
KANTA-HÄMEEN ASIAKASTALLIEN TURVALLISUUS

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala 12.11.2010

Sanna Heikkilä

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustialantie 105
31310 Mustiala

Työn nimi Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuus

Tekijä Sanna Heikkilä

Ohjaava opettaja Monna Alatalo

Hyväksytty _____ . _____ .20 _____

Hyväksyjä

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Sanna Heikkilä	Vuosi 2010
Työn nimi	Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuus	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena on Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuus. Työn toimeksiantajana toimi Kanta-Hämeen pelastuslaitos.

Työn osatavoitteena oli tutkia ratsastajien ja hevosten määriä ja niiden kehittymistä Suomessa sekä tutkia myös hevosurheilun parissa syntyneiden tapaturmien määrää yrittäjille ja harrastajille sekä onnettomuuksia, joissa hevonen on ollut osallisena.

Kirjallisessa osiossa koottiin kattava paketti tietoa hevosityrittäjää koskevista ja hänen vastuullaan olevista turvallisuuteen liittyvistä asioista. Päätaavoitteena oli tutkia Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen alueella olevien asiakastallien turvallisuutta niin asiakkaan kuin myös pelastuslaitoksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tekijän oma näkemys hevosalan turvallisuudesta pohjautuu sekä hevosalan kokemukseen ja ammattitaitoon että pelastusalan kokemukseen. Työssä käytettiin myös monipuolisesti hevos-, turvallisuus-, maatalous- ja pelastusalan kirjallisuutta. Hevosurheilutapaturmien ja hevosiin liittyvien onnettomuuksien tutkimuksessa käytettiin myös terveydenhoitoalan julkaisuja ja pelastuslaitoksen Onnettomuustietokanta Prontoa. Työssä annettujen turvallisuusmääräysten taustalla ovat Kuluttajavirasto ja Turvatekniikan keskus.

Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuusselvitys tehtiin yrittäjille suunnatun kyselyn avulla. Kyselyn vastausprosentti oli 41 %. Kyselyn vastausten perusteella voidaan todeta, että hevosurheilun harrastaminen Kanta-Hämeen alueella on pääosin turvallista.

Pelastuslaitoksen näkökulmasta katsottuna tallien rakennuskanta on vanhaa ja tallialueilla on useita turvallisuutta pienentäviä riskitekijöitä. Talliyrittäjien tietämys oman tallin paloturvallisuusasioita kohtaan on myös useassa tapauksessa heikko.

Avainsanat hevonen, ratsastus, turvallisuus, pelastuslaitos, turvallisuusriski

Sivut 70 s, + liitteet 12 s.

Mustiala
Degree Programme in Agriculture and Rural Industries
Equine Option

Author	Sanna Heikkilä	Year 2010
Subject of Bachelor's thesis	Safety of riding stables with customers in Kanta-Häme area	

ABSTRACT

The subject for this thesis is safety of riding stables with customers in Kanta-Häme area. It was commissioned by the fire department of Kanta-Häme. One of the goals was to research the quantity of riders and horses in Finland and to expand in this area and also to find out the quantity of the accidents in the equine sector either to the entrepreneur or customers and also the number of accidents in which horses were involved.

The primary goal was to research stable security taking both customer and the rescue team perspectives into consideration.

The thesis includes a lot of information gathered concerning the safety regulation which the horse businesses have to take care of.

The author's own opinions are based on both professional skill and experiences with horses and the rescue sector. A lot of written information about horses, rescue and agriculture was used in this study. Facts about accidents were based on a publication by healthcare sector and rescue sectors own database Pronto. All the rules and safety regulations are based on Kuluttajavirasto and Turvatekniikan keskus.

Safety study for riding stables with customers was made by a questionnaire and the response percentage was 41 %. According to the questionnaire it is safe to have a horse sport hobby in Kanta-Häme area.

From the fire department's standpoint the stable buildings in the area are quite old and contain many risk factors.

Keywords horse, safety, riding, fire department, risk

Pages 70 p + appendices 12 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAUSTA.....	1
2.1	Opinnäytetyön tilaaja.....	2
2.2	Opinnäytetyön tavoite.....	3
2.3	Asiakastallin määritelmä.....	3
2.4	Hevosala lukuina.....	3
3	TURVALLISUUS.....	7
3.1	Mitä turvallisuus on.....	8
3.2	Turvallisuus kilpailuvalttina ja laadun tekijänä.....	9
4	TURVALLISUUSSUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT.....	10
4.1	Suomen Ratsastajainliiton turvallisuuskriteerit.....	10
4.2	Kuluttajaviraston ohjeet.....	11
4.2.1	Turvallisuusasiakirja.....	11
4.2.2	Pelastussuunnitelma.....	12
4.2.3	Pelastautumissuunnitelma.....	12
4.2.4	Riskien arviointi ja hallinta.....	12
4.2.5	Onnettomuuskirjanpito ja ilmoitusvelvollisuus.....	13
4.3	Talliyritystä koskeva muu lainsäädäntö, asetukset ja määräykset.....	13
5	TILASTOTIETOA HEVOSALAN ONNETTOMUUKSISTA.....	16
5.1	Maatalousyrittäjien hevostapaturmat.....	16
5.1.1	Hevostapaturmien alueellinen jakautuminen.....	17
5.1.2	Hevosten määrän ja tapaturmien määrän alueellinen jakautuminen.....	17
5.1.3	Eniten tapaturmia aiheuttanut hevosenhoitotyö.....	18
5.2	Ratsastustapaturmat suhteessa muihin liikuntatapaturmiin.....	19
5.3	Lasten ja nuorten hevosurheiluvammat.....	20
5.4	Ensihoitajan näkemys hevostapaturmista Forssan seutukunnalla.....	22
5.5	Hevosiin liittyvät onnettomuudet.....	22
6	TALLIYRITYKSEN TURVALLISUUSTEKIJÄT.....	25
6.1	Toimintaympäristö.....	25
6.1.1	Tarhat ja laitumet.....	26
6.1.2	Ratsastuskenttä.....	26
6.1.3	Vaellusreitit.....	28
6.1.4	Ratsastustapahtumat.....	28
6.2	Rakennukset.....	29
6.2.1	Yleistä.....	29
6.2.2	Rakennusten väliset etäisyydet.....	31
6.2.3	Rakennusten paloluokat.....	31
6.2.4	Palo-osastointi.....	31
6.2.5	Ilmanvaihto.....	32
6.2.6	Paloilmoitinjärjestelmä.....	32
6.2.7	Eläinten pelastaminen tulipalosta.....	33

6.2.8	Hevosien käyttäytymien tulipalossa	33
6.2.9	Alkusammutuskalusto	34
6.2.10	Sähkölaitteet	35
6.2.11	Maneesi.....	35
6.2.12	Asiakastilat	36
6.3	Henkilökunta	36
6.3.1	Pätevyysvaatimukset	36
6.3.2	Työnantajan velvollisuudet	37
6.3.3	Työntekijän velvollisuudet	38
6.4	Hevoset.....	39
6.4.1	Hevosien lajityypillinen käyttäytyminen.....	39
6.4.2	Asiakashevosten pätevyysvaatimukset.....	41
6.5	Asiakkaat.....	42
6.5.1	Asiakkaiden perehdyttäminen ja ohjeistus	43
6.5.2	Maasto- ja vaellusratsastuksille, leireille ja muihin ohjelmapalveluihin osallistuvat asiakkaat	44
6.5.3	Lapset ja nuoret	45
6.6	Turvallisuus ja turvattomuus.....	45
7	KYSELYTUTKIMUS.....	47
7.1	Tutkimusongelma ja tutkimustyyppi.....	47
7.2	Kyselyn tarkoitus.....	47
7.3	Kyselyn kohderyhmä.....	47
7.4	Tutkimuksen suorittaminen.....	47
8	TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	48
8.1	Vastausten määrä.....	48
8.2	Vastaukset kysymysryhmittäin	48
8.2.1	Perustiedot	48
8.3	Turvallisuusasiat.....	54
8.3.1	Asiakirjat	54
8.4	Koulutus- ja alkusammutusasiat.....	55
8.5	Pelastuslaitokseen kiinteästi liittyvät asiat	56
8.5.1	Tallirakennusta koskevat tiedot.....	57
8.5.2	Talliyritystä koskevat määräykset ja asetukset.....	65
8.5.3	Yrittäjän vapaa sana	66
8.6	Kyselyn ongelmat.....	67
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	69
	LÄHTEET	71
LIITE 1	Hyväksytyn ratsastuskoulun kriteerit	
LIITE 2	Hyväksytyn harrastetallin edellytykset	
LIITE 3	Tapausilmoituslomake	
LIITE 4	Malli turvallisuusasiakirjaksi	
LIITE 5	Malli turvallisuussuunnitelmaksi vaelluksille, maastoratsastuksille ja leireille	
LIITE 6	Kyselyn saatekirje	
LIITE 7	Opinnäytetyön kyselylomake	

1 JOHDANTO

Turvallisuus on nykyään hyvin tärkeä asia, koskee se sitten ihmisten työkentelyä työpaikoilla, koululaisten opiskelua kouluissa, auton käyttäytymistä maantieajossa tai vaikka kodinkoneen käyttöominaisuuksia. Nykyään turvallisuus on oleellinen tekijä yhä useammalla laadukasta harrastusta etsivällä ja harrastavalla henkilöllä. Ratsastus mielletään edelleenkin erittäin vaaralliseksi urheilulajiksi ja tietysti median tarttuminen sattuneisiin tapauksiin vaan ruokkii tätä väitettä. Tässä työssä sivutaan myös ratsastusonnettomuuksia, mutta työn varsinainen tarkoitus on tutkia asiakaspalveluja tarjoavaa hevosityritystä monen eri tekijän yhteisenä toimipaikkana.

Asiakastallin turvallisuudessa pitää kiinnittää huomiota moneen eri seikkaan, kuten esim. itse tallirakennukseen, työntekijöihin, asiakkaisiin, hevosiin, materiaaleihin jne. Fyysisistä olosuhteista huolimatta tärkein turvallisuustekijä on riskien havaitseminen ja niiden ennaltaehkäisy eli hevosten parissa toimivien henkilöiden asenne ja ammattitaito.

Tämän työn puitteissa tehtävällä kyselyllä selvitetään nimenomaan sitä, miten hyvin talliyrittäjät ovat perillä tallinsa asioista ja ovatko he ennalta miettineet turvallisuusriskien hallintaa ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyä.

2 TYÖN TAUSTA

Olen itse ollut mukana vapaaehtoisessa palokuntatoiminnassa 10 -vuotiaasta lähtien, jolloin aloitin palokuntanuorisotoiminnan. Nuorisovuosien jälkeen siirryin 18-vuotiaana hälytysosastoon ja olen työskennellyt palokuntatoiminnassa usealla eri paikkakunnalla. Vuodesta 1996 lähtien olen toiminut Kuuman Vapaaehtoisen palokunnan päällikkönä. Kuuman Vapaaehtoinen palokunta on yksi Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen sopimuspalokunnista. Koska olen harrastanut ratsastusta ja hevosia lähes yhtä kauan kuin tätä VPK-toimintaakin, minulla on ollut ainutlaatuinen näkökulma seurata ratsastuskoulujen ja muiden hevospalveluja tarjoavien yritysten toimintatapoja ja turvallisuusnäkökulmia. Olen vuosien varrella vierailut asiakkaana monissa erilaisissa hevosalan yrityksissä eri puolella Suomea.

Hevosharrastuksestani on myös myöhemmin kehittynyt ammattini. Viimeisten 7 vuoden aikana olen myös ollut työntekijänä muutamalla asiakastallilla ja saanut sitä kautta taas erilaisen näkökulman tallien turvallisuusajatteluun. Näistä havainnoista saamani kuva talliyrittäjien riskien hallinnasta ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyä ei kaikkien kohdalla ole ollut hyvä ja eräillä talleilla olen kohdannut suurta välinpitämättömyyttä asiakkaiden turvallisuutta kohtaan. Tämä välinpitämättömyys on näkynyt mm. seuraavissa asioissa: asiakkaalle on annettu liian vaikea hevonen, henkilökunnalla ei ole ensiapukoulutusta, vaellusten vetäjä ei tunne reittiään eli ei osaisi hälyttää sinne apua, vaelluksilla ei ole mukana ensiapuvälineistöä, hevosten varusteiden kunto on ollut huono, asiakkailta ei ole

vaadittu asiallisten turvavarusteiden käyttöä jne. Listaa voisi jatkaa loputomiin. Itseäni tämä välinpitämättömyys huolestuttaa.

Tehtäviinsä sopimattomien hevosten käyttö on suuri riski. Lasten ja nuorten ratsastusharrastuksessa korostuu talliyrittäjän vastuu sopivan hevosen valinnassa ja onnistuneen ratsastuskokemuksen saamisessa. Ratsastuksessa putoamisen riski on aina olemassa hevosen selkään noustessa, mutta turhia putoamisia on vältettävä, varsinkin jos niistä päästään valitsemalla tehtäviinsä sopiva hevonen. Eräs talliyrittäjä sanoikin minulle vuosia sitten, että ratsastus on ainoa urheilulaji, jossa harrastusvälineellä on omat aivot. Hevonen on saaliseläin, jolla on massaa koosta riippuen jopa 800 kg. Hevosen huippunopeus on jopa 60 km/h, joten pakoreaktion saadessaan se on vaarallinen harrastusväline. Valitsemalla asiakastoimintaan tehtäviinsä koulutetut yksilöt, saadaan näitä riskejä huomattavasti laskettua.

2.1 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyön tilaaja on Kanta-Hämeen pelastuslaitos. Kanta-Hämeen pelastuslaitos (jota jäljempänä kutsun pelastuslaitokseksi) on yksi Suomen 22 alueellisesta pelastuslaitoksesta. Pelastuslaitos koostuu 11 kunnasta (kuvio 1), jotka ovat Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela ja Ypäjä. Alue sisältää myös isompiin kuntiin liitetyt Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen. Pelastuslaitoksen alue jakaantuu kolmeen seutukuntaan, jotka ovat Forssa (Forssa, Jokioinen, Humppila, Tammela, Ypäjä), Hämeenlinna (Hattula, Hämeenlinna, Janakkala) ja Riihimäki (Hausjärvi, Loppi, Riihimäki). Työtä hallinnoi Forssan seutukunta.

Kuvio 1 Kanta-Hämeen alue (Hämeen liitto 2010)

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön tavoite on kaksiosainen. Kirjallisessa osiossa tutkitaan ratsastajien ja hevosten määriä ja niiden kehittymistä Suomessa. Tutkitaan myös hevosten aiheuttamien tapaturmien määrää yrittäjille ja harrastajille sekä onnettomuuksia, joissa hevonen on ollut osallisena.

Ensimmäisenä opinnäytetyön tavoitteena on koota kattava paketti tietoa hevosityrittäjää koskevista ja hänen vastuullaan olevista turvallisuuteen liittyvistä asioista.

Toisena tavoitteena on tutkia pelastuslaitoksen alueella olevia asiakastalleja kyselyn avulla ja tehdä näille talleille turvallisuuskartoitus. Tarkoituksena on tutkia mm. tallien sijoittumista alueen sisällä, tallien etäisyyttä lähimmästä pelastuslaitoksen yksiköstä, talleilla tapahtuneiden onnettomuuksien määrää, tallien kokoa hevosten, työntekijöiden ja asiakasmäärin suhteen, itse tallirakennusten kokoa ja kuntoa ja yleisten määräysten noudattamista. Näin pelastuslaitos saa arvokasta tietoa alueellaan sijaitsevista talleista, niiden tavoitettavuudesta ja talleilla käyvien asiakkaiden määristä ja voi näin ollen rakentaa omaa riskienhallintaansa näiden kohteiden suhteen paremmaksi. Kyselyn analysoinnin perusteella selvitetään pelastuslaitoksen järjestämisen valistuksen tarvetta ja sisältöä. Kyselyn avulla saadaan yrittäjät myös miettimään ja analysoimaan yrityksensä turvallisuusasioita. Palauttamattomat kyselylomakkeet toimivat joka tapauksessa valistusmateriaalina ja herättävät talliyrittäjän tarkastelemaan omaa yrityskulttuuria.

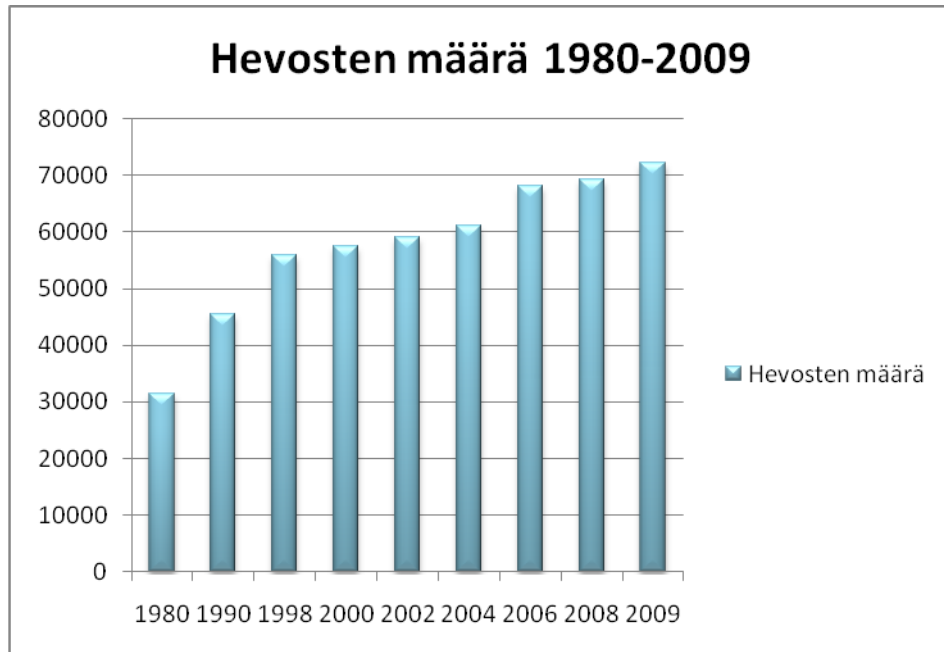
2.3 Asiakastallin määritelmä

Asiakastallin määritelmä ei ole mikään virallinen määritelmä, vaan se kuvaa nimenomaan tässä työssä olevia talleja. Määritelmä tarkoittaa sellaista tallia, jossa yrittäjä tarjoaa asiakkaalle ratsastukseen tai ajamiseen liittyvää palvelua maksua vastaan. Palveluja ovat erilaiset ratsastustunnit ja -leirit, ajopalvelut, ratsastusvaellukset tai -maastot ja ratsastusterapiapalvelut, joita tällä alueella ovat vammaisratsastus ja sosiaalipedagoginen toiminta. En halunnut rajata talleja Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiksi ratsastuskouluiksi tai harrastustalleiksi, koska alueella on muitakin talleja ja toisaalta Suomen Ratsastajainliiton hyväksymän tallin pitää jo täyttää tietyt turvallisuuskriteerit (liite 1 ja 2).

2.4 Hevosala lukuina

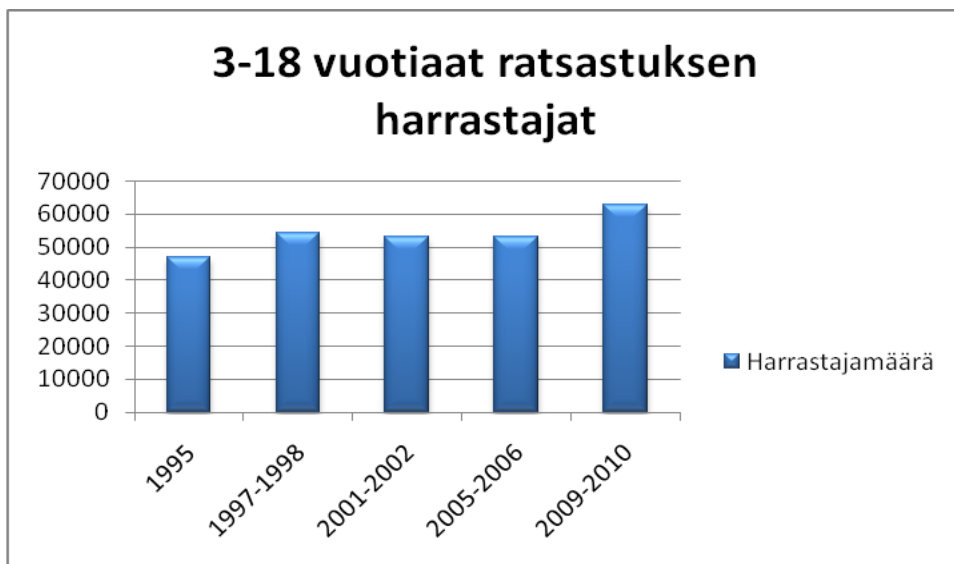
Hevosala on yhteiskunnallisesti tärkeä ala. Se on elinkeinona merkittävä, se antaa mahdollisuuden mukavaan harrastus- ja kilpailutoimintaan, se yhdistää maaseutua ja kaupunkia, se monipuolistaa maaseutua ja pitää maaseudun elävänä. Hevosala on kasvava ala, joka on jatkanut tasaista kasvuaan lamasta huolimatta.

Hevostaloudessa liikkuu rahaa 830 miljoonaa euroa vuodessa. Hevostalleja on noin 15 000 kappaletta ja niistä $\frac{3}{4}$ toimii maatalon yhteydessä ja $\frac{1}{4}$ on puhtaita hevosalan yrityksiä. Hevosalan yrityksiä syntyy lisää vuosittain 100–200 kpl. Hevosala työllistää noin 15 000 henkilöä. Hevosten määrä kasvaa vuosittain noin 2000 yksilöllä (kuvio 2) Kasvu koostuu Suomessa syntyneistä varsoista sekä ulkomailta tuoduista hevosista. Hevosten määrä vuonna 2009 oli 72300 (Hippos 2010.)

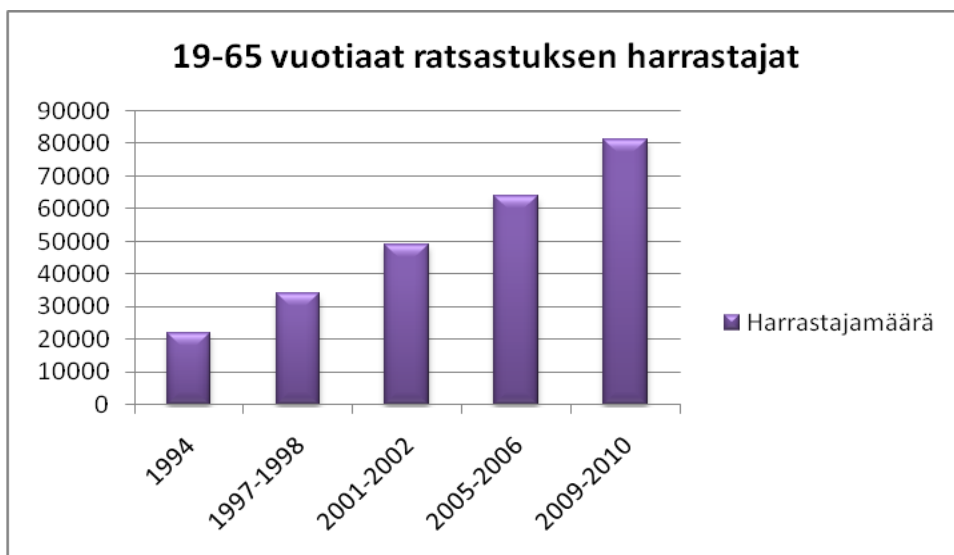

Kuvio 2 Hevosten määrä Suomessa vuosina 1980–2009

Ratsastuksen harrastajien määrä on myös selvässä nousussa. Suomen urheiluliiton tuoreen tutkimuksen mukaan ratsastus kasvattaa suosiotaan sekä nuorten (kuvio 3) että aikuisten (kuvio 4) harrastajien keskuudessa. Ratsastus on nuorten harrastajien suosituimmuuslistan sijalla 12. ja aikuisten harrastajien kohdalla sijalla 18 (Suomen liikunta- ja urheiluliitto 2010.) Tässä tutkimuksessa käsiteltiin nimenomaan urheiluseuroissa tapahtuvaa harrastustoimintaa, joten tämän lisäksi on vielä paljon lajin harrastajia, jotka eivät kuulu seuroihin vaan harrastavat ratsastusta esim. satunnaisesti jollakin tallilla tai kaverin hevosella.

Kuvio 3 3-18-vuotiaat ratsastuksen harrastajat

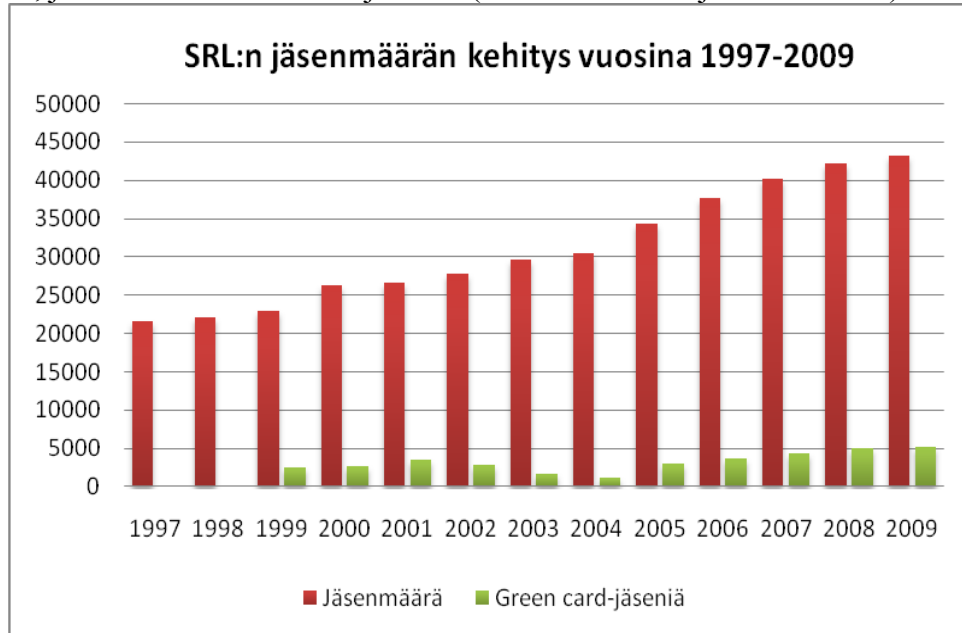
Kuvio 4 19-65-vuotiaat ratsastuksen harrastajat

Suomen Ratsastajainliiton, joka on ratsastajien ns. kattojärjestö, jäsenmäärän kasvu on myös ollut nopeaa (kuvio 5). Kymmenen viimeisen vuoden aikana Suomen Ratsastajainliiton jäsenmäärä on kaksinkertaistunut. Vuonna 2009 jäseniä oli 43 175 henkilö- ja tämän lisäksi Green Card-jäseniä 5 167 kappaletta.

Suomen Ratsastajainliiton hyväksymät ja valvomat ratsastuskoulut ja harrastetallit ovat siirtyneet nk. Green Card -ohjelmaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla säännöllisesti niissä ratsastavilla asiakkailla tulee olla joko Suomen Ratsastajainliiton jäsenkortti tai Green Card -kortti. Säännöllisyys tässä yhteydessä tarkoittaa vähintään kolmea ratsastuskertaa kyseisissä hevosyrityksissä kuukauden aikana. SRL:n jäsenkortin saa, kun kuuluu johonkin paikalliseen ratsastusseuraan. Green Card on tarkoitettu seuroihin kuulumattomille ratsastajille. Green Cardilla varmistetaan kaikkien Suomen Ratsastajainliiton hyväksymissä ja valvomissa ratsastuskouluissa ja harrastetalleissa ratsastavien vakuutusturva ratsastusharrastukseen liittyen.

Green Cardiin kuuluu ratsastuksen urheiluvakuutus, joka on samanlainen kuin jäsenkorttiin kuuluva vakuutus.

Jäsentalleja Suomen Ratsastajainliitolla on tällä hetkellä 285 tallia ja jäsenseuroja 426 kappaletta. Jäsenistä senioreita eli yli 18-vuotiaita on 58 % ja junioreita eli alle 18-vuotiaita 42 %. Koko jäsenmäärästä naisia on 93 %, joten miesten osuudeksi jää 7 % (Suomen Ratsastajainliitto 2010.)

Kuvio 5 Suomen Ratsastajainliiton jäsenmäärän kehitys vuosina 1997–2009

Ratsastavien harrastajien lisäksi hevosalalla on paljon raviharrastajia. Ravihevosiä valmentaa 170 ammattilaista ja noin 7000 harrastajavalmentajaa ja lisäksi ravinuoria on noin 3000. Ravikilpailut keräävät yleisöä vuositasolla noin 800 000 henkilöä (Hippos 2010.)

3 TURVALLISUUS

Turvallisuus on tunne ja olotila, joka liittyy kaikkeen yksilön tai yhteisön toimintaan. Turvallisuutta pidetään yleisesti kaikille kuuluvana automaattisena asiana, jolloin sen puuttuminen huomataan vasta silloin, kun jotain ikävää ja ennalta arvaamatonta on tapahtunut. Jokaisella on turvallisuuskäsitys, joka koostuu omista kokemuksista, havainnoista ja oppituista asioista. Turvallisuuden tunteen syntyyn vaikuttavat rutiinit, asioiden pysyvyys, luottamus ja tapahtumien kulun ennustettavuus. Yksilötasolla turvallisuuden tunteen voi määritellä otolilaksi, johon ei liity huolia eikä pelkoja (Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen, Pisto, Tikkanen. 2007, 13).

Abraham Maslow julkaisi vuonna 1943 psykologisen teorian, Maslowin tarvehierarkian (kuvio 6), joka on säilynyt ajankohtaisena tähän päivään asti. Teoriassaan Maslow esittää, että ihmisellä on perustarpeita, jotka pitää tyydyttää ensin ja vasta sen jälkeen ihminen alkaa etsiä tyydytystä korkeammilta tasoilta. Lähellä ihmisen perustarpeita on myös turvallisuuden tarve (Internetix 2010).

Kuvio 6 Maslow:n tarvehierarkia (Kuluttajavirasto 2010)

Tämä Maslow:n tarvehierarkia liittyy hyvin tiiviisti myös hevostalouteen. Ensimmäisen portaan eli fyysisten tarpeiden, joita ovat esim. ravinto, vaatetus, asuminen jne. jälkeen tulee heti turvallisuuden tunteen tarpeet. Ihmisen pitää tuntea olonsa ja elinympäristönsä turvalliseksi ja ihminen haluaa nähdä elämänsä sujuvan tulevaisuudessakin samaa tuttua polkua pitkin turvalliseen vanhuuteen saakka. Tuoreessa suomenhevoskuluttajan profiiliin liittyvässä tutkimuksessa turvallisuutta arvostivat erittäin paljon noin 70 % vastaajista (Söderlund 2010, 32.)

Turvallisuuden tarpeiden tyydyttämisen jälkeen ihminen haluaa tyydyttää sosiaalisia tarpeitaan, joihin ratsastuskoulutoiminta ja hevosmatkailu vastaavat. Talliyhteisössä on suuri joukko ihmisiä, joihin asiakas haluaa kuulua. Varsinkin omaan vakiotunnin porukkaan muodostuu läheinen ja tiivis suhde. Hevosmatkailupuolella asiakkaat yleisimmin varaavat retkiä ja tapahtumia jo valmiina ryhminä, jotka ovat esim. työ- tai kaveriporukoita. Ratsastusterapiapalveluissa asiakkaan ja ohjaajan välillä muodostuu hyvin läheinen ja luottavainen suhde.

Tarvehierarkiassa ylöspäin edetessä vastaan tulevat pitämisen ja arvostuksen tarpeet ja ylimpänä itsensä kehittämisen tarpeet. Nämä molemmat tasot koskevat mielestäni ratsastusurheilua ja yleisesti ottaen itsensä kehittäminen on niitä perimmäisiä syitä ratsastusharrastuksessa. Ihminen etenee näitä tasoja ylöspäin oman luonteensa mukaisesti. Henkilöiden tarpeet ovat erilaisia, joten jokin tarve saattaa olla suurempi kuin toinen ja sen myötä jokaisen oma ”sisäinen” tarvehierarkia muodostuu eri tavalla.

3.1 Mitä turvallisuus on

Turvallisuus käsitteenä on laaja, se voi olla esim. työturvallisuutta, potilas-turvallisuutta, paloturvallisuutta yms. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysisistä ja psyykkistä turvallisuutta niin, ettei kenellekään aiheudu loukkaantumista tai vammautumista, ei horjuteta tarpeettomasti psyykkistä tasapainoa eikä aiheuteta vahinkoa omaisuudelle (Välikylä 2005, 45.) Turvallisuus on kuitenkin lähtökohtaisesti turvallisuutta uhkaavien asioiden tai tekijöiden poistamista tai ainakin riskien minimoimista. Turvallisuutta voitaisiin kuvaila sellaiseksi tilaksi, jossa siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttäviä.

Ihmisten käsitys turvallisuudesta vaihtelee henkilön oman kokemuksen ja näkemyksen ja luonteen mukaan. Talliyrittäjän on tarjottava asiakkailleen turvallinen tuote, joka on säädösten ja asetusten mukainen ja josta talliyrittäjä kantaa vastuun. Ratsastuspalvelu tai siihen osallistuminen ei saa olla kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla vaarallista palveluun osallistuvan kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle (Turvatekniikan keskus 2010.)

Talliyrittäminen on iso kokonaisuus ja turvallisuus koostuu siellä monesta eri osatekijästä. Talliyrittäjä ajatellessa turvallisuuteen liittyvät kaikki talliyrittäjän osatekijät fyysisistä puitteista lähtien. Esimerkiksi työntekijöiden perehdyttäminen ja yleinen tapa toimia ”tällä meidän tallilla” ovat myös muutama esimerkki näistä osatekijöistä. Yrittäjän on kannettava vastuu niin työntekijöiden, asiakkaiden kuin hevostenkin turvallisuudesta sekä talliympäristön välittömään lähiympäristöön vaikuttavista tekijöistä. Turvallisuus on ennen kaikkea olosuhteiden, ammattitaidon, asenteen, välineiden ja varusteiden saumatonta yhteen sopimista.

3.2 Turvallisuus kilpailuvaltina ja laadun tekijänä

Asiakkaan ensivaikutelma talliyrityksen turvallisuudesta ja laadusta voi syntyä jo yrityksen kotisivuilla vieraillessa. Sivujen yleinen ilme ja esimerkiksi turvallisuusasiakirjan esillä olo kertovat asiakkaalle yrityksen toimintakulttuurista. Tallin tarjoamien tuotteiden kuvaukset ja niihin osallistuvien asiakkaiden ratsastustaitovaatimukset on hyvä olla esillä. Varauksen yhteydessä sekä asiakkaan tietojen että tuotepaketin sisältö tulee käydä läpi huolellisesti (kappale 6.5.2).

Tallialueelle saapuessaan asiakas voi jo yhdellä yleissilmäyksellä saada vahvistusta ensimmäiselle oletukselleen talliyrityksen laadusta ja turvallisuudesta. Siisti tallipiha kunnossa olevine aitauksineen, kenttineen ja hyväkuntoisine hevosineen on yrityksen ensimmäinen käyntikortti. Talliin mentäessä yleissilmäily jatkuu ja henkilökunnan kohtaamisesta saadaan lisää vahvistusta omalle mielipiteelle.

Turvallisuusajattelu näkyy tallilla aivan kaikessa toiminnassa. Tilat ovat siistit ja toimivat, henkilökunta ja hevoset ovat tehtäviinsä hyvin koulutettuja. Tallilta vaadittavat asiakirjat ovat asiakkaiden nähtävillä, kuten myös mahdollisia onnettomuustapauksia koskevat ohjeet, esim. ensiapuohjeet tai hätäilmoitusohjeet. Henkilökunta on tietoinen toiminnan riskeistä ja osaa mahdollisen onnettomuuden kohdatessa toimia onnettomuuden vaatimalla tavalla. Onnettomuudesta myös keskustellaan ja otetaan mahdollisesti opiksikin tapahtumassa mukana olleiden henkilöiden kanssa.

Tallin asiakkaille tarjoamat turvavarusteet ovat myös yksi turvallisuuden ja laadun tekijä. Näihin turvavarusteisiin kuuluvat tietenkin turvakypärä ja turvaliivi ja hevosten satuloissa olevat turvajalustimet. Myös talvella hevosen kenkien alla käytettävät hokit ja tilsakumit edistävät turvallisuutta. Hokit ovat hevosen kenkiin kiinnitettävät ”piikit”, jotka ovat kuin autojen talvirenkaiden nastat. Nämä piikit pureutuvat lumeen ja jäähän ja estävät hevosen kengän ja kavion luistamista työskentelypohjalla. Tilsakumit ovat nimensä mukaan kumia. Tilsakumit kengittäjä laittaa hevosen kavion ja kengän väliin. Tilsakumit ehkäisevät lumen tarttumista kavioon ja vähentävät näin ollen hevosen kompastelua ja liukastelua. Etenkin suojalumi tarttuu tilsakumittomaan kavioon helposti ja estää näin hokkien pääsyn kosketuksiin maan pinnan kanssa.

Hevosmatkailuyritysten asiakkaille varaamat sopivat ratsastusjalkineet ovat myös tärkeä osatekijä. Turvallinen ja laadukas yritystoiminta toimii itsessään kilpailuvaltina ja tyytyväiset asiakkaat markkinoivat yritystä eteenpäin.

4 TURVALLISUUSUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Suomen Ratsastajainliiton turvallisuuskriteerit

Suomen Ratsastajainliitto panostaa ratsastukseen käytettävien suorituspaikkojen toimivuuteen ja turvallisuuteen. Kaikki liiton jäsenyyttä hakevat tallit tarkastetaan ennen niiden hyväksymistä ja tallit sitoutuvat noudattamaan liiton laatimia turvallisuuskriteereitä. Turvallisuus ja opetuksen laatu ovat toiminnassa aina etusijalla. Liiton jäsenyyden myötä talli saa ryhmävastuuvakuutuksen. Yksi Ratsastajainliiton vaatimus on myös se, että tallin vakituiset asiakkaat ovat joko liittoon kuuluvan ratsastusseuran jäseniä tai Green card-jäseniä, mikä takaa jäsenelle riittävän tapaturvavakuutuksen. Satunnaiset asiakkaat kuuluvat edellä mainitun ryhmävastuuvakuutuksen piiriin. Jos talli ei noudata liiton vaatimia turvallisuuskriteereitä, voidaan tallin jäsenyys liittoon perua.

Suomen Ratsastajainliiton turvallisuuskriteerit ovat:

- puhelimen ja tarvittavien hätänumeroiden esille sijoittaminen
 - ensiaputarvikkeet ihmisille ja hevosille ja ensiapukoulutus henkilökunnalle
 - riittävä ja säännöllisesti huollettu sammutuskalusto
 - tupakointirajoitukset
 - tallisäännöt ja niiden noudattamisen valvominen
 - turvallisuuden painottaminen ja opettaminen kaikille tallilla käyville
 - turvallisuuden takaaminen maastossa ja teillä liikuttaessa turvavarustein (kypärä, riittävät ratsastustaidot ja hevosen soveltuvuus maastoratsastukseen)
 - hevosreittien rakentaminen etenkin taajamiin lisäämään turvallisuutta maastossa
 - hevosista varoitavien liikennemerkkien sijoittaminen tallin lähitienoille ja hevosten käyttämille reiteille
 - oikeiden työtapojen ja -menetelmien opettaminen
 - hengitys- ja pölysuojainten käyttö niitä vaativissa tehtävissä
 - määräysten mukainen lantala ja sen säännöllinen tyhjennys
 - lukitut varastotilat
 - varoitusmerkinnät koneissa ja laitteissa
 - sähkö- ja lämmitysjärjestelmien säännölliset tarkastukset
 - polttoaineiden ja kemikaalien oikea varastointi ja käsittely
 - tallin oman ympäristöohjelman luominen ja siitä tiedottaminen
 - jätteiden käsittelyohjeiden sijoittaminen näkyville ja saattaminen kaikkien tietoon
- (Rakennustieto Oy 2005, 10.)

Vaikka talli ei olisikaan Ratsastajainliiton jäsentalli, voi näitä ohjeita pitää silti yleisenä turvallisuusajattelun lähtökohtana.

4.2 Kuluttajaviraston ohjeet

Kuluttajavirasto on laatinut ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Ohjeiden tarkoituksena on kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (75/2004) perusteella määrittää ratsastuspalveluiden turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset, lisätä ratsastuspalveluiden turvallisuutta ja tehostaa tuoteturvallisuuslainsäädännön mukaista turvallisuuden valvontaa sekä ennaltaehkäistä onnettomuuksia ja tapaturmia.

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta koskee elinkeinonharjoittajan kuluttajille elinkeinotoimintansa yhteydessä tarjoamia palveluita ja muita palvelun tarjoajia, jotka luovuttavat muussa kuin elinkeinotoiminnassa palveluita kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Ohjeita sovelletaan ratsastuspalveluiden ja niihin rinnastettavien palveluiden turvallisuuden määrittämiseen tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalalla. Ohjeita ei sovelleta kilpailuihin, mutta niitä sovelletaan kilpailujen katsomoihin ja katsojien turvallisuuden varmistamiseen sekä kilpailutapahtumissa myytäviin ja jaettaviin tavaroihin sekä muihin tarjottaviin palveluihin (esim. talutusratsastus, kärryajelut).

Ohjeen soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi kentällä, maastossa ja muissa ympäristöissä tapahtuva ratsastaminen, ratsastuskoulut, poniravikoulut, ravileirit, tallitoiminta, erilaiset tapahtumat, henkilöille tarjottavat hevoskuljetukset ja muut ratsastuspalvelut sekä muu tuoteturvallisuuslainsäädännön mukainen hevosiin liittyvä toiminta (Kuluttajavirasto 2004.) Tämän soveltamisohjeen mukaan tässä työssä käsitellyt asiakastallit kuuluvat siis tämän lain piiriin. Kuluttajaviraston ohjeet ovat hyvin kattavat ja yksityiskohtaiset ja niitä voi pitää talliyrittäjän käsikirjana tai suunnannäyttäjänä turvallisuusasioita mietittäessä.

4.2.1 Turvallisuusasiakirja

Toiminnanharjoittajan tulee laatia kirjallinen turvallisuusasiakirja, joka sisältää liitteessä 4 olevan mallin mukaiset vähimmäistiedot ratsastuspalveluiden turvallisuuden varmistamiseksi. Vaellus-/maastoratsastuksia tai ratsastusleirejä tarjoavien yrittäjien turvallisuusasiakirjan tulee sisältää myös liitteen 5 mukainen turvallisuusasiakirja kyseisistä palveluista.

Turvallisuusasiakirja tulee käydä läpi tallin henkilökunnan ja vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa ja heidän tulee nimikirjoituksellaan varmentaa sisällön ymmärtäminen. Turvallisuusasiakirjaa pitää aika ajoin tarkistaa ja olosuhteiden muuttuessa sitä pitää päivittää. Myös uudet työntekijät tulee aina perehdyttää siihen ja vanhojen työntekijöiden kanssa sitä tulisi aika ajoin käydä kertaamassa.

4.2.2 Pelastussuunnitelma

Turvallisuusasiakirja voidaan yhdistää pelastuslainsäädännön (pelastuslaki 468/2003 ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 787/2003) edellyttämän pelastussuunnitelman kanssa. Toiminnanharjoittajan tulee varautua omatoimisesti vaaratilanteiden varalta. Pelastussuunnitelma sisältää tietoa tallien paloturvallisuudesta, riskien hallinnasta ja henkilöiden, eläimien, ympäristön ja omaisuuden suojaamisesta. Pelastussuunnitelman tarkoituksena on kiinnittää toiminnanharjoittajan huomio tulipalon varhaiseen havaitsemiseen, omatoimiseen alkusammutukseen, ihmisten ja eläinten pelastamiseen sekä tarvittavien laitteiden ja järjestelmien toimivuuteen.

Pelastussuunnitelma on pakollinen, jos maatilan toiminta on ympäristöluvanvaraista, eli se on kooltaan yli 1000 m² tai jos siellä on yli 60 hevosta tai ponia. Tämän määritelmän lisäksi pelastussuunnitelma vaaditaan, jos alueella tarjotaan majoitusta yli 10 henkilölle (9.§, 3. kohta), jos alueella järjestetään suuria yleisötapahtumia, joissa on runsaasti yleisöä/asiakkaita tai joissa on yli 500 m² kokoinen urheiluhalli (9.§, 4. kohta) ja suurehkoihin tuotanto- varasto- ja maataloustuotantotiloihin (9.§, kohta 5). Suunnitelman voi tehdä itse pelastuslaitoksen mallin mukaan tai teettää ammattilaisella, mutta se on kuitenkin hyväksyttävä pelastusviranomaisella. Sekä turvallisuusasiakirjassa että pelastussuunnitelmassa on ilmoitettava turvallisuudesta vastaavan henkilön nimi sekä varahenkilö.

4.2.3 Pelastautumissuunnitelma

Pelastautumissuunnitelma on asiakirja, joka pidetään esillä tallirakennuksessa ja jossa ohjeistetaan toimimaan hätätilanteen sattuessa.

Siinä annetaan ohjeita mm seuraavissa asioissa:

- toiminta tulipalotilanteessa eli miten ja minne evakuoidaan ihmiset ja eläimet
- alkusammutuskaluston sijainti ja käyttö
- hätäilmoituksen rakenne ja lähimmän puhelimen sijaintipaikka
- mistä numerosta hälytetään apua eli hätänumero 112 kirjoitettuna näkyvillä
- minne apu hälytetään eli tallikohteen omienkin osoitetietojen näkyvillä oleminen on myös tärkeää, koska hätätilanteessa ihmisten toimintakyky voi muuttua.

Pelastautumissuunnitelma on vapaaehtoinen ohjeistus, joka kuitenkin olisi hyvä olla kaikkien asiakastallien käytössä ja näitä yllättäviä tilanteita varten olisi hyvä myös harjoitella.

4.2.4 Riskien arviointi ja hallinta

Toiminnanharjoittajan tulee tuntea ja arvioida ratsastuspalveluun liittyvät riskit. Riskien arviointi tulee laatia kirjallisesti osana turvallisuusasiakirjaa. Riskien arvioinnin ja hallinnan avulla voidaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäistä mahdollisten tapaturmien ja onnettomuuksien syntyminen. Riskien arvioinnissa ja hallinnassa tunnistetaan, minkälaisia vaaroja toi-

mintaan liittyy, missä tilanteessa niiden esiintyminen on mahdollista ja mitä näiden uhkien toteutumisesta seuraa. Lisäksi tulee miettiä toimenpiteitä näiden riskien ja uhkien poistamiseksi ja pienentämiseksi sekä onnettomuuksien ja tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi. Riskien arvioinnissa on suositeltavaa miettiä, mistä vaaroista saattaa aiheutua vakavimmat tapaturmat ja minkä vaarojen osalta on suuri todennäköisyys, että ne aiheuttavat onnettomuuden. Mietittäessä toteutettavia toimenpiteitä tulee eniten huomiota kiinnittää vaaroihin, joiden seurauksilla on suuri vakavuus tai joilla on suuri todennäköisyys tapahtua (Kuluttajavirasto 2004.)

4.2.5 Onnettomuuskirjanpito ja ilmoitusvelvollisuus

Onnettomuustilanteita hevosalalla tapahtuu joka tapauksessa, vaikka riskienhallinta ja onnettomuuksien ehkäisy olisivatkin huippuluokkaa. Näistä tapahtuneista onnettomuuksista ja ”läheltä piti”-tilanteista voidaan kuitenkin aina ottaa oppia tulevaisuuden varalle. Olisiko toisin toimimalla voitu välttää kyseinen onnettomuus tai oliko toimissa onnettomuuden jo tapahtuttua ollut parantamisen varaa. Tästä syystä ja myös viranomaisia ja vakuutusyhtiötä varten on talliyrittäjän pidettävä onnettomuuskirjanpitoa. Onnettomuuden voi kirjata esim. liitteen 5 mukaisella tapausilmoituslomakkeella. Tapausilmoituslomakkeeseen merkitään sekä asiakkaille että työntekijöille sattuneet onnettomuudet ja ”läheltä piti”-tilanteet sekä niiden seuraukset. Tapausilmoituslomake on tarkoitettu toiminnanharjoittajan omaan käyttöön.

Onnettomuuksien ja niiden syiden tutkinta ja analysointi antaa pohjaa turvallisuusriskien arvioinnille ja hallinnalle sekä turvallisuusjärjestelmän kehittämiseksi. Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 4 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee ilmoittaa kaikista toiminnassa sattuneista vakavista onnettomuuksista (esim. sairaalahoitoa vaatineista tapaturmista) ja erityisen vakavista läheltä piti-tilanteista ensi tilassa kunnan tuoteturvallisuusvalvontaviranomaiselle (terveystarkastajalle), lääninhallitukselle tai Kuluttajavirastolle. Ilmoitus suositellaan tehtäväksi Kuluttajaviraston Internet-sivuilla olevalla lomakkeella (Kuluttajavirasto 2004.)

4.3 Talliyrittystä koskeva muu lainsäädäntö, asetukset ja määräykset

Kuten jo edellä on todettu, on talliyrittys monen eri tekijän yhteinen toimipaikka, joten talliyrittystä koskevat useat eri lait ja säädökset. Tässä työssä ei käsitellä lakipykälää sen syvemmin, mutta tähän listataan suurin osa talliyrittystä koskevia lakeja, niitä ovat mm:

- Asetus eläinten kuljetuksesta (491/1996)
- Asetus valmismatkasta annettavista tiedoista (1085/1994)
- Elintarvikelaki (361/1995)
- Eläinsuojelulaki (247/1996) ja Eläinsuojeluasetus (396/1996)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Hevosten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset. Maa- ja metsätalousministeriö. Päätös nro 14/EEO/1998.

- Hygieniaosaamisasetus (1115/2001 ja 1227/2002) (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus elintarvikehuoneistossa työskentelevältä vaa-dittavasta elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaami-sesta)
- Järjestyslaki (612/2003)
- Kokoontumislaki (530/1999)
- Kuluttajansuojalaki (38/1978)
- Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki yksityisistä teistä (358/1962)
- Luonnonsuojeluasetus (160/1997)
- Luonnonsuojelulaki (1096/1996)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Pelastuslaki (468/2003) ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (787/2003)
- Rikosrekisterilaki (770/1993)
- Sisäasiainministeriön määräys nuohouksesta A58
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus eräistä terveydensuojelulaissa tarkoitetuista huoneistoista tai laitoksista sekä ilmoituksesta liikkuvas-ta ajoneuvosta tai laitteesta (167/2003)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (462/2000)
- Suomen Rakentamismääräyskokoelman määräykset
- Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)
- Terveydensuojelulaki (763/1994) ja Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- Tieliikennelaki (267/1981)
- Tieliikennelaki (267/1981) ja Tieliikenneasetus (182/1982)
- Tuotevastuulaki (694/1990)
- Työsuojeluin valvontalaki (131/1973)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)
- Ulkoilulaki (606/1973)
- Vahingonkorvauslaki (412/1974)
- Valmismatkalaki (1079/1994)
- Valtioneuvoston päätös henkilönsuojaimista (1406/1993)
- Valtioneuvoston päätös koneiden turvallisuudesta (1314/1994)
- Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta. Suo-men rakentamis-määräyskokoelma E1. Määräykset ja ohjeet. Helsinki 2002.
- Ympäristöministeriön asetus tuotanto- ja varastorakennusten palotur-vallisuudesta. Suomen rakentamismääräyskokoelma E2 (uusittavana).
- Ympäristönsuojeluasetus (169/2000).
- Ympäristönsuojelulaki (86/2000)

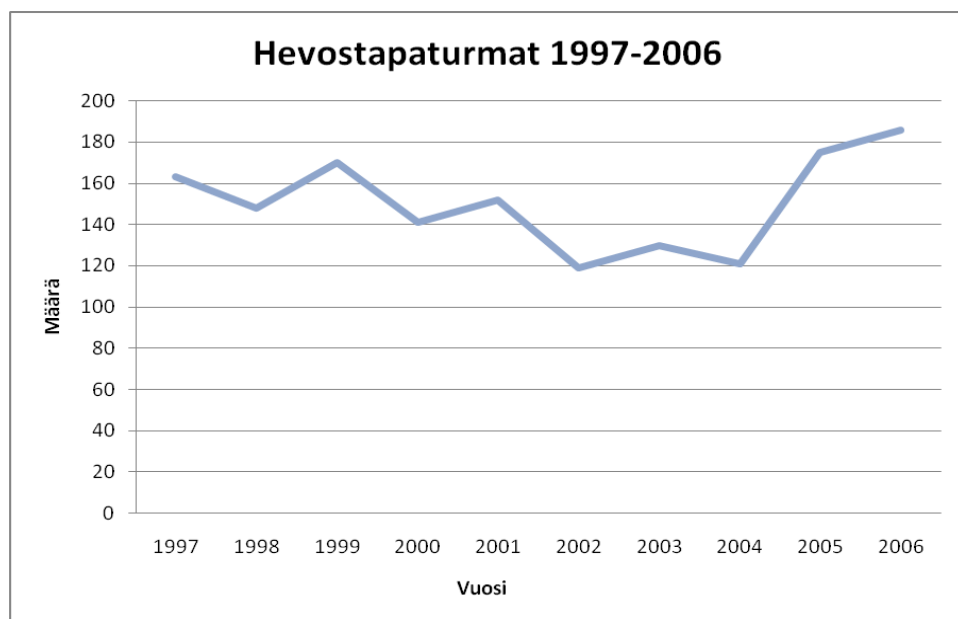
Kaikki nämä lainpykälät eivät tietenkään koske kaikkia talliyrittäjiä. Talliyrityksen toiminnan monipuolisuus tuo yrityksen useampien lainkohtien piiriin. Esim. talliyritykseltä, joka järjestää lasten ratsastusleirejä, vaaditaan tiettyjen kriteerien täyttymistä mm. majoitustilojen, ruoanvalmistustilojen ja lasten parissa työskentelevien aikuisten kohdalla (Kuluttajavirasto 2004.)

5 TILASTOTIETOA HEVOSALAN ONNETTOMUUKSISTA

5.1 Maatalousyrittäjien hevostapaturmat

Euroopan unionin jäsenyyden aikana aktiivisten maatilojen määrä on vähentynyt kolmanneksella Suomessa. Sen sijaan hevostaloutta harjoittavien maatilojen määrä on huomattavasti lisääntynyt. Hevosmäärät lisääntyvät koko Suomessa ja myös maataloilla. Kuten jo edellä todettiin, 75 % talleista toimii maatalan yhteydessä. Maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela). Melan palveluiden piiriin kuuluvat 18–67-vuotiaat maatalousyrittäjät. Vakuutuksen piiriin kuuluvat myös tilalla asuvat ja palkkaa vastaan työskentelevät perheenjäsenet. Mela rekisteröi vakuuttamiensa yrittäjien tietoja ja tapahtumia, myös hevostapaturmia. Hevosten parissa työskentelee noin 4500 kokopäiväistä ja 9 000 osa-aikaista henkilöä. Kaikkiaan Melan vakuuttamille yrittäjille tapahtui tapaturmia vuosina 1997–2006 yhteensä 1506 kpl (taulukko 1).

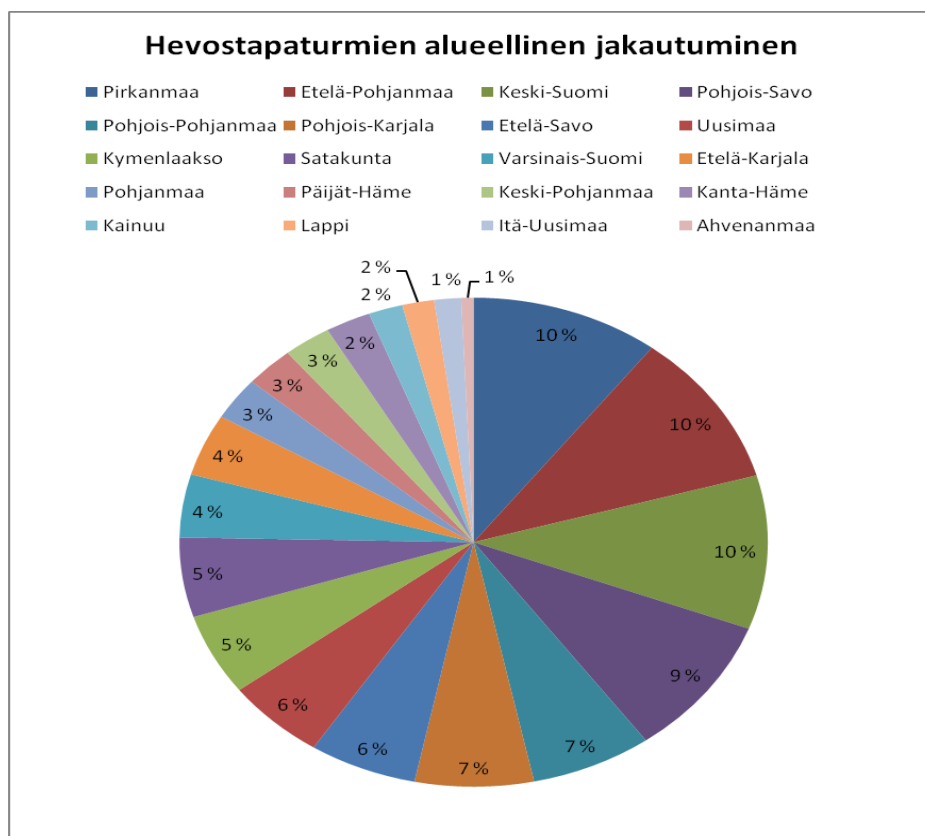
Taulukko 1 *Maatalousyrittäjien hevostapaturmat vuosina 1997–2006*

Näistä vakavia oli noin 31 % eli 472 kpl. Vakavaksi tapaturma Melan mukaan määritellään, kun siitä aiheutuneen sairausloman pituus on vähintään 31 vuorokautta. Hevostapaturmissa loukkaantuneista 58 % oli miehiä. Suurimman miesryhmän ikäjakauma oli 51–60 vuotta. Naisia loukkaantui 42 % ja heistä suurin osa oli 31–40-vuotiaita (Greus 2008, 28–29.)

5.1.1 Hevostapaturmien alueellinen jakautuminen

Kun tarkastellaan hevostapaturmia loukkaantuneen asuinpaikan mukaan, niin yleisimmin loukkaantumisia tapahtui Pirkanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa (kuviot 7). Kanta-Hämeessä tapahtuneiden hevostapaturmien määrä oli vain 2 % koko maan hevostapaturmista, joten tämän tutkimuksen pohjalta hevostyöt Kanta-Hämeessä hoidetaan melko turvallisesti (Greus 2008, 30–31.)

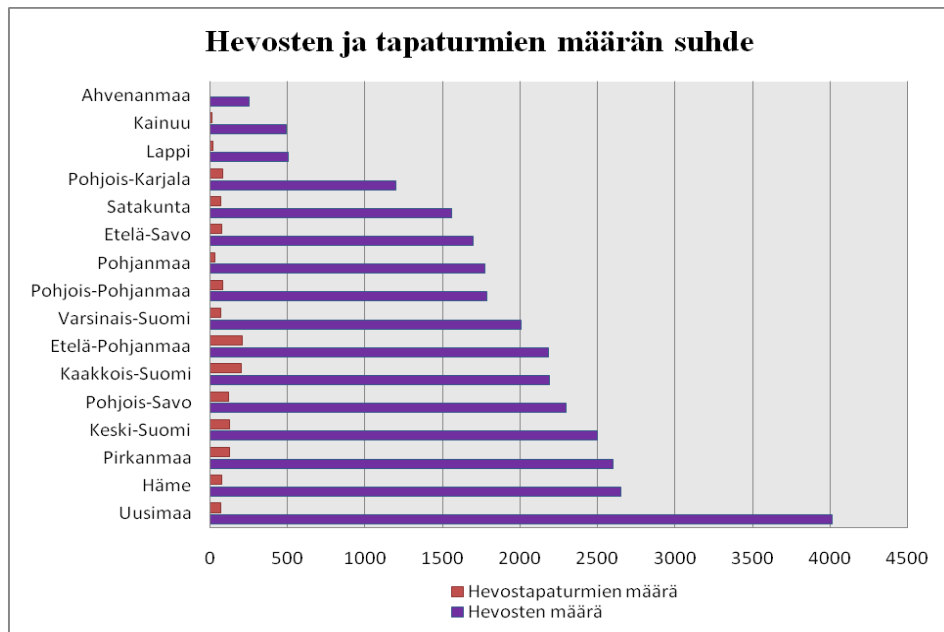

Kuvio 7 Hevostapaturmien määrä maakunnittain

5.1.2 Hevosten määrän ja tapaturmien määrän alueellinen jakautuminen

Hevosten ja tapaturmien määrän keskinäistä suhdetta tutkittaessa huomataan, että siellä missä hevosia on eniten, tapaturmien määrä ei kuitenkaan ole korkein (kuviot 8). Suurin hevosmäärä maataloilla oli Uudellamaalla ja valtaosa hevostapaturmista tapahtui kuitenkin Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Uudellamaalla on paljon isoja yritystalleja, kun taas Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla on paljon pieniä talleja.

Tästä voidaan vetää karkea johtopäätös, että Uudenmaan alueella yrittäminen on ammattitaitoisempaa kuin taas näillä edellä mainitulla pienten tallien alueilla hevostalouden harjoittaminen on harrastelijamaisempaa. (Greus 2008, 30–31.)

Kuvio 8 Hevosten määrä maataloilla TE-keskuksittain ja Melan tapaturmien määrä alueittain

5.1.3 Eniten tapaturmia aiheuttanut hevosenhoitotyö

Eniten loukkaantumisia aiheuttanut työvaihe kummallekin sukupuolelle oli eläinten valjastus, siirto ja kuljetus (kuvio 9). Toiseksi yleisin loukkaantumisia aiheuttanut työvaihe kummallekin sukupuolelle oli ravitointa, ratsastus, ajolle opetus ja valmennus. Tässä kuviossa näkyy mielestäni alalla vieläkin vallitseva sukupuolijakauma eri töiden kesken. Naisten työnkuvaan kuuluu edelleen tallin siivous ja hevosten ruokinta. Näissä tehtävissä naisille tapahtuu enemmän tapaturmia kuin vastakkaiselle sukupuolelle. Taas miehisenä alana voidaan edelleen pitää kengitystä, hevosiin liittyviä työmatkoja ja ravitointia (Greus 2008, 36.) Vaikka tässä tutkimuksessa käsiteltiin vain maatalousyrittäjiä, niin tutkimuksen perusteella voidaan tehdä löyhä johtopäätös siitä, että tapaturmien jakautuminen ja tapaturmia aiheuttavat työtehtävät ovat myös työntekijöiden kohdalla samoja.

Kuvio 9 Eri hevosenhoitotöissä tapahtuneiden tapaturmien määrä

5.2 Ratsastustapaturmat suhteessa muihin liikuntatapaturmiin

Vuonna 2010 julkaistun Suomalaiset tapaturman uhreina 2009-raportin (Haikonen, Lounamaa, Parkkari, Valtonen, Salminen, Markkula, Salmela 2010) mukaan vuonna 2009 suomalaisille tapahtui noin 1 196 000 fyysistä tapaturmaa. Suurin osa näistä tapaturmista tapahtuu liikuntaharrastusten parissa. Liikuntatapaturmat ovat ohjattua tai vapaamuotoista liikuntaa harastaessa tapahtuneita tapaturmia.

Kyseisen vuoden tapaturmista 32 % oli liikunnan aiheuttamia ja seuraavaksi suurin ryhmä oli kotitapaturmat 29 % osuudella. Seuraavaksi tulee työ 21 % osuudella ja sen jälkeen muut tapaturmat 11 % ja liikenne 7 %. Liikuntatapaturmista 62 % sattui miehille, kun taas kotitapaturmien suurin ryhmä ovat naiset. Eniten liikuntatapaturmia aiheuttavat lajit ovat jalkapallo, sähly ja hölkkä (taulukko 2). Näissä kolmessa lajissa tapaturmia arvioidaan sattuvan noin 100 000 tapausta vuodessa. Ratsastus sijoittuu tässä tutkimuksessa kuudenneksi eniten tapaturmia aiheuttavaksi lajiksi 17 000 tapaturmalla.

Taulukko 2 Liikuntalajit, joissa tapahtui eniten tapaturmia vuonna 2009

Laji	Tapaturmia
Jalkapallo	45 000
Salibandy, sähly	38 000
Lenkkeily, hölkkä	30 000
Kuntokävely	24 000
Jääkiekko	19 000
Ratsastus	17 000
Kuntosalitoiminta, bodaus	15 000
Lentopallo	11 000
Voimistelu, kuntojumppa, aerobic	11 000
Hiihto	10 000
Yhteensä	220 000

Jääkiekossa loukkaantuneista suurin osa on miehiä kun taas ratsastuksen parissa loukkaantuneista melkein kaikki ovat naisia.

Edellinen taulukko kertoo koko lajin parissa tapahtuneet tapaturmat eli siinä ei oteta huomioon lajin harrastajamäärää. Todellisen vammautumisen riskin selville saamiseksi on otettava huomioon harrastettujen liikuntatuntien määrä.

Suomen lääkirilehdessä nro 41/2004 julkaistiin Jari Parkkarin, Pekka Kannuksen ja Mikael Fogelholmin tekemä tutkimus liikuntavammoista. Tutkimuksen mukaan liikuntavammat ovat suurin tapaturmaluokka Suomessa. Tutkimuksen kohteena olivat 15–74 -vuotiaat suomalaiset. Tutkimukseen osallistui 3 657 henkilöä. 92 % tutkimukseen osallistuneista seurasivat vuoden ajan liikunnan harrastamistaan, siinä sattuneita äkillisiä vammoja sekä rasitusvammoja. Tutkimuksessa eri lajit laitettiin järjestyk-

seen sen mukaan, kuinka monta vammaa lajissa oli syntynyt 1 000 harrastettua tuntia kohti.

Tutkimukseen osallistuneista ratsastusta kertoi harrastaneensa 64 henkilöä eli 2,1 %. Tässä kunto- ja kilpaurheilutilastossa ratsastus oli sijalla 19. Vammojen määrä 1 000 harrastettua tuntia kohden oli 2,6–5,1 kpl. Tilaston kärjessä olevalla squashilla määrä oli 11,4–29,4 vammaa, seuraavana olevalla judolla 9,8–27,0 vammaa, kolmantena oli suunnistus luvuilla 5,6–32,6 vammaa. Seuraavilla sijoilla olivat joukkuelajit, kuten salibandy, koripallo, jalkapallo jne. Tilaston viimeisenä eli vähiten urheiluvammoja aiheuttaneena lajina oli golf 0,07–1,12 vammalla 1 000 harrastettua tuntia kohden.

Näiden molempien tutkimuksien kohdalla voidaan todeta, että ratsastus on muiden lajien joukossa keskivaiheilla, kun puhutaan urheiluvammoista/urheilutapaturmista.

5.3 Lasten ja nuorten hevosurheiluvammat

Ratsastus kasvattaa suosiotaan myös lasten ja nuorten keskuudessa. Suomen Ratsastajainliiton jäsenmäärästä 42 % on alle 18-vuotiaita. Lasten ja nuorten riski loukkaantua hevosurheilussa ei ole sen suurempi kuin muissa urheilulajeissa, mutta hevosurheilussa tapahtuneet loukkaantumiset ovat usein huomattavasti vakavampia kuin muissa liikuntalajeissa. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että alle 25-vuotiaiden hevosurheilua harrastavien loukkaantumisten esiintyvyys on noin 0,6 vammaa/1000 ratsastustuntia.

Carita Pamilo, Timo Parvinen ja Ilkka Välimäki tutkivat vuosina 1992–1997 Turun Yliopistollisen keskussairaalan ensiapupoliklinikalla sekä lasten vuodeosastolla hevosurheilussa loukkaantuneita lapsipotilaita. Tutkimukseen osallistuneiden ikä oli 5–18 vuotta. Tutkimuksessa oli mukana 78 potilasta, joille oli tapahtunut yhteensä 92 hevosurheiluun liittyvää tapaturmaa. Tapaturmia oli enemmän kuin loukkaantuneita, koska osa potilaista oli ollut hoidettavana sairaalassa kahteen tai jopa kolmeen kertaan. Näistä 92 tapaturmasta aiheutui yhteensä 119 vammaa, joista 38 % oli murtumia, 33 % pinnallisia ruhjeita. Vakavia vammoja oli 4,2 %. Vakaviksi vammoiksi luokiteltiin aivoruhje, kallonsisäinen verenvuoto ja sisäelinverenvuoto. Neljä potilasta oli ollut tajuttomana loukkaantumisen seurauksena, heistä yksi yli vuorokauden ja yksi yli viikon.

Tutkimuksen mukaan eniten vammoja ratsastajaa kohti oli niillä, joiden ratsastusharrastus oli kestänyt alle 3 vuotta. Pään ja kasvon vammoja todettiin 12 potilaalla 16 kappaletta. Vain puolet näistä potilaista oli käyttänyt loukkaantumishetkellä kypärää. Vammoja kypärää käyttäneiden ja käyttämättömien ryhmissä oli yhtä paljon, mutta vakavimmat vammat, kuten aivoruhje yms. olivat kypärättömillä ratsastajilla. Vammoista 33 % sijaitsi yläraajoissa, 31 % alaraajoissa, 13 % pään ja kasvojen alueella ja 10 % rintakehän alueella.

Aineiston 92 potilaasta poliklinikalla hoidettiin 55 ja vuodeosastolla 37 potilasta. Sairaalassa osastolla hoidetuille potilaille hoitopäiviä kertyi yhteensä 209, joka on noin 5,6 vuorokautta potilasta kohden. 36 potilasta kävi lääkärissä yhden kerran, 36 kävi 2-5 kertaa, 14 potilasta 6-10 kertaa ja kuusi potilasta yli 10 kertaa. Suurin osa potilaista (73/88) parantui täysin saamistaan vammoista, 15 potilaalla hoito oli vielä kesken tai vamma vaivasi edelleen puolen vuoden kuluttua tapahtumahetkestä. Neljä potilasta ei vastannut paranemista koskevaan kysymykseen.

Hevosurheilussa tapahtuneista loukkaantumisista 54 % (54 kpl) tapahtui ratsastuksessa ja 41 % (38 kpl) muuhun hevosiin liittyvässä toiminnassa. Ratsastuksessa yleisin loukkaantumissyö oli putoaminen (51/54). Putoamisen lisäksi 16 ratsastajaa oli joutunut hevosen tallaamaksi tai potkaisemaksi, takertunut jalustimeen tai joutunut puristukseen hevosen alle. Putoamistilanteessa hevosen askellajina oli 33 tapauksessa ollut laukka, 9 tapauksessa ravi ja esteen ylityksessä oli pudonnut 9 ratsastajaa. Yhtään putoamista ei siis ollut tapahtunut käynnin aikana.

Muuhun hevoseen liittyvään toimintaan kuului mm. hevosen taluttaminen, hevosen ajaminen ja hevosurheilutapahtumassa katsojana oleminen. Näissä tilanteissa loukkaantuneilla oli enemmän vammoja potilasta kohti kuin ratsastajilla. Näitä vammautumisia aiheutti mm. hevosen potkaisu, hevosen puraisu, hevosen astuminen jalan päälle, putoaminen rattailta, hevosen juoksu päin ihmistä ja hevosen rikkoman aidan osan isku potilaaseen. Tästä ryhmästä eniten vammoja yhdelle potilaalle aiheutti hevosen ajotilanteessa kärryiltä putoaminen.

Suurin osa(61/92) loukkaantumisista tapahtui hevosia harrastavan henkilön vapaa-ajalla valvomattomissa olosuhteissa. Ratsastusloukkaantumisista 26/54 oli tapahtunut valvomattomissa olosuhteissa, 15/54 tapahtui ratsastuksenopettajan valvomalla tunnilla, 6/54 harjoitustilanteessa, 4/54 kilpailuissa, 2/54 ratsastuskurssilla ja 1/54 ratsastusleirillä. Ratsastusloukkaantumisista 22/54 tapahtui maastossa, 19/54 aidatulla kentällä ja 12/54 maneesissa.

Muissa hevosurheilutilanteissa loukkaantuneiden tapahtumapaikat olivat 17/38 tallissa, 16/38 maastossa, 3/38 aidatulla kentällä ja 2/38 maneesissa. Putoamistilanteessa loukkaantuneista yhdeksän ei ollut käyttänyt ollenkaan kypärää. Kolmelta ratsastajalta kypärä irtosi putoamistilanteessa, koska se ei ollut asianmukaisesti kiinnitetty. 48 % pudonneista ratsastajista ei ollut käyttänyt asianmukaisia ratsastusjalkineita. Kuusi ratsastajaa oli putoamistilanteessa jäänyt kiinni jalustimeen ja näistä vain yhdellä oli ollut ratsastussaappaat, muilla oli ollut lenkkitosut tai talvijalkineet. Tutkimukseen osallistuneista vain neljä ilmoitti käyttävänsä kypärää myös hevosen hoitotilanteessa. Vapaa-ajalla loukkaantuneista 61 % varusteet olivat epäasianmukaiset eli sekä kypärä että ratsastusjalkineet puuttuivat.

Tutkimuksen pohdinta-osiossa todettiin, että etenkin hevosurheiluharrastusta aloittelevien nuorten tulisi saada hyvä yleistieto hevosiin ja niiden käyttäytymisestä. Heidän tulisi saada riittävästi opetusta hevosiin ja hevosurheiluun liittyvistä turvallisuuseikoista. Kun nuori omaksuu jo

harrastuksen alussa hyvät tiedot turvallisesta käyttäytymisestä hevosten kanssa, voidaan olettaa myös itsenäisen ilman valvontaa vapaa-ajalla tapahtuvan harrastamisen onnettomuusalttiuden pienenevän (Pamilo ym. 2000).

5.4 Ensihoitajan näkemys hevostapaturmista Forssan seutukunnalla

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksella 8 vuotta ensihoitajana työskennelleen Janne Virtasen mielestä Forssan alueella tapahtuu vuosittain noin 22–30 pelastuslaitoksen sairaankuljetusyksikön käyntiä vaatinutta tapaturmaa hevosurheilun parissa. Näissä tapaturmissa tyypillisin vamma on hevosen selästä putoamisesta aiheutunut potilaan selkäkipu. Tyypillisin hevostapaturmaan joutunut henkilö on alle 25-vuotias nainen. Tapahtumapaikalla on aina annettu ensiapua potilaalle muiden paikalle olleiden toimesta ja Virtasen mielestä ensiapu on ollut aina myös asianmukaista.

Tapahtumapaikan löytäminen on välillä vaikeaa puutteellisten joko ilmoittajan antamien tietojen tai tallin osoitumerkintöjen johdosta. Tallin opastietoja toivottaisiin jo päätien varrelle (Virtanen 2010.)

5.5 Hevosiin liittyvät onnettomuudet

Nykyään hevosiin liittyvät pelastuslaitoksen toimialan alle kuuluvat onnettomuustyyppit ovat suurimmilta osiltaan eläimen pelastustehtäviä. Tallirakennusten palot ovat harvinaisia, vaikka tallin palokuorma ja syttymiselle suotuisat lämpimät ja kuivat olosuhteet ovatkin olemassa. Eläimen pelastustehtävät ovat yleensä kiinni juuttuneen hevosen irrottamista. Hevosia jää kiinni tallirakenteisiin, suohon, ojaan ja tietysti hevosta kuljettaessa kuljetusvaunuun (kuva 1).

Kuva 1 Ojaan kaatunut hevuskuljetusvaunu tiellä nro 10 Ypäjällä

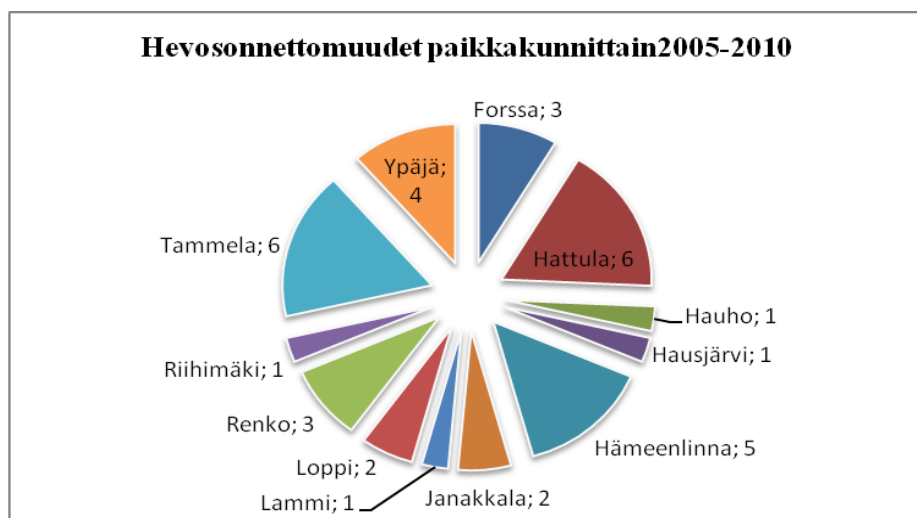
Hevoskuljetuksissa on aina olemassa suuremman onnettomuuden riski, liikkuihan tien päällä myös muita ajoneuvoja ja esim. irronnut kuljetusvaunu voi vastaantulevaan liikenteeseen törmätessään aiheuttaa mittavia henkilö- ja materiaalivahinkoja. Irtipäässeet ratsut ja ajohevoset aiheuttavat myös vaaratilanteita muille ympäristössä liikkujille ja usein tarina päättyykin karkurin menehtymiseen.

Hevosen irtipääsy johtuu useimmin hevosenkäsittelijän tottumattomuudesta hevosen hallitsemiseen ja/tai hevosen säikähtämisestä tai hevosen karkaamisesta heikosta aitauksesta. Kaikki onnettomuudethan eivät kuitenkaan tule pelastuslaitoksen tietoon vaan usein nämä onnettomuudet hoidetaan omalla porukalla tai maastossa sattuneen onnettomuuden kohdalla ohikulkevien ihmisten tai maanomistajien avulla.

Sairaankuljetuksen talleille tekemiä tehtäviä ei tilastoida erikseen ja niiden tutkiminen on vaikeaa, koska ihmiseen kohdistuneet tehtävät luokitellaan vamman mukaan. Joten esim. hevosen selästä putoamisesta on useita eri vammavaihtoehtoja, joilla tapaturma voidaan luokitella. Luokittelu tapahtuu lähinnä loukkaantuneen kehon osan mukaan eli onko vamma esim. kädessä, jalassa, selässä tai päässä.

Vuosina 2005–2010 Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen alueella oli 35 hevosiiin liittyvää hälytystä (Onnettomuustietokanta Pronto 2010.) Vuoden 2010 tilastossa ovat mukana vuoden alkukuukaudet tammikuusta toukokuuhun. Hälytyksistä 8 oli liikenneonnettomuutta, 2 tallirakennuksen tai näissä tapauksissa lantalan tulipaloo ja loput 25 olivat eläimen pelastustehtäviä. Näiden lisäksi oli 9 aiheetonta paloilmoinhälytystä, joissa hälytyksen aiheuttivat hevosenhoito- tai tallirakennuksen huoltotyöt. Liikenneonnettomuuksissa loukkaantui yhteensä 8 henkilöä.

Alueellisesti onnettomuuksia tapahtui eniten Tammelassa, Hattulassa ja Hämeenlinnassa (kuvio 10). Näiden perässä tulee Ypäjä, jossa hevostiheys asukasta kohti on alueen suurin. Kuntien joukossa eivät lainkaan esiintyneet Jokioinen, Humppila, Kalvola eikä Tuulos.

Kuvio 10 Hevosiin liittyvien hälytysten esiintyminen kunnittain pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitoksen toimintavalmiusaika edellä kuvatuissa tehtävissä oli keskiarvona 12,20 minuuttia. Toimintavalmiusaika tarkoittaa sitä aikaa, kun pelastuslaitoksen yksikkö hälytyksen saatuaan saavuttaa kohteen. Suurin vaikutus toimintavalmiusaikaan on tietysti pelastuslaitoksen ja kohteen välinen etäisyys. Ammattipalokunnat lähtevät liikkeelle noin minuutin kuluttua hälytyksestä ja sopimuspalokunnat lähtevät liikkeelle noin 5-20 minuutin kuluttua hälytyksestä riippuen kunkin palokunnan ja pelastuslaitoksen välisestä sopimuksesta. Toimintavalmiusaikaan vaikuttaa myös se, kuinka kiireelliseksi onnettomuus luokitellaan. Kaikkein korkeimman kiireellisyysluokituksen saavat hengenvaarassa olevat ihmiset, joten useisiin eläintenpelastustehtäviin ajetaan matalammalla kiireellisyysluokituksella.

Pelastuslaitoksen kaikkien hälytysten toimintavalmiusajan keskiarvo vuonna 2009 oli 10,45 minuuttia (Pelastustoimi 2010). Talliympäristössä toimivien on ennalta suunniteltava toimintansa edellä mainittujen onnettomuuksien tapahtuessa, jotta pelastuslaitosta tapahtumapaikalle odottaessa toiminta ihmisen tai hevosen pelastamiseksi olisi jo aloitettu.

Suurin osa hevosiin liittyvistä onnettomuuksista voidaan ennaltaehkäistä kiinnittämällä suurempi huomio rakenteiden kuntoon ja sopivuuteen hevoselle. Hevosen käsittelyssä on käytettävä hevosen luonteen huomioon ottaen tarpeellisia varusteita, esim. suitsia. Pelkkä riimu ei aina ole riittävä keino hevosen hallitsemiseen. Kuljetusvälineissä tapahtuviin hevosen puomin päälle nousuun ja muihin vastaaviin tilanteisiin ennaltaehkäisyä on hevosen totuttaminen kuljetukseen. Apua saa esim. hevosalalla toimivilta kuljetusongelmaisiiin hevosiin keskittyviltä ammattilaisilta. Myös kuljetusvälineen kunnosta ja oikeasta kiinnityksestä vetoautoon ja vetoauton sopivuudesta kyseiseen tehtävään on pidettävä huolta.

6 TALLIYRITYKSEN TURVALLISUUSTEKIJÄT

6.1 Toimintaympäristö

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 3 §:n mukaisesti toiminnanharjoittaja vastaa ratsastuspalvelun turvallisuudesta koko palvelun ajan (esim. tallialue, koko reitti, koko leiritoiminta) (Turvatekniikan keskus 2010.)

Talliyrityksen toimintaympäristöön kuuluvat itse tallirakennuksen lisäksi tallin piha-alue, hevosten tarhat ja laitumet, ratsastuskenttä ja maneesi ja hevosten käyttämät tieosuudet. Leiri- ja vaellustuotteita tarjoavien yritysten majoitus- ja ruokailutilat ja esim. leiriläisten uimapaikat kuuluvat myös toimintaympäristöön. Vaellus- ja maastoratsastuksien reitit, tauko- paikat ja yöpymispaikat ovat myös talliyrityksen toimintaympäristöä ja niiden turvallisuudesta talliyrittäjän on huolehdittava.

Toimintaympäristössä liikkuu monia erilaisia ryhmiä. Ratsastuspalvelu ei saa myöskään aiheuttaa vaaraa tai haittaa sen vaikutuspiirissä oleville muille henkilöille esim. katsojille tai ohikulkijoille (Turvatekniikan keskus 2010.)

Toimintaympäristössä liikkuvia ryhmiä ovat mm:

- asiakkaat, joista osa kulkee omilla autoilla, osa pyörillä ja skoottereilla/mopoilla, osa julkisilla kulkuvälineillä
- talliyrityksen työntekijät
- tavarantoimittajat, esim. turverekat ja heinäkuormia tuovat traktorit peräkärriineen
- talliyrityksen naapurusto
- ohikulkijat
- tutustumaan tulevat henkilöt
- eläinlääkäri ja kengittäjä
- yms. sidosryhmiin kuuluvat toimijat

Toimintaympäristö olisi suunniteltava mahdollisimman hyvin toimivaksi kaikkien edellä mainittujen ryhmien turvallisen liikkumisen ja toimimisen huomioon ottamiseksi. Asiakkaille on varattava tarpeeksi parkkipaikkaa ja se olisi hyvä merkitä huolellisesti, jotta kaikki kulkuneuvot olisivat oikeilla paikoillaan. Hevosten kulkureitit tarhoihin ja kentälle olisi suunniteltava niin, että niiden kuljettaminen olisi mahdollisimman turvallista. Turve- ja heinäkuormien vastaanottamiseen tulisi myös varata tarpeeksi tilaa.

On pidettävä myös huolta siitä, että pelastuslaitoksen raskaillakin pelastusajoneuvoilla on pääsy tallialueelle kaikkina vuorokauden- ja vuodenaikoina. Pelastushelikopterin laskeutumista varten on myös hyvä suunnitella paikka valmiiksi. Laskeutumisalueen on oltava vuorokauden valoisina aikoina vähintään 25 m x 25 m ja pimeässä 25 m x 50 m. Alueen tulee olla tasainen ja vapaa kaikista esteistä, kuten sähköjohdot, puut, autot, irtaimet

esineet kuten esim. kalusteet, estemateriaali tai kouluratojen aidat (Lääkäri- ja pelastushelikopteri Ilmari 2010.)

Leirien kohdalla olisi hyvä osoittaa leiriläisille pihaleikkeihin ja muuhun oleiluun sopiva alue ja sopia selvät säännöt siitä, milloin leiriläiset saavat olla tallilla ja hevosten kanssa. Leiriläisten käyttöön on varattava tarpeellinen määrä henkilökuntaa huomioon ottaen ryhmän koko ja ryhmäläisten ikä.

6.1.1 Tarhat ja laitumet

Tarhat ja laitumet on aidattava niin, että hevoset pysyvät aitojen sisäpuolella (kuva 2). Aitauksien kunto on tarkistettava päivittäin. Tarhasta tai laitumelta karannut hevonen on erittäin suuri turvallisuusriski toimintaympäristössä liikkuville henkilöille ja hevosille. Yhteistarhauksessa on tarhassa oltava myös niin paljon tilaa, että alempiarvoinen hevonen mahtuu välttämään ylempiarvoista lajikumppaniaan. Pienissä tarhoissa riskinä on, että lauman alempiarvoinen pakotetaan esim. nurkkaan, jolloin hevonen saattaa paeta tarhasta esim. rakenteet rikkomalla.

Isoilla laidunlohkoilla on vaarana se, että riistaeläimet, eli hirvet ja peurat, juoksevat läpi aitojen ja saavat näin ollen koko hevoslauman karkaamaan. Laidunlohkoja suunniteltaessa on myös tämä otettava huomioon ja kysyttävä esim. paikallisilta metsästäjiltä neuvoja riistaeläinten käyttämisestä kulkureiteistä. Tunnettuja kulkureittejä on syytä välttää.

Kuva 2 *Lankkuaita on hyvä aitatyyppi tarhoissa*

6.1.2 Ratsastuskenttä

Tallilla on oltava asianmukainen ratsastuskenttä. Hyväksytyyn ratsastuskoulun kentän tai ratsastushallin tulee olla vähintään 20 m x40 m kokoinen ja sen on oltava aidattu ja valaistu (liite 1). Harrastetallin ja muiden

tallienkin kenttien tulee olla asianmukaiset huomioiden hevosten määrän ja tallin muut puitteet. Aidan on oltava myös kunnollinen, pelkkä lanka ei riitä (kuva 3). Ratsastuksen tulee myös aina tapahtua niin, että kentän portti on suljettu. Ratsastusalueen pohjamateriaaliin tulee myös kiinnittää huomiota. Pohjamateriaalin tulee olla ratsastukseen suunniteltua. Liian liukas tai luistava materiaali aikaansaa riskin hevosen liukastumiseen. Kaatuva hevonen aiheuttaa monia vammoja myös ratsastajalle. Pohjaa tulee myös säännöllisesti huoltaa. Kova kavioura saattaa aiheuttaa rasitusmuutoksia hevosten jalkoihin. Epätasainen/ kuoppainen pohja aiheuttaa hevosten kompastelua, jolloin kokemattomat ratsastajat helposti menettävät tasapainonsa ja hupsahtavat alas hevosen selästä.

On kiinnitettävä huomiota myös ratsastusalueelle tuleviin kulkureitteihin ja niiden turvallisuuteen. On järkevää sopia, että hevoset tuodaan sinne talttaen ja hevosten selkään nouseaan vasta, kun kaikki ovat saapuneet, portti on kiinni ja tunnin ohjaaja on paikalla.

Tuntien ”katsojille” on myös kerrottava selvät säännöt, miten siellä käytäytään, etteivät katsojat häiritse hevosten tai ratsastajien tai ohjaajan keskittymistä eivätkä toiminnallaan aiheuta esim. hevosen pelästymistä. Myös lemmikkien pitämisestä tallilla mukana kannattaa tehdä selvät säännöt. Kaikki koirat eivät ole totuneet hevosiin eivätkä kaikki hevoset koiriin, joten riskitilanteita ei kannata päästää syntymään.

Kuva 3 *Tukevasti aidattu ratsastuskenttä.*

6.1.3 Vaellusreitit

Yrittäjän on tunnettava käyttämänsä maastoreitit ja mietittävä etukäteen, miten mahdollisissa onnettomuustilanteissa loukkaantuneet asiakkaat pystytään tavoittamaan pelastuslaitoksen ajoneuvolla. Reiteistä on oltava olemassa hyvät kartat, joihin reitit on merkitty. Tallin koko henkilökunnan on tunnettava yrityksen käyttämät reitit, jotta ongelmatilanteen sattuessa sinne saadaan nopeasti apua. Näitä ongelmatilanteita on esim. asiakkaan lievä sairastuminen tai hevosen vaatima kengityksen korjaaminen tai varusterikko. On otettava huomioon myös riski hevosen loukkaantumisesta. Miten hevonen pystytään kuljettamaan reitiltä pois tai pahimmassa tapauksessa jos hevonen joudutaan lopettamaan pahan loukkaantumisen johdosta, kuka lopettamisen tekee, millä välineellä, miten ruho toimitetaan pois reitiltä ja mihin ruho lopullisesti sijoitetaan. Nämä kaikki asiat on syytä sisällyttää turvallisuusasiakirjaan.

6.1.4 Ratsastustapahtumat

Tallilla järjestettäviin ratsastuskilpailuihin, näyttelyihin yms. tapahtumiin on tehtävä oma turvallisuusasiakirja. Turvallisuussuunnitelmaan tulee piirtää tarkka aluekartta pelastusreitteineen ja alkusammuttimen paikkoineen. Turvallisuussuunnitelma tulee toimittaa pelastuslaitokselle ja poliisille noin viikkoa ennen tapahtumaa. Turvallisuussuunnitelma tulee käydä läpi kaikkien tapahtumaorganisaatioon kuuluvien kanssa ja se on pidettävä kaikkien saatavilla. Massatapahtuman paradoksi piilee siinä, että periaatteessa jokainen tapahtumaan osallistuja on potentiaalinen turvallisuusriski. Suurin huolenaihe ovat ne henkilöt, jotka eivät ole ns. ”hevosihmisiä” eli eivät ymmärrä hevosten kanssa toimimisen mahdollisia riskejä ja saattavat näin omalla toiminnallaan aiheuttaa vaaratilanteita.

Tapahtumassa olisi hyvä lippusiimoin ja selkeillä kylteillä osoittaa omat paikkansa katsojille, heidän autoilleen, hevosille ja niiden kuljetusvälineille. Hevosten kulkureitit olisi suunniteltava niin, että yleisöllä ei olisi niihin lainkaan pääsyä. Yleisöä ei mielestäni ole myöskään syytä päästää itse tallin puolelle, tallille tulijoita voidaan rajoittaa esim. kulkuluvilla.

Eniten ongelmia tapahtumapaikoilla syntyy katsojien väärin pysäköidyistä autoista. Autoja jätetään pelastuslaitokselle varatulle pelastusreitille. Autoja jätetään myös liian lähelle hevosautoja, kun niiden väliin on jätetty lain vaatima 4 metrin turvaväli.

Suurin riski tapahtumapaikoilla on tupakointi. Yksi varomattomasti heitetty tupakantumppi voi sytyttää koko tallialueen tuleen. Tämän vuoksi yleisölle on järjestettävä asiallisesti hoidettu tupakointipaikka ja on myös huolehdittava, että yleisö tietää kyseisen paikan olemassaolosta ja sijainnin (Valjus 2008.)

6.2 Rakennukset

6.2.1 Yleistä

Tallirakennuksissa on otettava huomioon useat samaa tilaa käyttävät ryhmät. Tallin on oltava rakennuksena toimiva niin hevosille, työntekijöille kuin myös asiakkaille. Kaikkein tärkein asia tallirakennuksessa on kuitenkin se, että talli on hevosen koti (kuva 4). Hevonen voi viettää vuorokaudestaan jopa 12–20 tuntia sisällä karsinassaan. Vuonna 2004 julkaistu Tavoitteena terve ja hyvinvoiva hevonen -opas (Maa- ja Metsätalousministeriö) on kaikkien hevosenomistajien ohjekirja asianmukaiseen hevosen kohteluun.

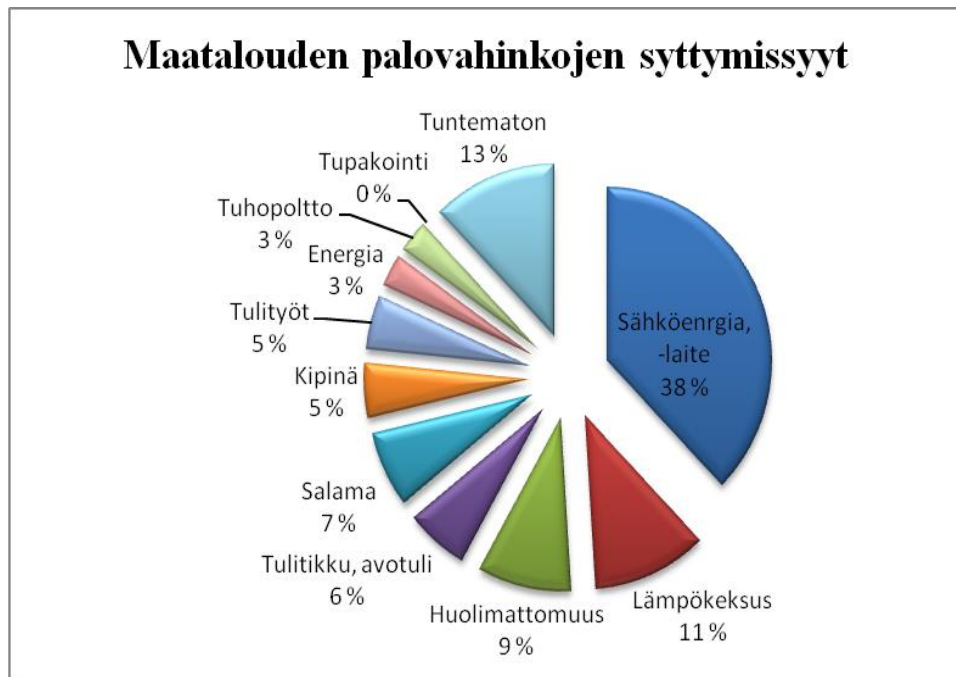

Kuva 4 *MMM ohjeiden mukaisen tallin sisätiloja*

Tämän oppaan antamat tilavaatimukset pitää olla kunnossa viimeistään 1.1.2014 myös vanhojen tallirakennusten kohdalla. Oppaan tilavaatimukset ovat koskeneet 2000-luvulla rakennettuja rakennuksia koko ajan. Näiden tilavaatimusten täyttäminen tulee olemaan usealle hevosyrittäjälle 2010-luvun suurin haaste. Vanhojen navettojen muuttaminen lain vaatimalle tasolle saattaa olla ylivoimainen urakka, joten vaihtoehtona on navetan purkaminen ja uuden asianmukaisen tallirakennuksen rakentaminen tilalle.

Vaikkakaan kaikki tallit eivät toimi maatilalla, voidaan talleja kuitenkin käsitellä yhtenä maatalouteen kuuluvana eläinsuojana sen puitteissa, että talleilla kuitenkin säilytetään heiniä yms. rehua ja kuiviketta ja että talliympäristön töitä ainakin osassa yrityksiä hoidetaan maatalouskoneilla. Huomattava osa maatalousrakennusten tulipaloista saa alkunsa eläinsuojan ulkopuolelta, kuten esimerkiksi varastotiloista. Useimmiten tulipalon ai-

heuttaja on viallinen sähkölaite tai asennus, tulityöt, lämmityslaitteiston häiriö tai ukkonen (kuvio 11).

Kuvio 11 *Maatalouden palovahingot vuosina 1998–2002: syttymissyyt (Majamaa 2008.)*

Eläinsuojassa alkava tulipalo vaatii syttyäkseen alueen, jossa on sopivasti palokuormaa. Riittävä palokuorma löytyy hevostallin heinä- ja kuivikevarastosta sekä palava-aineisista rakennelmista. Paloriski muodostuu silloin, kun näissä tiloissa tehdään esim. korjaustöitä tai kun näihin tiloihin tuodaan lisälämmittimiä. Turve varastoituna kuivikkeena tuotantorakennukseen on suuri paloriski. Turve voi syttyä itsestään palamaan. Nykypäivän tapa loimittaa hevosia aiheuttaa myös syttymisriskin silloin, kun hevosten märkiä loimia kuivatetaan esimerkiksi pannuhuoneissa tai lisälämmittimien avulla.

Syntyneen tulipalon leviämistä rakennuksissa edistävät yhtenäiset osastoitamattomat ullakkotilat. Huomattava osa eläintilojen tulipaloista voitaisiin välttää, jos mm. lämpökeskukset ja rehu- ja kuivikevarastot rakennettaisiin erillisiin tiloihin riittävän etäälle varsinaisesta eläinsuojasta. Tuotantoeläintiloilla käytetään paljon ruokinta-automaatiikkaa, joka estää rehutilojen sijoittamisen erilliseen rakennukseen. Hevostiloilla ei juurikaan käytetä automaatiikkaa, joten erilliset rehu- ja kuivikevarastot eivät häiritse merkittävästi tallin toimintarutiineja.

Tallin yleinen siisteys luo myös turvallisuutta. Pöly ja lika aiheuttavat palovaaraa. Palavien aineiden varastointi eläintiloissa on kielletty. Tupakointi ja hallitsematon tulenkäsittely eläinsuojassa on kiellettyä. Hallitsemattomasta tulenkäytöstä ovat mm. huolimattomat hitsaustyöt ja jäätyneiden putkien sulattaminen avotulella. Tupakointi tulisi sallia vain merkityllä tupakointipaikalla, joka on riittävän etäällä rakennuksesta.

6.2.2 Rakennusten väliset etäisyydet

Syttyneen tulipalon leviämisen estämiseksi rakennuksesta toiseen, pitäisi rakennukset rakentaa tarpeeksi etäälle toisistaan. Säädöksissä vaadittu vähimmäisetäisyys on yleensä 8 metriä. Tuotantorakennuksille tämä ei kuitenkaan käytännössä ole riittävän turvallinen etäisyys, vaan on suositeltavaa käyttää suurempia etäisyyksiä tapauskohtaisesti harkiten. Tämä tarkoittaa esimerkiksi 12 - 15 metrin etäisyyksiä (Majamaa 2008, 14.)

6.2.3 Rakennusten paloluokat

Rakennuksen paloluokka on valittu jo suunnitteluvaiheessa. Paremman paloluokan valinnalla saadaan lisää aikaa tulipalon sammuttamiseen sekä eläinten pelastamiseen. Paloluokkaan vaikuttaa rakennusmateriaalin laatu. Tästä syystä uutta rakennusta suunniteltaessa on huolella harkittava rakennusmateriaalia. Rakennukset jaetaan Suomessa kolmeen eri paloluokkaan.

Paloluokat ovat P1, P2 ja P3.

- Paloluokan P1 rakennuksen kantavat rakenteet kestävät tulipalossa vähintään 60 minuuttia eikä rakennus myöskään saa sortua tulipalon vaikutuksesta.
- Paloluokan P2 rakennuksen kantavat rakenteet kestävät tulipalossa vähintään 30 minuuttia ja rakennus saa sortua sen jälkeen.
- Paloluokan P3 rakennuksen kantavilta rakenteilta ei vaadita kantokykyä tulipalossa, joten rakennus saa sortua jo ennen kuin tulipalo on kestänyt 30 minuuttia.

Kantavien rakenteiden luokkavaatimukset riippuvat lisäksi rakennuksen palokuormaryhmästä. Rakennusmateriaaleista kivi ja teräs ovat palamattomina materiaaleina hyvä valinta. Kivirakenne (luonnonkivi, betoni, siporex, lecaharkko) ei pala eikä se myöskään johda paloa. Teräsrakenne riittävästi kuumentessaan kyllä menettää lujuutensa, mutta tallissa harvoin käytetään teräsrakenteita. Sen sijaan esimerkiksi maneesin kantavat rakenteet voivat olla terästä ja riittävän kauan tulta sekä liekkejä saatuaan saataisivat ehkä romahtaa menetettyään lujuutensa.

Puurakenne tunnetusti syttyy herkimmin ja levittää paloa. Tallin seinärakenteen toteuttaminen tavallisena puurakenteena on yleensä huono valinta. Tällainen seinä syttyy varsin herkästi ja palaa myös nopeasti. Näissä P3 luokan rakennusten paloissa on tavallista, että niissä menetetään yleensä sekä eläimet että koko rakennus. Jos käytetään liimapuuta tai kertopuuta, saadaan nostettua rakennuksen paloluokkaan jopa P1 luokkaan asti riippuen lämmöneristeiden käytöstä. Kantavien rakenteiden palonkestävyyden takia saadaan aikaa toimia rakennuksessa tulipalon sammuttamiseksi ja rajoittamiseksi sekä eläinten pelastamiseksi (Majamaa 2008, 15–17.)

6.2.4 Palo-osastointi

Palo-osastoinnilla on tarkoitus rajata tulipalo siihen osastoon, missä se on syttynytkin. Osastoinnin avulla säästetään omaisuusvahingoissa, kun vain

osa rakennuksesta ja irtaimistosta tuhoutuu tulipalossa. Eläinsuojassa palo-osastoinnilla on erityisen suuri merkitys eläinten turvallisuudelle.

Koska yleensä eläinsuojissa palon syttymissyy on rakennuksen ulkopuolella, on tärkeää, että rakennus on osastoitu muista rakennuksista niin, että eläimet ovat turvassa savulta ja kuumuudelta. Palo-osastoivan seinän tulee olla lämpöä eristävä ja tiivis vesikatteeseen saakka eikä osastoivan seinän ja vesikatteen liitoskohtaan saa jäädä rakoja.

Palo-osastoinnissa on kolme eri osastointitapaa, jotka ovat pinta-alaosastointi, käyttötapaosastointi ja kerrososastointi ja niitä sovelletaan tapauksesta riippuen.

- Pinta-alaosastoinnissa palo-osastojen pinta-aloja rajoitetaan suurten palovahinkojen välttämiseksi.
- Käyttötapaosastoinnissa rakennuksen tilat, joita käytetään paloturvallisuuden kannalta toisiinsa nähden eri tavoin tai joiden palokuormat poikkeavat hyvin paljon toisistaan, muodostetaan omiksi palo-osastoiksi. Tallissa olisi tärkeää palo-osastoida heinä-, kuivike- ja rehuvarasto varsinaisesta talliosasta. Näin hyvinkin herkästi syttyvä heinä ei palaessaan voisi levittää tulipaloa tallin puolelle.
- Kerrososastoinnissa rakennuksen eri kerrokset muodostetaan eri palo-osastoiksi.

Palo-osastointi koskee myös sähköjohtojen läpivientejä seinä- ja kattorakenteissa sekä ilmanvaihtokanavia, jotka menevät eri palo-osastojen läpi (Majamaa 2008, 18-22.)

6.2.5 Ilmanvaihto

Ilmanvaihtojärjestelmä ei saa heikentää rakennuksen palo-osastointia eikä se saa aiheuttaa tulipalon leviämisen vaaraa rakennuksessa. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että tallin tuloilman sisäänottoaukot sijoitetaan mahdollisimman kauas palon lähteistä ja etteivät palo ja savu imeydy sisään talliin rajoittuvista muista tiloista. Tuloilmaa ei saa koskaan ottaa eläinosaston viereisistä tiloista vaan se tulee ottaa aina suoraan ulkoa (Majamaa 2008, 44.)

6.2.6 Paloilmoitinjärjestelmä

Eläinten pelastamiseksi ja omaisuusvahinkojen vähentämiseksi on tärkeää, että alkaneesta palosta saadaan mahdollisimman nopea ilmoitus. Hälytys tulisi voida havaita samanaikaisesti sekä syttyneessä rakennuksessa että tilan asuinrakennuksessa ja esimerkiksi yrittäjän matkapuhelimessa.

Maatilarakennukseen sopivin palonilmaisulaitteisto on näytteenottoon perustuva palovaroitinjärjestelmä. Tämä järjestelmä on suunniteltu toimimaan monissa sellaisissa tiloissa ja olosuhteissa, joissa tavanomaiset palonilmaisimet eivät toimi. Tämä laitteisto sietää kosteutta, likaa, pölyä ja kaasuja. Paloilmoittimen hyödyllisyyteen ja tehokkuuteen vaikuttaa myös

se, miten nopeasti ja osaavasti henkilökunta osaa toimia hälytyksen saatuaan.

Paloilmoitinjärjestelmän tulee olla CE-hyväksytty. Yleensä hyväksytyt järjestelmän perusteella saa myös alennusta vakuutusmaksuista (Majamaa 2008, 50-51.)

6.2.7 Eläinten pelastaminen tulipalosta

Pelastusreitit tulee suunnitella mahdollisimman suoriksi, mutkattomiksi ja lyhyiksi. Hevostallin kulkureitin leveys tulee olla vähintään 1,5 metriä. Ovien tulee aueta ulospäin. Pelastusreitteinä tulisi käyttää samaa reittiä, jota eläin muutenkin on tottunut kulkemaan. Poistumistiet tulee varustaa turvatai merkkivalaistuksella. Poistumisreitit voi valaista akkukäyttöisellä poistumistievalolla, joka valaisee oven ympäristön ja poistumistie on näin nähtävissä myös sähkökatkoksen aikana. Halvempi vaihtoehto on ns. jälkivalaiseva poistumistiekyltti, joka valojen sammuttua heijastaa valoa jonkin aikaa, mutta ei varsinaisesti valaise.

Yrittäjän kannattaa sijoittaa hevosensa niin, että arvokkaimmat hevoset sijoitetaan mahdollisimman etäälle mahdollisista tulipalon lähteistä ja toisaalta mahdollisimman lähelle poistumistietä. Eläinten pelastamiseen käytettävän aitauksen tulisi olla kiinteillä aidoilla varustettu jaloittelutarha, joka on turvallisella etäisyydellä rakennuksen seinästä.

Talliyrittäjän tulee myös huolehtia siitä, että tallissa, samoin kuin kaikissa muissakin hevostallosissa, on asianmukainen alkusammutuskalusto ja että se myös toimii. Pelastussuunnitelma kannattaa tehdä vaikka laki ei sitä vaatisikaan.

Talliyrittäjän tulee myös varmistaa, että kaikki tallin käyttäjät, myös tilapäiset työntekijät, perehtyvät siihen. Erilaisia vaara- ja hätätilanteita varten kannattaa harjoitella säännöllisin väliajoin.

6.2.8 Hevosen käyttäytymien tulipalossa

Hevosen käyttäytyminen tulipalossa voi yllättää hevosten kanssa työskentelevän henkilön. Hevonen on hyvin herkkä tulipalossa muodostuville kaasuille ja hajuille ja näin ollen hevonen hätäntyy helposti ja joutuu jopa paniikkiin. Hätäntyyminen ja paniikki aiheuttavat hevosen hengitys- ja sydämenlyöntitiheyden kasvun, joka taas lisää hevoseen joutuvien haitallisten savukaasujen määrää. Myös hevosen silmiä peittävä kovakalvo vaurioituu savukaasuista helposti ja hevonen voi jopa sokeutua. Sokeutuminen lisää hevosen sekavuutta ja arvaamattomuutta (Heiskanen, Lehmuskero 2005, 74.)

Hevosen arkuus on pelastustöissä otettava huomioon. Hevosta tulee lähestyä rauhallisesti puhuen. Pelossa oleva hevonen voi helposti vahingoittaa niin itseään kuin pelastajaansaakin. Se voi potkia, purra, rynnätä tai jopa kaatua pelastajansa päälle. Vielä ulkonakin hevonen voi käyttäytyä ar-

vaamattomasti. Hevosta ei saa ulkona päästää irti, koska se saattaa helposti ryntäillä arvaamattomasti ympäriinsä tai jopa yrittää palata takaisin pala-vaan rakennukseen omaan karsinaansa, jota hevonen pitää turvallisena kotinaan.

Hevosen talutus onnistuu parhaiten riimulla ja narulla. Narusta voi tehdä nopeasti myös tilapäisen riimun. Hevosen riimua ja naruja tulisi säilyttää hevosen karsinan ulkopuolella, jotta se saataisiin hätätilanteessa nopeasti hevoselle päähän. Paras ratkaisu pelastustöiden kannalta olisi, jos hevosella olisi aina karsinassa ollessaan riimu päässä. Tätä käytäntöä ei kuitenkaan suositella sen takia, että hevonen voi juuttua riimusta kiinni karsinan rakenteisiin tai hevosen rapsuttaessa takajalalla turpaansa tai päätänsä voi jalka juuttua riimuun kiinni. Pelastustilanteessa hevosta kuljetettaessa taluttaja pyrkii kulkemaan hevosen etujalkojen kohdalla, jotta taluttaja pystyisi hallitsemaan hevosta mahdollisimman hyvin ja että hevonen rynnätessään ei sotkisi taluttajaa jalkoihinsa. Jos hevonen ei suostu tulemaan ulos karsinasta tai tallista, voidaan sen silmät peittää esimerkiksi takilla. Vastustelevaa hevosta voidaan myös auttaa pakottamalla hevosta eteenpäin hevosen takaa laitetulla juoksutus- tai kuormaliinalla tai esimerkiksi paloletkulla. Tässä tilanteessa yksi henkilö taluttaa hevosta ja kaksi henkilöä avustaa liinalla. Jos hevonen ei suostu antamaan kiinni karsinasta, voidaan viimeisenä keinona käyttää sitä, että hevonen ajetaan ulos karsinasta. Tällöin hevoselle on luotava selkeä ja turvallinen ”käytävä” aina ulos ja aitaukseen saakka ja tallin ovella on oltava yhden henkilön vahtimassa sitä, että irrallaan oleva hevonen ei pääse enää palamaan takaisin talliin.

Koska useimmiten tuli leviää eläinsuojaan ulkokautta, antaa se pelastajille muutaman minuutin enemmän aikaa eläinten pelastamiseen. Nopeimmin hevoset saa siirrettyä kokeneet hevosihmiset, mutta tulipalotilanteessa täytyy muistaa, että aikaa hevosten pelastamiseen ilman asianmukaista suojavaarustusta on vain muutamia minuutteja. Tulipalotilanteessa talliyrittäjän tai tallihenkilökunnan pelastajille antama paras apu on se, kun he pystyvät kertomaan paikalle tulleelle pelastustyönjohtajalle tallin pohjapiirustuksen ja hevosten lukumäärän. Talliyrittäjän tulee myös huolehtia ulos saaduista hevosista niin, että hevoset saadaan niille osoitettuun kokoamispaikkaan ja että hevoset myös pysyvät siellä aiheuttamatta lisävahinkoja.

Talliyrittäjän tulisi myös etukäteen miettiä ja varautua, että mitä mahdollisessa tulipalotilanteessa menehtyneille tai loukkaantuneille hevosille tehdään. Esimerkiksi mistä saa nopeimmin eläinlääkärin, mistä kuljetuskalustoa loukkaantuneiden hevosten viemiseksi klinikalle tai suojaan, kenen talliin hevoset saa tilapäismajoitukseen jne.

6.2.9 Alkusammutuskalusto

Tallitilat tulee varustaa asianmukaisella alkusammutuskalustolla, jotta tulipalon sattuessa voitaisiin aloittaa pelastus- ja sammutustyöt jo ennen pelastuslaitoksen saapumista. Talliin parhaiten soveltuu vesiletku ja käsisammuttimet. Vesipisteitä tulee olla riittävästi ja vesiletkujen vesisuihkun tulee ulottua rakennuksen joka kohtaan. Käsisammuttimet tulee sijoittaa pääosin poistumisreiteillä olevien ulko-ovien läheisyyteen sekä erityis-

kohteisiin kuten lämpökeskukseen, huoltotiloihin jne. Käsisammuttimet ovat tehokkaita sammuttimia ja niiden toimintakunnosta tulee huolehtia tarkastuttamalla sammuttimet säännöllisesti määräysten mukaan. Sammuttimet tulee sijoittaa siten, että niiden käyttö on nopeaa ja helppoa. Sammuttimen koko ja teholuokka tulee sovittaa kyseiseen tilaan sopivaksi.

6.2.10 Sähkölaitteet

Sähköasennukset ja -laitteet joutuvat toimimaan tallissa vaativissa olosuhteissa. Tallissa oleva pöly ja kosteus eivät ole hyväksi sähkölaitteille. Myös tallin rehutiloissa vierailevat tuholaiset (hiiri ja rotta) voivat mekaanisesti hajottaa sähköjohtoja. Tallin sähkösuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, että sähkölaitteet, valaisimet, pistorasiat yms. on sijoitettava ja asennettava niin, etteivät ne aiheuta vaaraa tallin käyttäjille. Myös hevosten loukkaantumis- ja sähköiskunvaara on otettava huomioon.

Hevosyrittäjällä on vastuu tallinsa sähköasennuksista. Vastuun piiriin kuuluvat sekä vanhat että uudet sähköasennukset ja -laitteet. Vastuun piiriin kuuluvat talliyrityksen kaikki tilat. Erityisesti huomioita kannattaa kiinnittää vanhoihin sähköasennuksiin tallin perusparannuksen yhteydessä ja myös silloin, kun vanhasta navetasta aletaan remontoida tallia. Sähköurakointivaiheessa on syytä antaa ammattilaisen tarkistaa vanhojen sähköasennusten ja -laitteiden kunto. Sähköurakointi on luvanvaraista toimintaa. Sähköurakoitsijan tulee olla Turvatekniikan keskuksen rekisterissä (Heiskanen, Lehmuskero 2005, 65–67.)

6.2.11 Maneesi

Maneesissa tulee ottaa huomioon mahdollisten sähkökatkosten aiheuttamat vaaratilanteet esim. ratsastustunnin aikana. Poistumistievalaistus tai poistumistiekyltti on varsin tärkeä suunnannäyttävä ovelle, koska rakennus on suuri ja äkillisen sähkökatkoksen sattuessa saattaa ihminen hevosen selässä helpostikin joutua pimeässä paniikkiin. Sähkökatkostakin varten voi harjoitella ja näin totuttaa sekä hevoset että asiakkaat toimimaan rauhallisesti mahdollisen sähkökatkon aikana.

Viimeisten muutamien vuosien aika yleistyneet kovat myrskyt aiheuttavat huomioitavan riskin maneesin käytössä. Riippuen maneesin rakenteista, voi myrsky aiheuttaa erilaisia vaurioita ja vaaratilanteita maneesin käyttäjille. Pelti- ja tai muovipäälysteiset seinät paukkuvat ja rätisevät kovassa tuulessa ja hermostuttavat hevosia. Talven 2009–2010 valtava lumikuorma myös romahdutti muutaman maneesin, joten yrittäjän tulee tarkistaa maneesin katon kantavuus ja etukäteen suunnitella turvallinen keino vähentää maneesin katon kuormitusta.

Maneesissa työskentelevien ratsastusryhmien koko on sovittava maneesin areenan kokoon sopivaksi, jotta kaikilla on mukavasti tilaa työskennellä. Hevosliikenteelle ja henkilöliikenteelle on varattava omat selkeät kulkureittinsä. Ratsastustuntien ja -tapahtumien katsojille tulee varata oma turvallinen areenasta rajattu tilansa.

Ovi/ovet mitoitetaan huoltoajoneuvojen mittojen mukaan. Pohjaa tulee huoltaa säännöllisesti.

6.2.12 Asiakastilat

Tallirakennuksessa tulee myös ottaa huomioon tilojen käyttökelpoisuus asiakkaiden kannalta. Tilojen tulee olla selkeät ja siistit. Hevosten karsinoissa tulee olla nimet, jotta asiakas löytää helposti hänelle osoitetun hevosen. Satulahuoneen siisteys ja käytännöllisyys on myös tärkeää. Hevosen varusteilla tulee olla oma merkitty paikka ja satulahuoneessa olisi hyvä olla sen verran tilaa, että sieltä mahtuu useampi ratsastaja samaan aikaan hakemaan varusteitaan. Myös varusteiden käytön jälkeiselle huollolle olisi hyvä osoittaa oma tilansa. Asiakkaat ja varsinkin junioriratsastajien vanhemmat varmasti arvostavat heidän käyttöönsä osoitettua kahvittelu- ja odottelupaikkaa, jotta heidän ei tarvitse odotella lastaan/omaa vuoroaan suomen vaihtuvissa sääoloissa. Myös asiakkaille osoitettu pukuhuone on nykyaikaa, koska osa asiakkaista tulee harrastamaan esim. suoraan töistä ja he tarvitsevat tilan, jossa voivat vaihtaa ratsastusvaatteet ja -varusteet päällensä. Myös liikuntarajoitteisten asiakkaiden liikkuminen tallilla tulee ottaa huomioon.

6.3 Henkilökunta

Ammattitaitoinen ja hyvät asiakaspalveluominaisuudet omaava henkilökunta on yksi asiakastallin toiminnan lähtökohta. Henkilökunnan positiivinen asenne ja tapa tehdä töitä toimivat yrityksen käyntikorttina ja mainosvalttina.

6.3.1 Pätevyysvaatimukset

Asiakastalleilla tapahtuva työ vaatii tekijältään sekä hevosten että ihmisten/asiakkaiden tuntemusta. Turvallisinta on työskentely hyvin voivan, hyvin koulutetun ja ihmiseen luottavan hevosen kanssa (Piminäinen 2005, 20.)

Ihminen voi ennakoida hevosen reaktioita opettelemalla hevosen ns. kehonkieltä. Vaikka hevonen ei puhu, se viestittää silti koko ajan. Hevosen kehonkieli rakentuu korvien ja silmien liikkeistä ja asennoista. Hevonen käyttää viestimiseen myös häntäänsä ja koko muutakin kehoaan. Hevosen kehonkieltä seuraamalla saa paljon tietoa hevosen mielentilasta ja siihen liittyvistä aikeista. Hevonen ei yleensä tee varottamatta mitään, vaan viestittää kyllä aikeistaan. Näin ollen hevosta hyvin ymmärtävälle ihmiselle jää myös aikaa vastata hevosen aikeisiin (Wegelius 2003, 24.)

Hevosten kanssa työskentelevällä henkilöllä on oltava ns. hevosmiestaitoa eli kykyä ajatella kuin hevonen. Hevosen perustarpeiden ja käyttäytymisen tuntemisella voidaan ennakoida hevosen toimintaa ja näin ollen ennaltaehkäistä työntekijälle, asiakkaalle tai hevoselle aiheutuvia tapaturmia. Tämä ns. hevosmiestaito kehittyy ja kasvaa vuosien aikana hevosen kanssa työ-

kenneltäessä. Perusopin hevosalalle tarjoavat hevosalan ammattioppilaitokset eri puolella maata ja sen lisäksi hevosalan ammattilaiset tarjoavat erimittaisia kursseja hevosenkäsittelystä ja hevosmiestaidosta, esimerkiksi mainittakoon Kari Vepsä, Tuire Kaimio ja Leena Kurikka. Myös sekä kotimaista että ulkomaista kirjallisuutta ja dvd-materiaalia on saatavissa runsaasti.

Suomen Ratsastajainliitto asettaa jäsentalleilleen tietyt kriteerit henkilökunnan suhteen (liitteet 1 ja 2).

Ratsastuskoulujen tuntien ohjauksesta vastaavan henkilön pitää olla koulutukseltaan vähintään ratsastuksenohjaaja. Harrastetallin toiminnan ohjauksesta vastaavan henkilön pitää olla hevosalan ammatti- tai hevosharrastetutkinnon suorittanut tai erillisellä kokeella taitonsa ja pätevyytensä osoittanut henkilö. Suotavaa olisi, että myös liiton ulkopuolisten tallien toiminnasta vastaisi hevosalan ammattilainen. Alle 7 -vuotiaiden kanssa työskentelevän henkilön pitää olla täysi-ikäinen. Avustajien ja kerho-ohjaajien tulee olla yli 14-vuotiaita ja heidän toiminnastaan vastaa vähintään 18-vuotias työntekijä.

Asiakkaiden saatavilla on oltava aina vähintään yksi ensiapukoulutuksen (vähintään Suomen Punaisen Ristin EA1 tai vastaavat tiedot ja taidot) ja alkusammutuskoulutuksen saanut henkilö. Vaellusratsastuksessa tulee henkilökunnan hallita myös erätaidot esim. suunnistaminen, hätämajoittuminen jne. ja ensiapukoulutus vaatimuksena on vähintään SPR:n EA 2-kurssi tai sitä vastaavat tiedot ja taidot.

Erityisryhmien kohdalla (esim. vammaisratsastuksessa, ratsastusterapiassa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa) henkilöstön määrälliset ja ammattitaitovaatimukset korostuvat. Erityisryhmiä ohjattaessa tulee ratsastusta ohjaavan henkilön lisäksi olla paikalla kyseessä olevat erityistaidot omaavia työntekijöitä, kuten vammaisratsastusohjaaja tai ratsastusterapeutti tai riittävästi ryhmästä vastaavia erityiskasvatuksellisen ammattitaidon omaavia työntekijöitä (Kuluttajavirasto 2004.)

Jos tallin tuotepaketteihin sisältyy ruokailua esim. leirin tai maastoratsastuksen yhteydessä, on henkilökunnalla oltava myös hygieniapassi. Hygieniapassi on todistus, jolla työntekijä osoittaa tieto-taitonsa elintarvikkeiden hygieniasta. Hygieniapassi vaaditaan jo nykyisin useimmissa elintarvikkealan yrityksissä työskenteleviltä. Koulutuksen voi suorittaa omaehtoisena tai osana muuta tutkintoa. Joissakin tapauksissa työnantaja korvaa kokonaan tai osan kustannuksista. Koulutusta järjestävät ammatilliset oppilaitokset ja aikuiskoulutuskeskukset. Koulutus on lyhytkestoinen ja siihen liittyvät testitulokset todistuksen saamista varten.

6.3.2 Työnantajan velvollisuudet

Työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä ja huolehdittava siitä, että työntekijä

perehdytetään riittävästi työhönsä liittyviin asioihin (Piminäinen 2005, 9-10.)

Perehdyttämisen tulee koskea mm. seuraavia asioita:

- yritystä, sen toimintaa ja asiakkaita
- yrityksen organisaatiota ja henkilöstöä
- toimintatapoja yrityksessä
- yrityksen tiloja ja kulkuteitä
- työaika ja työvuoroja
- palkka-asioita
- työsuojelua, työturvallisuutta ja työterveyshuoltoa
- sisäistä tiedottamista
- tutustumista omaan osastoon
- omia tehtäviä
- koulutusta
- muita asioita

(Kangas 1996, 49-51.)

Perehdyttämistä tarvitaan uuden työn tai työtehtävän alkaessa, tehtävien muuttuessa tai uusien työvälineiden ja -koneiden kanssa. Työnantajan on hankittava työntekijälle työn vaatimat henkilökohtaiset henkilösuojaimet (Piminäinen 2005, 10.)

Talleilla on usein paljon vaihtuvuutta hevosten määrässä. Uuteen hevoseen on suhtauduttava uutena työkaverina ja sen pitää antaa rauhassa sopeutua muuttuneisiin olosuhteisiin. Talleille tulee myös jatkuvasti uusia asiakkaita, joita pitää opastaa tallin tavoille.

Pienillä alle 10 hevosen talleilla työntekijä on vuorossaan yleisesti yksin ja tämän myötä lisääntyy työntekijän vastuu ja työn vaarallisuus. Asiakkaiden kanssa toimiessa vastuun määrä vielä korostuu. Tapaturmatilanteessa ei olekaan työoveria, jonka voisi kutsua apuun vaan tilanteesta on selvitettävä yksin. Työntekijällä tulee tarpeen mukaan olla mahdollisuus pitää yhteyttä työnantajaan ja/tai työtovereihin myös yksin työskennellään. Työnantajan on huolehdittava myös työilmapiirin laadusta ja huolehdittava työntekijänsä jaksamisesta (Piminäinen 2005, 17.)

6.3.3 Työntekijän velvollisuudet

Työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä ja työturvallisuusohjeita, joita työnantaja tehtävän suorittamisesta antaa. Työntekijän on myös vältettävä sellaista menettelyä, joka on ristiriidassa sen kanssa, mitä hänen asemassaan olevalta voi kohtuuden mukaan vaatia. Hänen on myös viipymättä ilmoitettava työnantajalle havaitsemistaan vioista ja puutoksista työpaikallaan ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava edellä mainitut asiat. Työntekijän on myös huolehdittava kokemuksensa ja työnantajalta saamansa ohjeistuksen mukaisesti ja käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin myös muiden työntekijöiden ja asiakkaiden turvallisuudesta ja terveydestä (Piminäinen 2005, 10–11.)

Hevosurheilu-lehti uutisoi hevosenhoitajan menehtymisestä. Artikkelin mukaan hevosenhoitaja ei ollut totellut esimiehensä pyyntöä vaan oli läh-

tenyt viemään tiineystarkastuksessa ollutta siitostammaa ratsain takaisin laitumelle. Ratsastus tapahtui ilman kypärää ja hevosella varusteina oli ollut vain riimu. Hetkeä myöhemmin hevosenhoitaja oli löydetty tajuttomana maasta makaamasta hevosen jatkaessa yksin matkaansa. Hevosenhoitaja menehtyi saamiinsa vammoihin seuraavana päivänä. Vastaavanlaisia tapauksia uutisoidaan vuosittain muutamia. Kaikissa tapauksissa ei koskaan saada selville putoamisen syytä, mutta kypärän käytöllä muutamia ihmishenkiä pystyttäisiin vuosittain pelastamaan (Hevosurheilu 2010.)

Työntekijän vastuu asiakastalleilla on suuri. Yksin työskennellessään hän on vastuussa niin hevosista, asiakkaista kuin myös tallirakennuksesta. Hevosmiestaidon lisäksi työntekijältä tulisi löytyä myös kokemusta erilaisten asiakasryhmien kanssa toimimisesta ja kykyä ja herkkyyttä vaistota myös asiakkaan tunnemaailmaa, esim. pelkoa tai jännitystä, joka taas vaikuttaa myös asiakkaan hevosen ja koko muun ryhmän toimintaan. Pelon/jännityksen lisäksi toinen ”vahdittava” tunne on uhkarohkeus ja tietynlainen näyttämisen halu. Tällainen asiakas voi omalla menettelyllään ja ohjeiden noudattamattomuudellaan saattaa muut asiakkaat vaaratilanteeseen.

Työntekijällä on siis oltava auktoriteettia eli arvovaltaa, jolla hän johtaa ryhmää. Osa auktoriteetista syntyy koulutuksen kautta, mutta suurin osa arvovallasta tulee vuosien myötä kokemuksen karttuessa ja toki työntekijän omalla persoonallisuudella on myös iso vaikutus. Työntekijän on myös tunnettava työtoverinsa eli hevoset. On tiedettävä hevosen omat persoonalliset ominaisuudet niin luonteessa kuin taidoissa sekä tiedostettava miten juuri kyseinen hevonen toimii yllättävissä tilanteissa. Näin toimien on helpompi valita oikea hevonen kullekin asiakkaalle ja tiedostaa toiminnan riskit yllättävissä tilanteissa.

6.4 Hevoset

6.4.1 Hevosen lajityypillinen käyttäytyminen

Hevonen on saaliseläin, joka on painoltaan 200 kg-900kg rodusta riippuen. Sen säkäkorkeus on jopa 190 cm myös rodusta riippuen. Nykyisten hevostemme esivanhemmat ovat olleet yksilöitä, jotka ovat välttyneet joutumasta petojen saaliiksi eli jotka ovat voineet lisääntyä. Ne ovat olleet pakenemisen mestareita. Jatkuva valppaus, nopeat reaktiot ja ylivertainen nopeus ovat pelastaneet tietyt yksilöt, joiden ominaisuudet ovat siten vahvistuneet ja periytyneet sukupolvelta toiselle (Wegelius 2003, 22.)

Perinnöllisyystutkimukset osoittavat, että nykyisessä hevoscannassa on säilynyt kaikki se perimän monimuotoisuus, joka oli jo olemassa hevosten esi-isien perimässä. Nykyhevosen suonissa virtaa siis useiden villihevoskantojen verta (Kaimio 2004, 11.)

Ihminen on ratsastanut hevosella muutamia tuhansia vuosia, mutta tämä hevosen historiassa lyhyt aika ei ole muuttanut hevosen perusluonnetta, vaan monet lajityypilliset ominaisuudet ovat säilyneet muuttumattomina.

Vaaran uhatessa eli hevosen pelästyessä se pakenee salamannopeasti ja tarkistaa vasta myöhemmin, mistä oli kysymys, jos ylipäänsä ollenkaan. Tämä käyttäytymismalli on suurin riskitekijä hevosen kanssa toimiessa. Käyttäytymismalli on aivan yhtä vaarallinen, on ihminen sitten hevosen selässä, kärryillä hevosen takana tai taluttamassa hevosta. Ison massan omaava hevonen saattaa aiheuttaa pahaa jälkeä myös ulkopuoliselle paetessaan pelottavaa kohdetta vaistojojensa sanelemana.

Lajityypillistä käyttäytymistään toteuttava hevonen voi yllättää kokeneekin ratsastajansa. 6.9.2010 Iltalehti uutisoi artikkelissaan, että hevonen piltastui, ratsastajalle vakavat vammat. Artikkeliki koski tilannetta, jossa Reserviratsastajien näytöksessä Vermon raviradalla erään osallistujan hevonen oli säikähtänyt kaviouraa tasoittamassa ollutta lanauskuorma-autoa. Hevonen oli vaistojojensa käskemänä lähtenyt ryntäämään pois radalta sillä seurauksella, että ratsastaja oli pudonnut. Artikkelissa todettiin ratsastajan ja hevosen toimineen yhdessä jo monessa eri tilaisuudessa, joten hevonen oli ratsastajalleen tuttu (Lehtonen, Rantalainen 2010).

Mutta kuten edellä jo todettiin, hevosen lajityypillinen käyttäytyminen on suuri riski toimittaessa hevoselle hieman vieraammassa ja jännittävämmässä paikassa, mutta hevosen kanssa tutussakin paikassa liikkuessaa yllättävien ja pelottavien asioiden esille tuleminen on aina olemassa. Näistä tilanteista parhaiten selvittää, kun hevosen ja sen käsittelijän välillä on syvä luottamus. Salamannopeasti vaistojojensa varassa pakenevan hevosen pakenemisreaktio saadaan työstämisen, vieraisiin esineisiin/asioihin totuttamisen ja useiden toistojen avulla muutettua pienemmäksi, jopa niin pieneksi, että säikähtäessään vain hevosen lihakset värähtävät ja sen jälkeen se jatkaa taas tyytyväisenä työtänsä.

Hevonen on myös laumaeläin, kuten saaliseläimet yleensä ovat (kuva 5).

Kuva 5 *Hevonen on laumaeläin, joka isollakin alueella laiduntaessaan haluaa kuitenkin olla kaverin lähituntumassa.*

Lauma antaa hevoselle turvaa. Laumassa on yleensä tarkka arvojärjestys. Orien välinen arvojärjestys on yleensä hyvin selkeä. Tammojen välinen

järjestys voi hieman vaihdella eri tilanteissa, kuten ruokaillessa ja liikkuessa. Arvoasteikon yläpäässä ovat yleensä joko aktiiviset tai itsepintaiset hevoset, passiiviset yksilöt ovat yleensä asteikossa alempana. Hevosten laumakäyttäytymiseen kuuluu myös taipumus seurata toista hevosta pää edellä menevän hännässä kiinni (Kaimio 2004, 33–37.)

Tätä ominaisuutta on hyvä käyttää hyväksi nimenomaan maastossa tapahtuvassa ratsastuksessa ja alkeisopetuksessa. Etummaisena hevosen perässä tulijat yleensä seuraavat johtajaa tyytyväisenä eivätkä tee omia ratkaisujaan. Ensimmäisenä hevosenä olisi hyvä käyttää lauman luonnollista johtajaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että sama asiakashevosryhmä myös tarhataan ja laidunnetaan yhdessä, jolloin lauman arvojärjestys on selvillä, eikä välejä tarvitse selvittää jonomuodostelmassa esim. potkimalla.

Hevonen on laumaeläin ja sen elämään ei kuulu tasa-arvo. Hevoslaumassa alempiarvoinen kunnioittaa ylempiarvoista, väistää sitä ja kulkee itse tyytyväisenä perässä. Lauman johtajalla on suuri vastuu lauman muista jäsenistä. Myös ihminen ja hevonen muodostavat lauman (Turtiainen 2003, 213–214.)

Hevosen kanssa ei ihmisenkään voi pyrkiä tasa-arvoon. Ihmisen on ratsastajana hyväksyttävä, että hän on hevosen johtaja ja tästä johtajan roolistaan hän ei saa koskaan luopua. Hevoselle pitää asettaa selkeät rajat ja toistaa samat esim. hoitotoimenpiteet aina samalla tavalla ja rutiinimaisesti ja käsitellä hevosta muutenkin johdonmukaisesti. Tällaisen hevosen kanssa tulee hyvin toimeen eikä se aiheuta ongelmia käsitteijälleen (Wegelius 2003, 26.)

6.4.2 Asiakashevosten pätevyysvaatimukset

Asiakashevosena toimiminen on varmasti rankin hevosen ammateista. Hevosen työpäivään kuuluu kohdata uusi asiakas, jopa useita asiakkaita saman työpäivän aikana. Asiakkaiden taidot ja tapa, jolla he kohtelevat hevosta, vaihtelevat suuresti. Tämän johdosta asiakastalleilla tulisi kiinnittää suurta huomiota hevosen luonteen laatuun. Epätasaisesti ja oikukkaasti käyttäytyvä hevonen on suuri turvallisuusriski, kun taas kuuliainen ja koehenut hevonen on talliyrittäjälle arvokas työtoveri ja vetovoimatekijä.

Hevosten koulutustasosta Suomen Ratsastajainliiton kriteerinä (liite 1 ja 2) on vain se, että hevosen tulee olla tehtävänsä sopiva. Maasto- ja vaellusratsastuksessa käytettävän hevosen tulee olla rutinoitunut maastossa ja liikenteen seassa kulkemiseen eli sen on oltava ns. ”maastovarma”, joka ylättävienkin tilanteiden eteen tullessa säilyttää malttinsa ja on ratsastajansa hallinnassa (kuva 5) Alkeisopetuksessa käytettävän hevosen tulee olla rauhallinen ja sen on siedettävä monennäköistä heilujaa selässään eli sen tulee olla ns. ”pomminvarma”. Estetunneilla käytettävän hevosen tulee tarjota ratsastajalleen turvallista esteiden ylitystä. Jollakin yrittäjällä voi olla erityyppisiä hevosia eri tunneille, kun taas toisen yrittäjän hevoset ovat monipuolisia lahjakkuuksia soveltuen jokaiseen edellä mainittuun käyttö-tarkoitukseen.

Hevosen taitojen ja kuuliaisuuden säilyttämiseksi ja eteenpäinviemiseksi henkilökunnan on myös säännöllisesti ratsastettava hevosta. Esimerkiksi edellä mainitulla maastotallilla on henkilökunnan totutettava hevoset kulkemaan maastossa ja todettava hevosen käyttökelpoisuus tehtäväänsä, ennen kuin kyseinen hevonen voidaan antaa asiakkaan käyttöön.

Asiakashevosen raskaan työn laadun vastapainoksi hevoselle on annettava aika ajoin lomaa ja myös henkilökunnan hevosten kanssa tekemä työ on hevoselle arvokasta vaihtelua.

Kuva 6 Asiakasryhmä maastoretellä islanninhevosilla

6.5 Asiakkaat

Talleilla käy monenlaisia asiakkaita. Asiakkaiden ikä vaihtelee taaperoi-ikäisestä 3-4-vuotiaasta jopa 70-vuotiaisiin ratsastuksen harrastajiin. Myös asiakkaiden ratsastustaidot ovat vaihtelevia. Osa on aivan aloittelijoita ja osa jopa vuosikymmeniä ratsastaneita aktiiviharrastajia. Toiset asi-

akkaat käyvät tallilla noin kerran viikossa ja osa useita kertoja viikon aikana, jotkut vaan satunnaisesti. Vaellustallien asiakkaat saattavat käydä kyseisellä tallilla vain kerran, sinne ei niin helposti synny vakituisia asiakassuhteita. Terapiatallien asiakkailla on joko fyysinen tai psyykinen rajoittava tekijä mukana ratsastusharrastuksessaan, mikä vaatii henkilökunnalta erikoisosaamista.

Suurin osa ratsastusasiakkaista on tyttöjä ja naisia. Asiakkaiden luonteenpiirteet tuovat heidän kanssaan työskentelevälle työntekijälle omat haasteensa. Asiakkaiden joukossa on mm. arkoja pikkutyttöjä, kaikentietäviä teinejä ja tietysti täti- ja setäratsastajia. Ihmisten erilaisuus tuo suuren haasteen työntekijän ammattitaidolle, on oltava kykyä lukea erilaisia ryhmiä ja saavuttaa jokaisen asiakkaan arvostus. Myös edellä mainittujen erikäisten asiakkaiden fysiikka ja kehitysvaihe ja niiden aiheuttamat rajoitukset tulee ottaa huomioon heidän kanssaan työskennellessä.

6.5.1 Asiakkaiden perehdyttäminen ja ohjeistus

Henkilökunnan tulee perehdyttää asiakas tallin tavoille eli siihen, miten tallissa käyttäydytään. Asiakasta tulee opastaa myös hevosen käsittelyssä, muiden ratsastajien huomioimisessa sekä näyttää asiakkaalle hevosen varusteet ja niiden oikea käyttäminen. Asiakkaan kanssa tulee käydä läpi tallisäännöt. Asiakkaalle tulee kertoa ratsastuksen vaarat (esim. hevosen arvaamaton käyttäytyminen, eri hevosten ominaispiirteet, kuten potkiminen) sekä toimintatavat, miten onnettomuuksia voidaan ennaltaehkäistä (esim. oikea pukeutuminen, satulaan nousutapa, hevosen käsittely, hevosten etäisyys ratsastettaessa).

Asiakkaalle tulee myös kertoa, miten toimitaan mahdollisen hätätilanteen tapahtuessa. Tämä on erittäin tärkeää varsinkin maasto/vaellusratsastuksessa. Henkilökunnan tulee painottaa mahdollisten suojavausteiden (esim. turvaliivi) käytön hyödyllisyyttä ja varmistaa, että asiakkaalla on käytössään CE-merkinnällä varustettu turvakypärä ja että se on oikein kiinnitetty. Myös ratsastukseen suunniteltujen jalkineiden käyttämistä tulee vaatia. Ennen ratsastuspalvelun suorittamisen aloittamista tulee toiminnanharjoittajan tarkistaa, että osallistujilla on toiminnan edellyttämä, asiallinen vaatetus, joka suojaa riittävästi mm. sääolosuhteilta (kuva 6). (Kuluttajavirasto 2004.)

Kuva 7 *Nuori ratsastaja on aloittamassa ratsastustuntia asiallisesti varustautuneena. Hänellä on turvakypärä, turvaliivi, ratsastushousut, ratsastuskäsineet, minichapsit ja ratsastusjalkineet*

6.5.2 Maasto- ja vaellusratsastuksille, leireille ja muihin ohjelmanpalveluihin osallistuvat asiakkaat

Asiakkailta tulee varauksen yhteydessä pyytää ennakkotiedot heidän ratsastustaidostaan, terveydentilastaan ja muista tapahtuman kulkuun vaikuttavista seikoista. Yrittäjän tulee mukauttaa palvelunsa kyseiselle asiakkaalle sopivaksi. Asiakkaan osallistuminen toimintaan on vapaaehtoista. Yrittäjän tulee myös vastaavasti informoida asiakasta varauksen yhteydessä kyseisen palvelun sisällöstä, esim. ratsastustasovaatimuksesta, tarpeellisista varusteista ja tapahtuman kestosta. Ennen maastoon lähtöä on asiakkaalle kerrottava, miten maastossa ja liikenteessä hevosen kanssa toimitaan. Kentällä tapahtuvalla koeratsastuksella varmistetaan asiakkaan ratsastustaito ja hevosen sopiminen asiakkaan taitoihin.

Ratsastuspalvelun on oltava kulloinenkin osallistujaryhmä ja osallistujien lukumäärä sekä olosuhteet huomioon ottaen riittävän turvallista. Toiminnanharjoittajan on etukäteen määritettävä ratsastuspalveluun yhtäaikaaisesti osallistuvien asiakkaiden enimmäismäärä eri toiminnoissa (esim. kenttä, maneesi, maasto, leiri, vaellus) ja eri ryhmien (aloittelijat, lapset, erityis-

ryhmät) osalta. Toiminnanharjoittajan on myös etukäteen määritettävä turvallisuuden kannalta tarpeelliset ikä-, taito- tai muut vaatimukset ja rajoitukset. Ratsastuspalveluun osallistuvien asiakkaiden yhtäaikainen enimmäismäärä sekä mahdolliset rajoitukset on merkittävä turvallisuusasiakirjaan (Turvatekniikan keskus 2010.)

6.5.3 Lapset ja nuoret

Lasten ja lapsiryhmien kanssa toimiessa henkilöstöä tulee varata tapahtumaa kohti enemmän ja sen tulee olla kokeneempaa kuin muiden ratsastuksen harrastajien kanssa. Hevosia käsiteltäessä tulee ohjaajan aina olla läsnä, myös ennen ja jälkeen ratsastustapahtuman. Alle 18-vuotiaiden osallistumisesta vaelluksiin, ratsastusretkiin ja leireille tulee olla huoltajan suostumus, joka varmistetaan luotettavasti (esim. huoltajan allekirjoituksella varustettu suostumus).

Ratsastuspalveluita tarjoavilla talleilla tulee olla tiedossa lasten ja nuorten asiakkaiden huoltajien yhteystiedot, jotta heihin saadaan tarvittaessa yhteyttä (Kuluttajavirasto 2004.)

6.6 Turvallisuus ja turvattomuus

Turvallisuuden ja turvattomuuden käsitteillä voidaan yhtäältä tarkoittaa objektiivista eli ulkoista tai toisaalta subjektiivista eli koettua tilaa tai näiden kahden välistä suhdetta. Turvattomuuden kokemus yksilötasolla on psykologinen. Turvattomuus ilmenee pelkoina, psykosomaattisena oirehdintana ja huolestuneisuutena (Niemelä P, 2000, 21.)

Jokaisen henkilön oman turvallisuuden ja turvattomuuden välisen rajan määrittely on hyvin vaikeaa. Se on jotain mitä ei voi koskettaa, se on jotain hyvin henkilökohtaista, se on mielikuva tai tunne. Se on erilaista eri tilanteissa. Fyysinen turvallisuus on usein käsin kosketeltavaa. Fyysistä turvallisuutta voi suojata esim. harjoittelemalla ratsastusta enemmän tai suojavarusteilla kuten turvakypärällä ja -liivillä.

Turvattomuuden tunnetta ratsastusurheilussa aiheuttavat mm. seuraavat asiat:

- putoaminen ja siitä seuraava fyysinen vamma
- hevonen
- henkilökunnan käyttäytyminen ja taidot
- henkilön omien taitojen riittämättömyys
- henkilö ei ymmärrä annettuja ohjeita
- henkilö saattaa itsensä naurunalaiseksi
- henkilö pakotetaan mukaan johonkin, mihin ei itse halua
- ryhmä ei hyväksy henkilöä joukkoonsa
- henkilö aiheuttaa ryhmälle ongelmia esim. omalla hitaudellaan
- henkilö tekee väärä päätöksiä
- henkilöllä on vääränlaiset varusteet
- henkilö ”menettää kasvonsa”

Turvallisuuden tunnetta lisäävät:

- varmuus tulevasta
- luottamus
- tilanteiden ennakoitavuus ja ennustettavuus
- tieto esiintyvistä onnettomuus- tapaturma- ja vahinkoriskeistä ja niiden torjuntakeinoista
- hätä- ja poikkeustilanteiden harjoittelu
- avoin viestintä

(Aapio ym. 2007. 14.)

Turvallisuuden tunnetta lisätään sillä, että toiminnan aikana ilmapiiri on mahdollisimman rento ja turvallinen. Kaikessa toiminnassa painotetaan sitä, että osallistuminen on vapaaehtoista. Toiminta tulee mitoittaa oikealle tasolle huomioiden ryhmän ja yksilöiden tarpeet ja kyvyt. Syntyneet tilanteet ja tunteet käydään läpi ja käsitellään. Ohjaajalla on oltava ammattitaitoa ja ”silmää” tunnistaa ryhmässä ja yksilöissä tapahtuvia tunnemuutoksia ja ohjata toimintaa niiden mukaisesti. Paras palaute yrittäjälle onnistuneesta tuotteesta on se, että tapahtuman loputtua asiakas on tyytyväinen, vaikka olisi väsynytkin.

Toiminnan ohjaajan on myös varauduttava äkillisesti muuttuviin olosuhteisiin. Ratsastuspalveluille tulee tarvittaessa asettaa olosuhterajat. Jos toiminta ei ole turvallista, ei palvelua tule suorittaa. Toiminnanharjoittajalla tulee olla selkeät toimintaohjeet, miten toimitaan, jos olosuhteet muuttuvat toiminnan aikana (esim. kova ukkonen). Toimintaohjeet olosuhteiden muuttuessa tulee merkitä turvallisuusasiakirjaan ja niiden tulee olla koko henkilökunnan tiedossa (Turvatekniikan keskus 2010).

7 KYSELYTUTKIMUS

7.1 Tutkimusongelma ja tutkimustyyppi

Tutkimusongelmana oli selvittää Kanta-Hämeen alueella sijaitsevien asiakastallien turvallisuuden taso. Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena. Tutkimusmenetelminä käytetään yleensä joko kvantitatiivista, eli määrällistä, tai kvalitatiivista, eli laadullista menetelmää. Tässä kyselyssä käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusta. Laadullista tutkimusmenetelmää ovat mm. tehdyt haastattelut ja vastaajan vapaalla tekstillä antamat vastaukset.

7.2 Kyselyn tarkoitus

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää Kanta-Hämeen alueella sijaitsevien asiakastallien turvallisuutta monipuolisesti. Tarkoituksena oli tutkia mm: hevosten ja asiakkaiden määrää, toiminnan muotoja, yrittäjän ja henkilökunnan koulutusta, talliyrittäjiltä vaadittavien asiakirjojen olemassaoloa, etäisyyttä lähimpään paloasemaan, tallilla tapahtuneiden onnettomuuksien määrää, sekä tallirakennusta. Kysymykset tein itse oman mielenkiintoni ja sekä pelastustyössä että hevostaloustyössä keräämieni tietojen ja kokemuksieni pohjalta. Kysymysten muotoilussa oli mukana myös työn tilaajan edustaja. Kyselyyn tuli yhteensä 60 kysymystä, joka määränä on suuri, mutta kyselyn asettelun vuoksi siihen vastaamiseen kului aikaa vain muutamia minutteja.

7.3 Kyselyn kohderyhmä

Kyselyn kohderyhmänä olivat Kanta-Hämeen alueella ratsastuspalveluja tarjoavat talliyrietykset. Yrietykset löysin Internetin avulla. Pääosan yrietyksistä löysin SRL:n ja hevostallinetin sivuilta, osan tiesin jo entuudestaan ja osan löysin hakupalveluiden avulla erilaisilla hakusanoilla. Yrietysten joukossa oli ratsastuskouluja ja -talleja (joista osa oli Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä), 1 ratsastusterapiatalli ja 1 sosiaalipedagogista toimintaa tarjoava talli. Yhteensä talleja löytyi 41 kpl.

7.4 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimuksen päätin suorittaa sähköpostitse, jolloin vastaajilla oli mahdollisuus rauhassa tutustua kysymyksiin ja palauttaa kyselylomake heille parhaiten sopivana ajankohtana. Lähetin kyselyn saatekirjeen ja kyselylomakkeen (liite 4 ja 5) yhteensä 41 talliyrittäjälle. Sähköpostit lähetin 19.5.2010 ja vastausaikaa annoin 20.6.2010 asti. Forssan toimialueen yrietyksille tarjosin myös mahdollisuutta henkilökohtaiseen haastatteluun heidän yrietyksensä tiloissa.

8 TULOKSET JA ANALYSOINTI

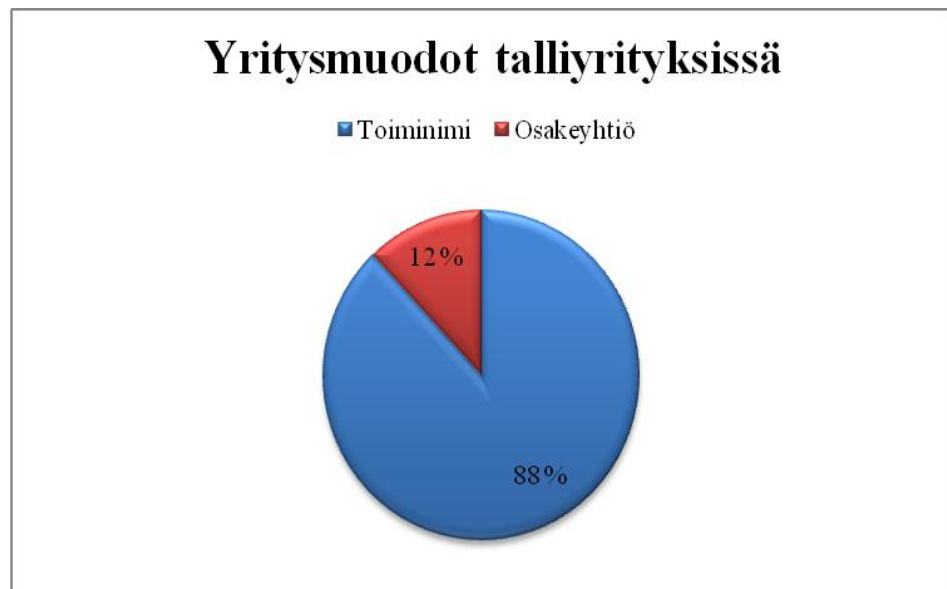
8.1 Vastausten määrä

Määräaikaan mennessä saatiin sähköpostitse 5, haastatteluilla 2 ja postitse 2 vastausta. Ilmeisesti sähköpostikysely koettiin liian haastavaksi, joten päätin soittaa kaikki vastaamatta jättäneet yrittäjät läpi ja pyytää heiltä vastauksia kysymyksiin puhelimesta. Tällä menetelmällä saatiin vielä 7 vastausta. Lopullinen vastausten määrä oli siis 17 eli 41 %. Muutama talliyrittäjä oli ilmeisesti lopettanut toimintansa, koska heidän nettisivuillaan antamansa puhelintiedot eivät enää pitäneet paikkaansa ja myös ”puskaradio” kertoi samaa tietoa.

8.2 Vastaukset kysymysryhmittäin

8.2.1 Perustiedot

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä naisia on 88 % ja miehiä siis 12 %. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus yrittäjien sukupuolijakautumasta, koska moni yrittäjä toimi yrityksessään aviopuolisonsa kanssa. Yritysmuodoista esiintyi vain kahta muotoa eli toiminimeä ja osakeyhtiötä. Maatilan katsoin kuuluvaksi toiminimikategoriaan. Yritysmuotona suurimmalla osalla eli 82 % oli toiminimi ja 18 % yritysmuoto oli osakeyhtiö (kuvio 12).

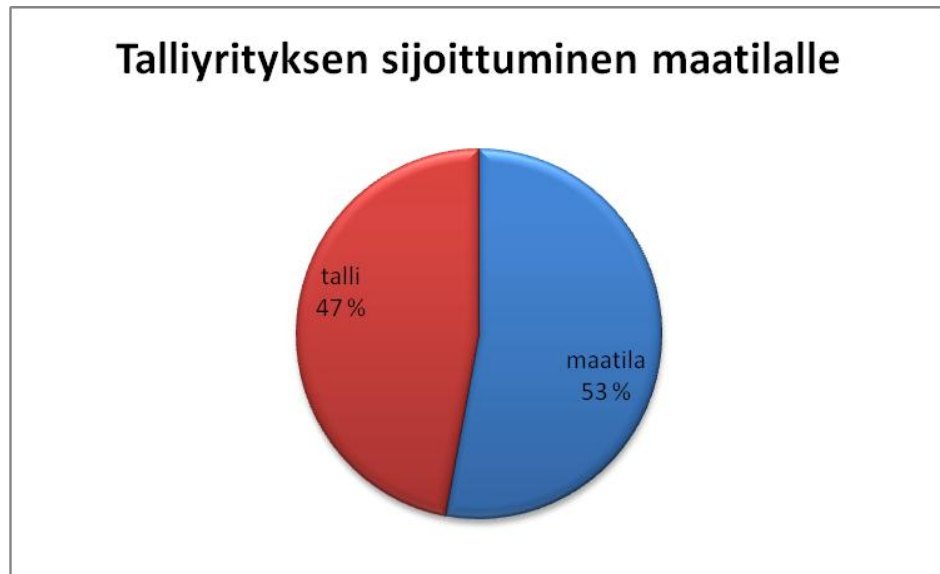

Kuvio 12 Talliyrityksen yritysmuodot

Kyselyn yhtenä kohtana kysyttiin, että toimiiko talli maatilan yhteydessä. Tällä kysymyksellä haluttiin selvittää talliyrityksen palokuormaa. Palokuorma tarkoittaa sekä tallin rakenteissa olevaa että myös irtainta, tilassa

säilytettävää palavaa ainetta. Palokuormaan luetaan kantavat, runkoa jäykistävät, osastoivat ja muut rakennusosat sekä irtaimisto. Maataloustöissä käytetään yleensä paljon koneita ja koneet tarvitsevat käydäkseen polttoöljyä. Koneita myös yleisesti korjataan tiloilla ja korjaustöissä saatetaan käyttää kaasuhitsauslaitteita tai kulmahiomakonetta, joissa syntyy paljon kipinöitä ja nämä korjaustyöt huolimattomasti valvottuina saattavat aiheuttaa tulipalon syttymisriskin. Yleisesti maataloudessa käytetään myös erilaisia kasvinsuojeluaineita, jotka huolimattomasti säilytettyinä ovat riski eläimille, ihmisille ja ympäristölle.

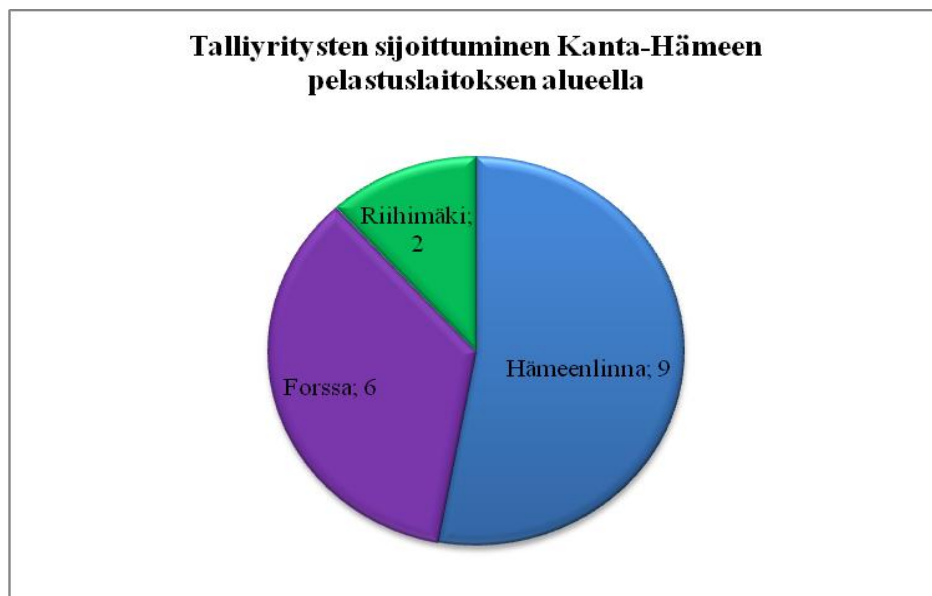
Maatilan yhteydessä toimii 9 yrittäjää (kuvio 13).

Kuvio 13 Tallien sijoittuminen maatilan yhteyteen

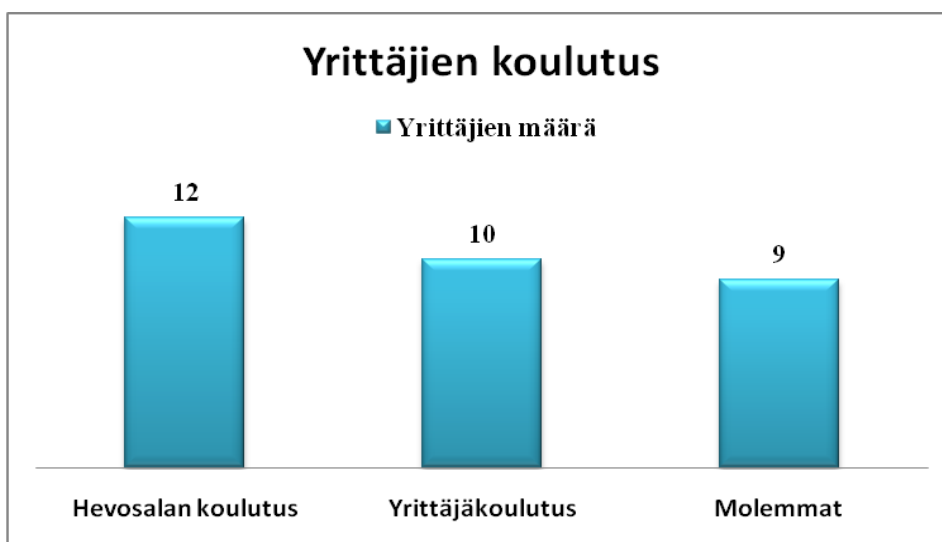
Perustiedoissa kysyttiin myös, kuinka moni yrittäjästä asuu tallialueella. Tämä tieto kiinnosti sen takia, että haluttiin hahmottaa sitä, miten nopeasti tallialueella esim. yöaikana tapahtuvaan ongelmatilanteeseen reagoidaan vai ovatko hevoset esimerkiksi tulipalon syttyessä oman onnensa nojassa. Tallialueella asuu 88 % (15 kpl) vastaajista, joten vain kaksi tallia on ilman valvontaa yöaikana.

Perustiedossa kysyttiin myös, millä Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen seutukunta-alueella talliyritys toimii. Kyselyyn vastaajista 9 (53 %) toimii Hämeenlinnan seutukunnan alueella, 6 (35 %) Forssan seutukunnan alueella ja 2 (12 %) Riihimäen seutukunnan alueella (kuvio 14).

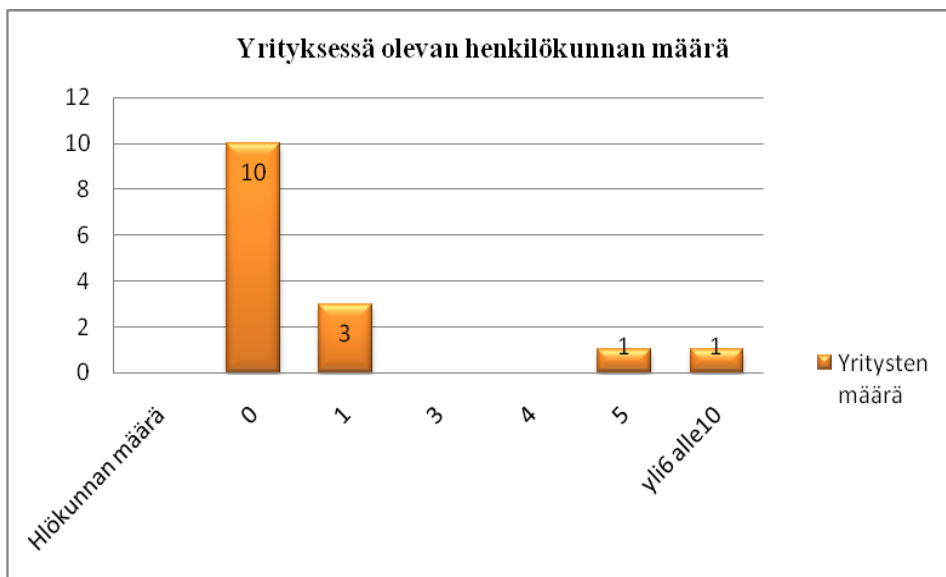
Kuvio 14 Talliyritysten sijoittuminen pelastuslaitoksen alueelle

Perustietoihin kuuluu myös yrittäjien koulutus- ja ammattitaito. Koulutuskysely rajattiin koskemaan vain hevosalan koulutusta ja yrittäjäkoulutusta. Yrittäjäkoulutus oli 10 vastaajalla (59 %) ja hevosalan koulutus 12 vastaajalla (70 %) (kuvio 15). Yhdeksällä vastaajalla (53 %) oli sekä yrittäjä- että hevosalan koulutus. Ilman kumpaakaan koulutusta vastaajista oli 2. Viisi vastaajaa toimi asiakastalliyrittäjinä ilman hevosalan koulutusta.

Kuvio 15 Yrittäjien koulutus

Ilman palkattua työvoimaa toimi 59 % yrittäjistä, jolloin tämä tarkoittaa sitä, että näissä yrityksissä yrittäjä tekee yrityksessä töitä yksin tai yhdessä puolisonsa tai/sekä muiden perheenjäsenten kanssa. Kolmessa yrityksessä on 1 palkattu työntekijä ja kahdessa yrityksessä on 2 palkattua työntekijää. Vastaajien joukossa oli kaksi isompaa yritystä, joista toinen työllistää 5 työntekijää ja toinen yli 6 työntekijää (kuvio 16). Kaksi yrittäjää ei vastannut tähän kysymykseen.

Kuvio 16 Yrityksessä olevan palkatun henkilökunnan määrä

Hevosten määrää kysyttäessä vastaajissa ei ollut ainuttakaan alle 5 hevosen yritystä. Kolmessa yrityksessä (17,5 %) oli 5-9 hevosta. Seitsemässä yrityksessä (41 %) oli 10-14 hevosta, joka oli selvästi yleisin hevosmäärä alueen yrityksissä. Kahdessa yrityksessä (12 %) oli 15-20 hevosta. Yli 20 hevosta oli kolmessa yrityksessä (17,5 %) ja yli 40 hevosta oli yhdessä yrityksessä (6 %) ja yli 90 hevosta 1 yrityksessä (6 %) (kuvio 17). Tässä yli 90 hevosen yrityksessä harjoitetaan asiakastoiminnan lisäksi myös hevoskauppaa ja -kasvatusta, joka selittää sen suurta sekä hevosmäärää että työntekijämäärää.

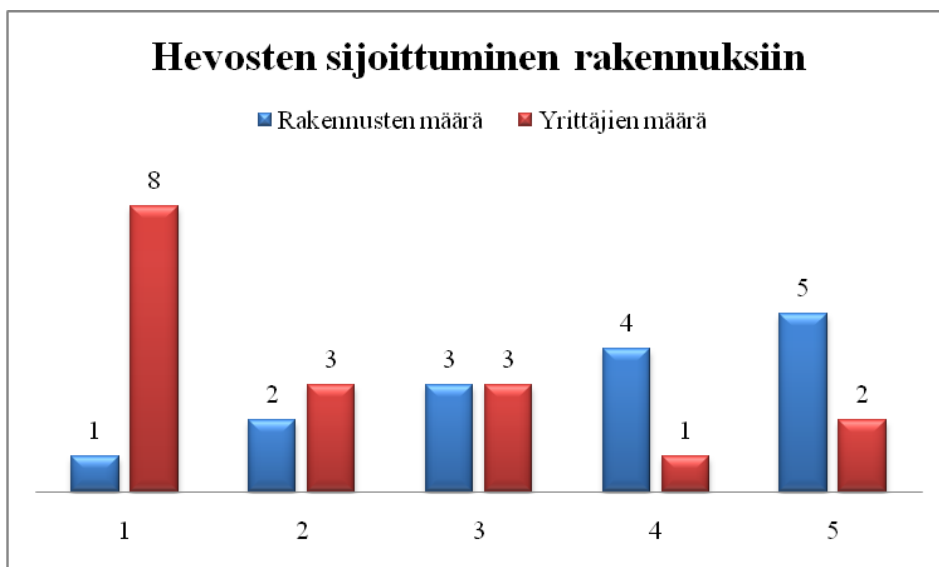

Kuvio 17 Hevosten määrä yrityksissä

Kysymyslomakkeessa kysyttiin myös hevosten sijoittumista eri rakennuksiin. Hevosten hajasijoittaminen voi olla yritykselle sekä etu että haitta. Etua hevosten asumisesta monessa rakennuksessa on esimerkiksi tulipalotilanteessa, jolloin hevosten pelastaminen pienistä yksiköistä on helpompaa ja toisaalta tulipalo ei luultavasti edes uhkaa kaikkia rakennuksia, jos

niiden välimatkat ovat tarpeeksi pitkät. Haittaa hevosten hajasijoittelusta on lähinnä tallin rutiinien hoitamisessa, kun matkat esim. rehu- ja kuivikevarastosta tulevat suuremmiksi ja osa tästä matkasta täytyy kulkea ulkoti-loissa.

Noin puolella (47 %) yrityksistä hevoset sijoituivat yhteen rakennukseen (kuvio 18). Kahdessa rakennuksessa olivat 3 (17,5 %) yrittäjän hevoset. Kolmessa rakennuksessa olivat 3 (17,5 %) yrittäjän hevoset. Neljässä eri rakennukseen olivat majoittuneet 1 (6 %) yrittäjän hevoset ja viiteen eri rakennukseen oli sijoitettu 2 (12 %) yrittäjän hevoset.

Kuvio 18 Hevosten sijoittuminen rakennuksiin

Kyselyyn vastanneet tallit poikkesivat suuresti toisistaan asiakasmäärien suhteessa. Joukkoon mahtui vain muutaman viikkoasiakkaan ja taas toisaalta lähes 200 viikkoasiakkaan talleja. Asiakasmääristä parhaan käsityksen saa kuviosta 19. Tallien yhteinen asiakasmäärä viikossa on noin 890 henkilöä, joka on keskimäärin noin 52 asiakasta viikossa tallia kohden.

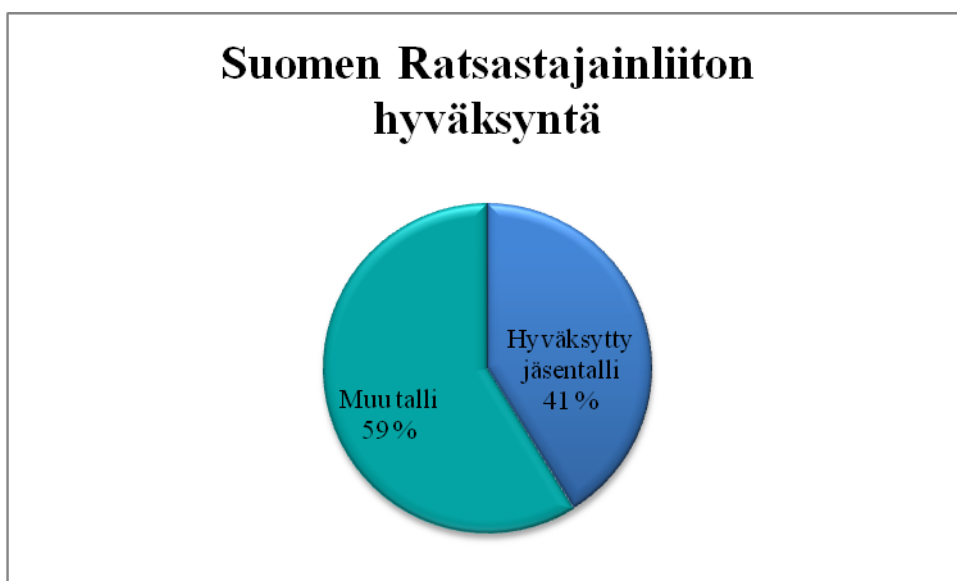
Kuvio 19 Asiakasmäärä viikossa

Asiakaskäyntien määrät vuodessa vaihtelivat tietysti yhtä paljon kuin kysyttäessä viikkoasiakkaidenkin määrää. Asiakaskäyntimäärissä toiminta keskittyi kesäaikaan useassa yrityksessä. Vastaajien joukossa oli myös 3 yritystä, jotka tarjosivat palvelujaan vain kesällä. Pienimmän yrityksen asiakasmäärä oli vain noin 350 asiakaskäyntiä vuodessa, kun taas isoimman yrityksen asiakaskäyntimäärät ovat yli 8000 asiakasta vuodessa (kuvio 20). Tallien yhteinen asiakaskäyntimäärä vuodessa oli noin 37055 henkilöä. Keskimäärin yrityksissä on 2180 asiakaskäyntiä tallia kohti vuodessa.

Kuvio 20 Asiakasmäärä vuodessa

Talleista 7 (41 %) on Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä jäsentalleja (kuvio 21).

Kuvio 21 Suomen Ratsastajainliiton jäsentallien määrä

8.3 Turvallisuusasiat

8.3.1 Asiakirjat

Asiakaspalveluja tarjoavilla hevosyrityksellä tulee olla turvallisuusasiakirja. Turvallisuusasiakirja löytyy 15 yrityksestä (88 %). Asiakkaiden ja henkilökunnan nähtävillä, osalla yrityksistä pyynnöstä, kyseinen asiakirja on 13 yrityksessä (76 %).

Turvallisuusasiakirjan sisällöstä haluttiin tietää, että sisältääkö se yrityksen tarjoamista palveluista mm. kilpailu- ja yleisötapahtumat, maasto- ja vaellusratsastukset sekä yrityksen majoitustilat.

Kilpailu- ja yleisötapahtumat sisältyivät 4 asiakirjaan. Neljä yritystä ilmoitti kyllä järjestävänsä kyseistä tapahtumaa, mutta niihin ei ole tehty turvallisuussuunnitelmaa.

Maasto- ja vaellusratsastuksen osalta 9 yrityksellä oli turvallisuussuunnitelmat kunnossa, mutta 3 yrityksellä turvallisuusasiakirja ei koskenut heidän tarjoamaansa maasto- ja vaellusratsastuspalvelua.

Majoitustiloja vastaajilta löytyi 5 yritykseltä ja 4 yrityksellä turvallisuusasiakirja koski myös näitä tiloja.

Majoitustilojen koko on 3 yrittäjällä 1-9 henkilöä, 1 yrittäjällä 10–19 henkilöä ja 1 yrittäjällä yli 20 henkilöä.

Majoitustilojen käyttöasteiksi mainittiin 10 %, 15 %, 75 % ja kahdella yrityksellä 4 %.

Kyselyssä tiedusteltiin myös, onko yrityksellä pelastussuunnitelma. Kyselyssä ei kysytty sitä, että kuuluuko pelastussuunnitelma pakollisiin asiakirjoihin. Pelastussuunnitelma on tehty 12 yrityksessä (70 %).

Vapaaehtoinen pelastautumissuunnitelma on tehty 5 yrityksessä (29 %).

Kyselyssä tiedusteltiin myös muita yleisiä turvallisuuteen liittyviä asioita, kuten esimerkiksi kypärän käyttöä ratsastuksessa. Kypäräpakko oli voimassa kaikissa (100 %) kyselyyn vastanneissa talleissa.

Kyselyssä tiedusteltiin myös, miten talli suhtautuu hevosten vuokraamiseen ratsastuskäyttöön ilman valvontaa eli kyseessä on itsenäinen ratsastus valvomattomissa olosuhteissa. Suomen Ratsastajainliiton jäsenkriteereissä hevosten vuokraaminen kielletään (Liite 1 ja 2). 15 yrittäjää (88 %) suhtautui kielteisesti tähän toimintaan, mutta 2 yrittäjää (12 %) ilmoitti vuokraavansa hevosia ratsastuskäyttöön (kuvio 22).

Kuvio 22 Yrittäjien suhtautuminen hevosen vuokraamiseen

8.4 Koulutus- ja alkusammutusasiat

Seuraava kysymys koski yrittäjien/henkilökunnan ensiapukoulutusta. 15 yrityksessä (88 %) henkilökunnalla/yrittäjällä ensiapukoulutus oli voimassa kyselyyn vastatessa (kuvio 23).

Kuvio 23 Ensiapukoulutuksen tilanne yrityksissä

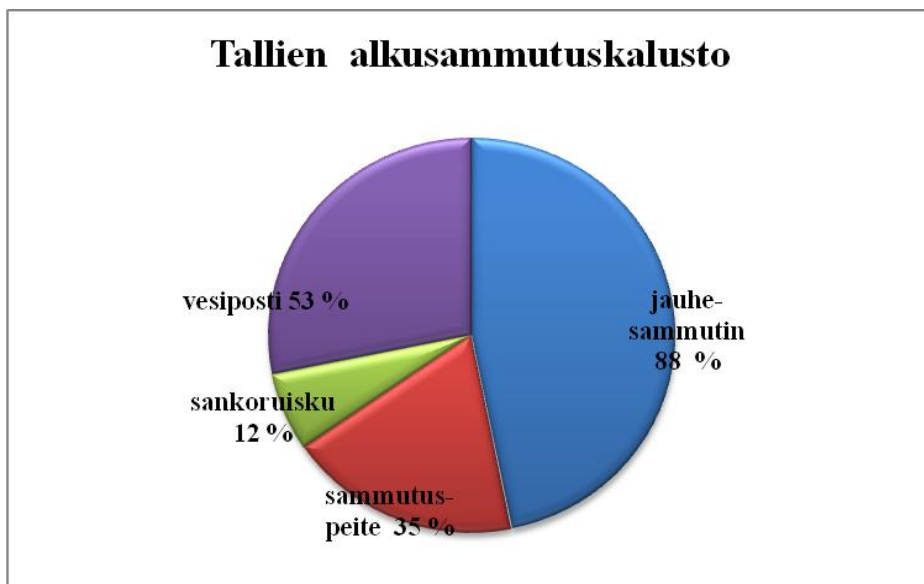
Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin tallissa olevan alkusammutuskaluston laatua.

Käsisammutin eli näissä tapauksissa jauhesammutin oli 15 tallissa.

Sammutuspeite oli 6 tallissa.

Sankoruisku oli alkusammutusvälineenä 2 tallissa.

Yhdeksässä tallissa luotetaan vesipostiin, joka näissä talleissa yleisesti tarkoitti vesilettoa tai -letkuja, joita löytyi eri puolelta tallirakennusta (kuvio 24).

Kuvio 24 Tallien alkusammutuskalusto

Seuraavaksi kyselyssä tiedusteltiin yrittäjien/henkilökunnan saamaa koulutusta hätätilanteen varalle.

Alkusammutuskoulutusta oli annettu 8 yrityksessä (47 %).

Ensiapukoulutusta oli annettu 13 yrityksessä (76 %).

Onnettomuuksissa toimimista varten oli harjoiteltu 7 yrityksessä (41 %) (kuvio 25). 2 yrityksessä ei ole annettu/saatu mitään näistä koulutuksista.

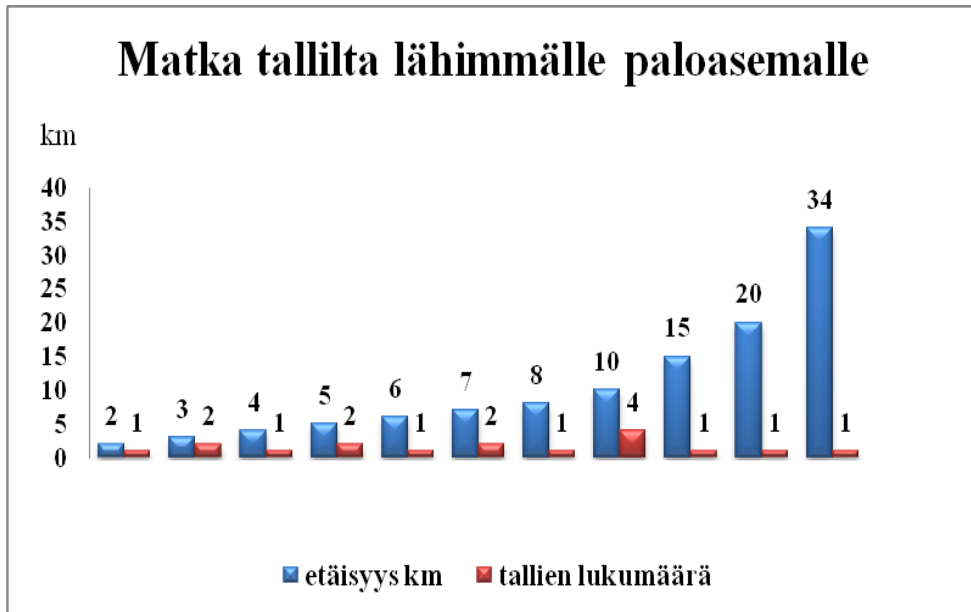
Kuvio 25 Henkilökunnan/yrittäjien saama koulutushätätilanteen varalle

8.5 Pelastuslaitokseen kiinteästi liittyvät asiat

Seuraavaksi kysyttiin tallin ja lähimmän paloaseman etäisyyttä.

Etäisyydet vaihtelivat 2 kilometrin ja 34 kilometrin välillä (kuvio 26).

suurin osa talleista (59 %) oli kuitenkin alle 10 kilometrin etäisyydellä paloasemasta.

Kuvio 26 Tallin ja paloaseman välinen etäisyys kilometreinä

Pelastuslaitoksen raskailla ajoneuvoilla oli kyselyyn vastaajien yrittäjien mukaan esteetön pääsy tallialueelle kaikkina vuoden- ja vuorokaudenaikoina kaikilla talleilla (100 %).

Pelastushelikopterin laskeutumispaiikka oli mietitty valmiiksi 10 tallilla (59 %).

Seuraavaksi kysyttiin, onko yrityksessä tapahtunut pelastuslaitoksen käyntiä vaatineita onnettomuuksia viimeisen 10 vuoden aikana. Kysymykseen kuului myös sairaankuljetusyksiköt. Kysymyksessä ei eritelty, oliko kyseinen onnettomuus tapahtunut ihmiselle, eläimelle tai kiinteistölle, joten vastauksiin sisältyy kaikki pelastuslaitoksen toimialaan kuuluvat onnettomuudet. 1-9 käyntiä oli ollut 8 yrityksessä. 10-19 käyntiä oli ollut 2 yrityksessä. 2 yrittäjää ilmoitti toimineensa yrittäjinä vasta 4 vuotta. Seitsemässä yrityksessä (41 %) ei ollut tapahtunut viimeisen 10 vuoden aikana yhtään pelastuslaitoksen käyntiä vaatinutta onnettomuutta.

Seuraavaksi kysyttiin talliyrityksen ja paikallisen palokunnan eli esimerkiksi oman kylän VPK:n (vapaaehtoinen palokuntayhdistys) välistä yhteistyötä. Viidellä tallilla (29 %) oli käynyt tutustumassa tai harjoittelemassa paikallinen palokunta.

8.5.1 Tallirakennusta koskevat tiedot

Tallirakennusta koskevat tiedot kyselyssä aloitettiin kysymällä viimeisimmän palotarkastuksen ajankohtaa tallikiinteistössä. 11 yrittäjää ilmoitti kyseisen vuosiluvun, 6 yrittäjää ei vastannut kysymykseen. Kaikilla vastaajilla palotarkastus oli suoritettu 2000-luvulla (taulukko 3). Yleisesti ottaen palotarkastus tulee suorittaa 10 vuoden välein. Paloilmoitinkohteet tarkastetaan kerran vuodessa.

Taulukko 3 Viimeisimmän palotarkastuksen ajankohta

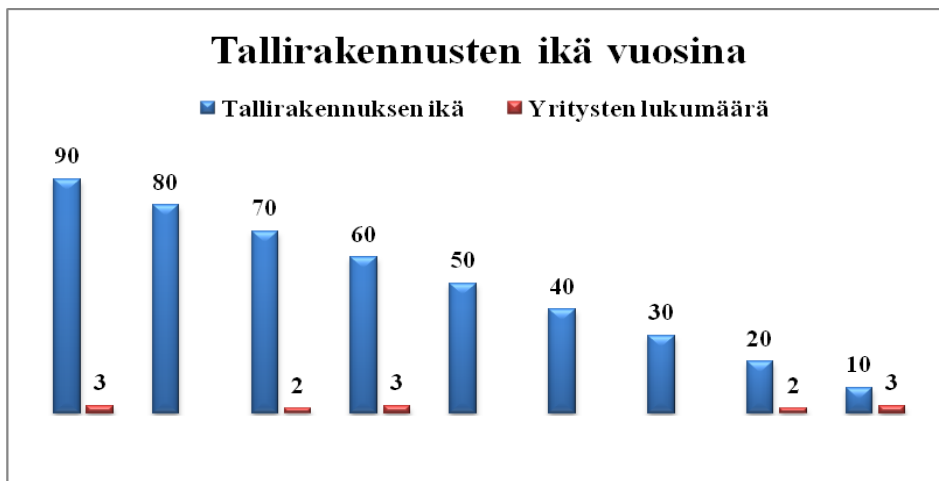
Palotarkastus suoritettu viimeksi vuonna	Yritysten määrä
2000	2
2004	1
2005	2
2007	1
2008	1
2009	4

Seuraava kysymys koski tallin lämmitysmuotoa. Vaihtoehtoina oli sähkö, öljy, puu/hake, maalämpö, ei lämmitystä ja irralliset lämpöpuhaltimet. 13 tallissa (76 %) ei ole mitään lämmitystä. Näissä talleissa luotetaan siihen, että tallissa oleva hevosmäärä pitää tallin lämpimänä. 3 tallia lämpiää sähköllä.

Irrallisia lämpöpuhaltimia käyttää 5 yrittäjää. Irrallisia lämpöpuhaltimia käytetään yleensä satulahuoneessa.

Koneellinen ilmanvaihto on 3 vastaajan tallissa.

Tallin ikäkysymykseen vastasi 13 yrittäjää. Kahdeksan tallia (62 %) sijaitsee yli 60 vuotta vanhassa rakennuksessa (kuvio 27). Kaksi tallia on rakennettu 1990-luvulla ja ainoastaan kolme tallia rakennettu 2000-luvulla.

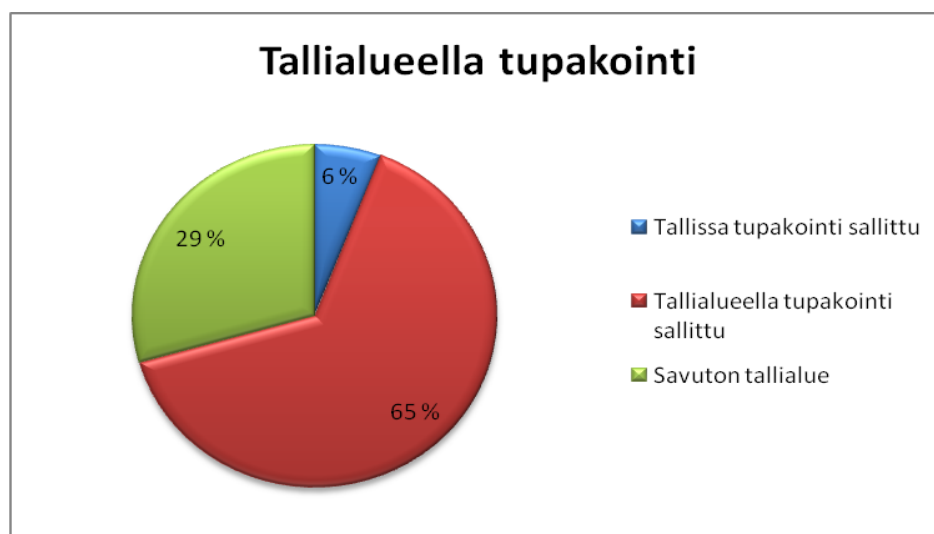

Kuvio 27 Tallirakennusten ikä

Tallin perusparannuskysymykseen vastasi 10 yrittäjää. Kahteen talliin perusparannus oli tehty 1980-luvulla, joten perusparannuksenkin ikä on jo noin 30 vuotta. Kolmeen talliin perusparannus on tehty 1990-luvulla ja viiteen talliin perusparannus on tehty 2000-luvulla. Tuoreimmat perusparannukset on tehty vuonna 2009 ja 2010.

Paloilmoitin vastaajien mukaan löytyy vain yhdestä tallista. Tässä kyselyssä vastaaja on ehkä sekoittanut palovaroittimen ja paloilmoinnin, mutta joka tapauksessa 16 tallissa (95 %) ei ole minkäänlaista paloilmoinnintaitetta.

Seuraavaksi kyselyssä kysyttiin, käytetäänkö tallin sähkötöissä aina ammattilaisia ja tähän kaikki vastaajat vastasivat että kyllä käyttävät. Seuraavaksi kysyttiin tallialueella tupakoinnista. Tallissa tupakoinnin salli 1 yrittäjä (6 %) (kuvio 28). Tallialueella tupakoinnin merkityllä paikalla hyväksyi 11 yrittäjää (65). Tupakointipaikka sijaitsee yleisesti autojen pysäköintialueella. Kyselyn mukaan 5 yrittäjän (29 %) tallialue on täysin savuton.

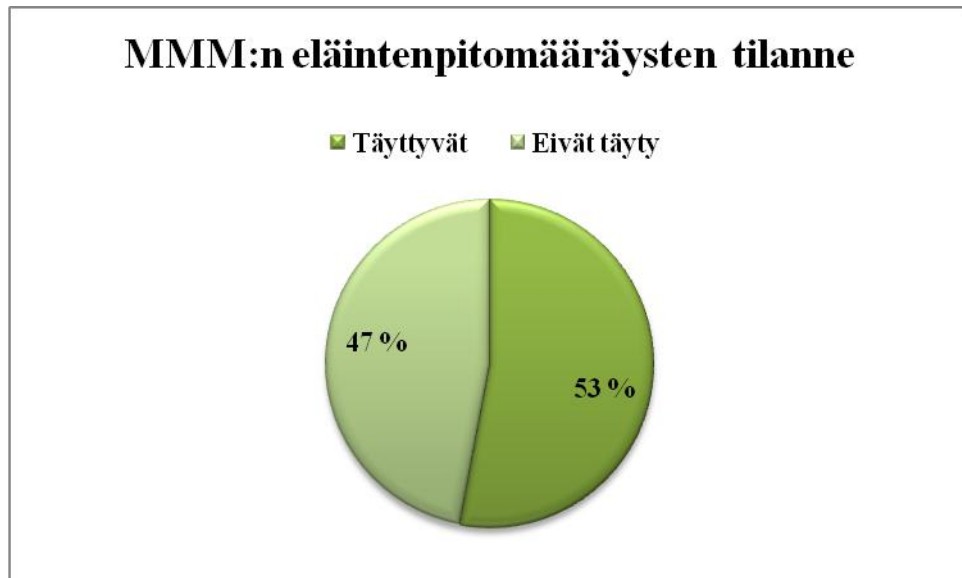
Kuvio 28 Tallialueella tupakointi

Tallin osoitetietojen näkyvyydestä kysyttäessä 15 yrittäjää (88 %) ilmoitti osoitetietojen olevan kaikkien nähtävillä (kuvio 29).

Kuvio 29 Osoitetietojen näkyvyys

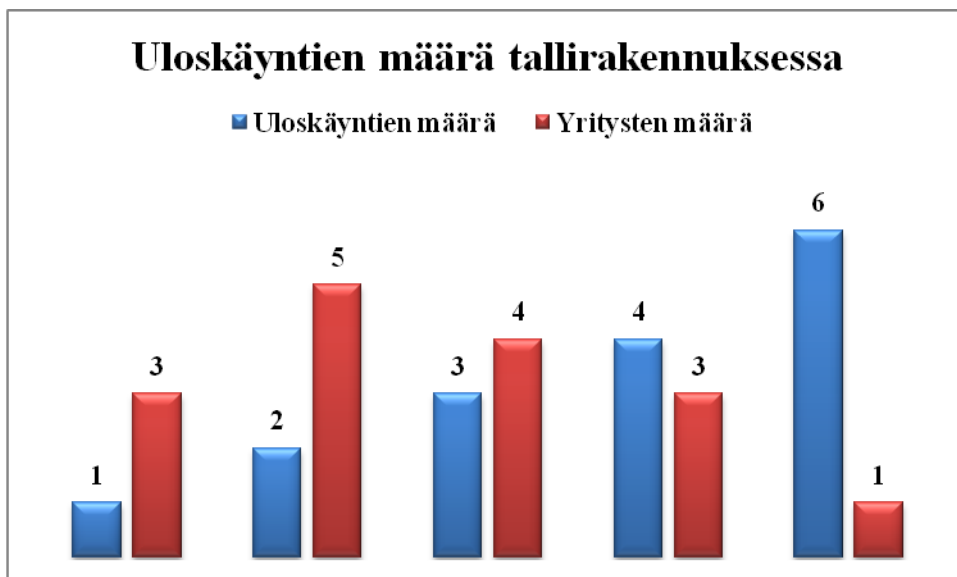
Seuraavassa kysymyksessä käsiteltiin Maa- ja Metsätalousministeriön eläintenpitomääräyksiä. Tällä hetkellä 9 yrittäjän (53 %) hevostenpito- paikka täytti kyseisten määräysten ehdot (kuvio 30). Muutamalla yrittäjällä oli esimerkiksi vain 1 tai 2 liian pientä karsinaa tallissaan, jolloin ehdot eivät täyttyneet nykyisillä hevosilla.

Kuvio 30 MMM:n määräysten tilanne talleilla

Seuraavaksi kysymys käsitteli tallin uloskäyntien määrää. Kysymyksessä tarkoitettiin nimenomaan hevosten pelastamiseen sopivien uloskäyntien määrää.

Kolmen yrittäjän tallissa oli vain 1 uloskäynti. Viiden yrittäjän tallissa on 2 uloskäyntiä, neljällä yrittäjällä 3 uloskäyntiä, kolmella yrittäjällä 4 uloskäyntiä ja yhdellä yrittäjällä 6 uloskäyntiä (kuvio 31). Kysymys oli sinänsä hieman huonosti aseteltu, koska vastauksesta ei suoraan selvinnyt, miten monta uloskäyntiä oli käytössä, jos yrittäjän hevoset asuvat useammas- sa kuin 1 rakennuksessa. Vastausten tarkemman analysoinnin tuloksena selvisi, että yhdeksän yrittäjän (53 %) tallissa/talleissa oli vain yksi uloskäynti rakennusta kohti. Kahden yrittäjän tallissa/talleissa 2 uloskäyntiä/rakennus. Kahdella yrittäjällä oli 3 uloskäyntiä/rakennus ja kahdella yrittäjällä oli 4 uloskäyntiä/rakennus.

Kuvio 31 Uloskäyntien määrä tallirakennuksessa

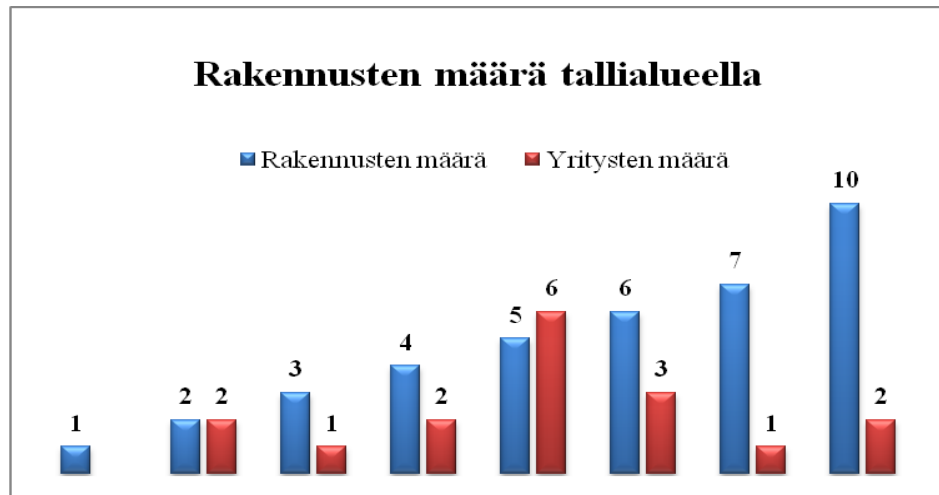
Uloskäyntiopasteita käytettiin vain 4 yrittäjän (23 %) tallissa, joten niiden käyttö on vielä melko harvinaista (kuvio 32).

Kuvio 32 Uloskäyntiopasteiden käyttö rakennuksen ulko-ovissa

Seuraava kysymys koski tallialueen rakennusten määrää. Tällä kysymyksellä haettiin taas tallialueen palokuorman määrää ja toisaalta haluttiin hahmottaa yleiskuvaa tallialueesta. Myös mahdollisen tulipalon leviäminen rakennuksesta toiseen oli yksi kysymyksen lähtökohta. Tässä otettiin huomioon vain tallin välittömässä läheisyydessä olevat rakennukset, joten esim. peltomakasiinit ja muut kauempana olevat rakennukset eivät ole luvuissa mukana. Maatiloilla toimivilla talleilla on lähiympäristössään luonnollisesti runsaasti rakennuksia tilan päärakennuksesta lähtien.

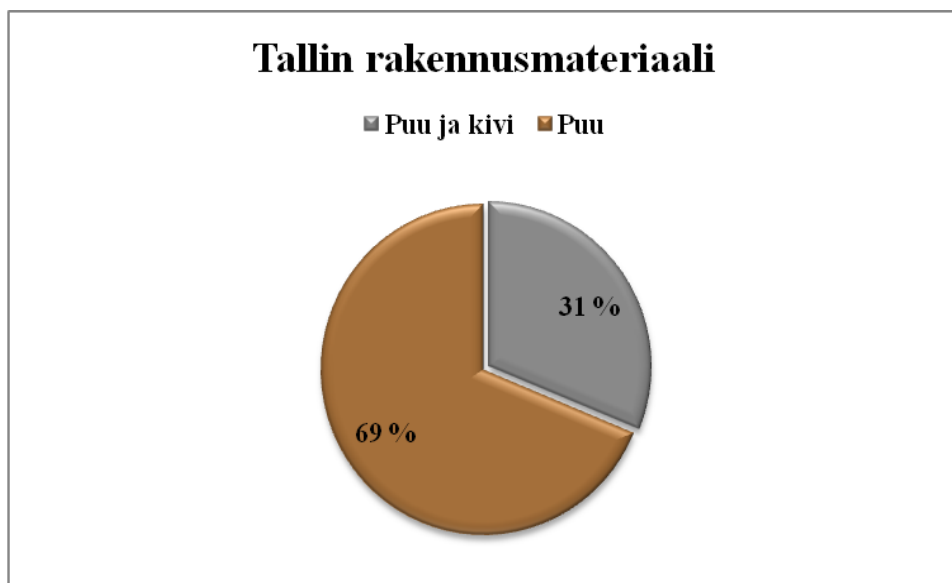
Rakennusten määrä tallialueella vaihteli 2 ja 10 rakennuksen välillä (kuvio 33). Pelkän tallirakennuksen sisältäviä alueita ei ollut yhtään. Kahden rakennuksen tallialueita oli kahdella yrittäjällä. Yhdellä yrittäjällä on 3 rakennusta, kahdella yrittäjällä 4 rakennusta. Viiden rakennuksen tallialue löytyi 6 yrittäjältä, kuuden rakennuksen 3 yrittäjältä. Seitsemän rakennusta oli 1 yrittäjällä ja 2 yrittäjällä oli tallialueellaan 10 rakennusta.

Kuvio 33 Rakennusten määrä tallialueella.

Kyselyssä kysyttiin myös, onko yrityksellä käytössään maneesi. Maneesi on vain 5 tallilla (29 %).

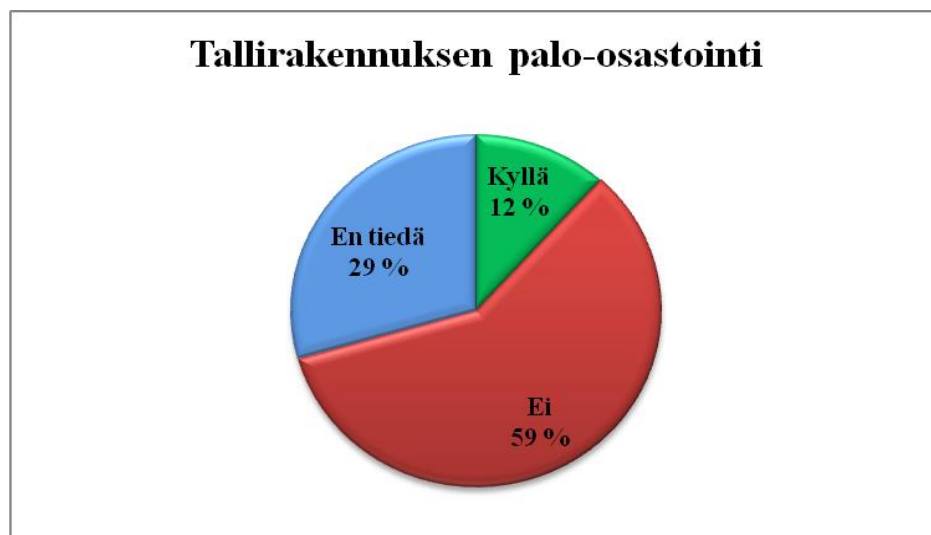
Seuraava kysymys käsitteli tallin rakennusmateriaalia. Suosituin rakennusmateriaali talleissa tämän kyselyn vastausten perusteella on puu, joka oli 11 tallin (69 %) rakennusmateriaali (kuvio 34). 5 tallin (31 %) rakennusmateriaali on sekä puu että kivi, mikä käytännössä tarkoittaa tiilestä tehtyjä kantavia rakenteita ja muun rakenteen olevan puuta.

Kuvio 34 Tallin rakennusmateriaali

Tallin rakenteellista paloluokkaa kysyttäessä 16 yrittäjää (94 %) ei tiennyt oman tallinsa paloluokkaa. Yksi yrittäjä vastasi rakennuksen paloluokan olevan P1. Haastatteluissa saamieni tietojen mukaan tallien suurimman osan paloluokkaluokaluokitus tuntuisi olevan P3.

Tallin palo-osastoinnista kysyttäessä suurin osa yrittäjistä eli 10 yrittäjää (59 %) tiesi (kuvio 35), että heidän tallissaan ei ole palo-osastointia. Kahden yrittäjän (12 %) tallissa oli palo-osastointi ja viisi yrittäjää (29 %) ei tiennyt, onko tallissa palo-osastointia vai ei.

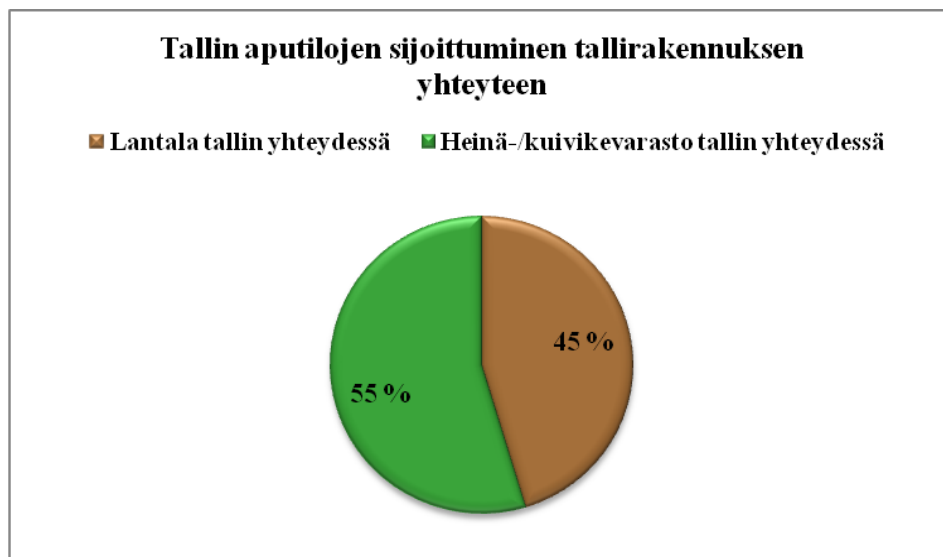
Kuvio 35 Tallirakennuksen palo-osastointi

Tallin pinta-alaa koskevaan kysymykseen vastasi 10 yrittäjää. Tallin pinta-alat vaihtelivat 80-550 m² (taulukko 4).

Taulukko 4 Tallirakennuksen pinta-ala

Pinta-ala m ²	Tallien määrä
80-100	1
120	1
150	2
200	2
450	1
550	3

Seuraavassa kahdessa kysymyksessä kysyttiin lantalan ja heinä- ja kuivikevaraston sijoittumista tallirakennukseen. Kuten edellä on jo todettu, tulipalo syttyy yleensä varsinaisen eläintenpitotilan ulkopuolelta eli edellä mainittujen tilojen sijainnilla on suuri merkitys tulipalon leviämisessä. Lantala oli kiinteästi 5 tallin yhteydessä (45 %), heinä- ja kuivikevarasto oli 6 tallissa (55 %) (kuvio 36). Molemmat tilat löytyivät 3 tallin (18 %) yhteydestä.

Kuvio 36 Tallin aputilojen sijoittuminen tallirakennuksen yhteyteen

Seuraavassa kysymyksessä olevat vaaralliset kemikaalit ovat yleisesti maataloudessa käytettäviä aineita, esim. lannoitteita, kasvinsuojeluaineita, polttoöljyä, hitsauskaasuja jne. Näitä kemikaaleja säilytettiin vain 3 tallialueella (kuvio 37). Vaikka talleista noin puolet toimii maataloilla, niin useat vastaajat ilmoittivat esim. käyvänsä tankkaamassa traktorinsa liikenneasemalla, jolloin tilalla ei säilytetä edes polttoöljyä. Maatilojen joukossa oli myös muutama luomutila, jolloin tilalla ei käytetä lannoitteita eikä kasvinsuojeluaineita.

Kuvio 37 Vaarallisten kemikaalien säilyttäminen tallialueella

Tallin kohtaamasta ilkevällästä kysyttäessä vain 4 yrittäjää (24 %) oli joutunut sen kohteeksi (kuvio 38). Ilkevällän muodot olivat tavaroiden varastelua 3 tapauksessa ja 1 tapauksessa hevosten ”salaratsastusta” laidunaikana. Ilkevällän tekijät ovat aina iso riski talliyrittäjälle, koska tallin nurkissa luvattomasti hiipivät tekijät voivat myös säilyttää tai jopa päästää karkuun arvokkaita hevosia. Näiden tallialueella luvattomasti olevien henkilöiden tupakointi aiheuttaa myös suuren tulipaloriskin.

Kuvio 38 Tallin joutuminen ilkevällä kohteeksi

8.5.2 Talliyritystä koskevat määräykset ja asetukset

Seuraavat kaksi kysymystä koskivat talliyritystä koskevia määräyksiä ja asetuksia. Näillä tarkoitettiin viranomaisten talliyritykselle ja -yrittäjälle esittämiä vaatimuksia. Näitä määräyksiä tulee koko ajan lisää ja toisaalta niitä myös muutetaan. Myös eri viranomaistahojen määrä on suuri, kuten edellä olevissa teksteissä on useasti jo todettu.

Määräysten ja asetusten löytäminen oli suurimman osan (76 %) mielestä helppoa (kuvio 39).

Kuvio 39 Talliyritystä koskevien määräysten ja asetusten löytäminen

Määräysten ja asetusten ymmärtäminen oli jo sitten hieman vaikeampaa, koska vain 65 % mielestä, niiden ymmärtäminen oli helppoa (kuvio 40). 3 yrittäjän (18 %) mielestä sekä löytäminen että ymmärtäminen oli vaikeaa.

Kuvio 40 Talliyrittystä koskevien määräysten ja asetusten ymmärtäminen

8.5.3 Yrittäjän vapaa sana

Kyselyssä annettiin yrittäjille mahdollisuus ilmaista omin sanoin, mitä turvallisuus heille merkitsee ja heiltä myös kysyttiin, mitä ajatuksia tämä kysely heissä herätti.

Turvallisuus koettiin hyvin tärkeänä asiana ja usean yrittäjän mielestä se on toiminnan edellytys. Muutama yrittäjä mainitsi suurimmaksi pelokseen tallin tulipalon.

Tässä yrittäjien ajatuksia turvallisuudesta ja sen merkityksestä:

Merkitsee paljon, tärkeä asia.

Turvallisuus on tärkeää sekä ponien että asiakkaiden kannalta.

Toiminnan edellytys.

Erittäin tärkeä osa työtä.

On hyvin tärkeää.

Turvallisuus merkitsee sitä, että ennakoi eikä ota turhia riskejä. Tutut hevoset tärkein asia.

Oma rauha hevosten pidossa.

Turvallisuus merkitsee kaikkea.

Lähtökohta toiminnalle.

Turvallisuus merkitsee sitä, etteivät asiakkaat vahingoitu.

Turvallisuus merkitsee työturvallisuutta ja ammattitaitoa. Hevosten sopiminen tarjottuun palveluun on turvallisuutta.

Elinehto tälle toiminnalle.

Varautumista erilaisiin asioihin.

Kysely herätti vastaajat huomaamaan sen, ovatko yrityksen asiat hyvin hoidossa vai ei. Muutamat huomasivat asioissaan selviä puutteita ja muutama taas totesi sen, että meillä on asiat hyvin hoidettuja. Kyselyä myös keuhuttiin hyväksi ja pidettiin siitä, että asioita ”valvotaan”, vaikka tämä kyselyhän ei ollut tarkoitukseltaan sellainen. Muutama, joilla oli juuri käynyt tallitarkastaja, totesi tarkastajan juuri kysyneen ja hyväksyneen melkein kaikki samat kohdat.

Kyselyssä yrittäjiltä myös kysyttiin, minkälaista valistusta tai palveluja he haluaisivat pelastuslaitokselta.

Tässä yrittäjien toiveita:

Että palomiehet tutustuisivat hevostiloihin ja tekisivät käsittelyharjoituksia hevosten kanssa.

Että palomiehet oppisivat käsittelemään hevosia ja toimimaan niiden kanssa.

Yhteistyötä palomiesten ja yrittäjien kesken.

Valistuspaketin tulipalossa hevosen kanssa toimineelta henkilöltä, jotta saisi varmaa tietoa esim. tallin tyhjentämisestä tulipalossa.

Yrittäjä haluaisi tutustua palomiehen työhön niin, että voisi toiminnallaan auttaa pelastuslaitosta.

Toimintaohjeita hevosten kuljetusonnettomuuksissa.

Palomiehet tekemään käytännön harjoituksia tallille.

Pelastusharjoituksia yhteistyössä yrittäjän kanssa.

Yleinen koulutustilaisuus talliyrittäjille.

8.6 Kyselyn ongelmat

Kyselyssä ilmeni muutamia ongelmia. Vastaajien oli tarkoitus avata sähköpostitse lähettämäni kyselylomake, täyttää ja tallentaa se ja lopuksi lähettää se minulle takaisin. Tässä suhteessa olin luottanut liikaa hevosyrittäjien tietotekniikkataitoihin, koska muutama palautti minulle tyhjän tai vain osittain täytetyn lomakkeen. Heille lähetin sitten uuden lomakkeen postitse. Moni varmasti jätti kyselyyn kokonaan vastaamatta sen haastavan toteutustavan takia. Myös kyselytutkimuksen suoritusajankohtana touko-

kuu ja kesäkuu olivat hankalat, koska usealla tallilla valmistauduttiin kuumeisesti tulevaan leirikeseään toukokuussa ja kesäkuussa leirit olivat jo täydessä vauhdissa ja yrittäjät olivat hyvin kiireisiä. Maataloutta harjoittavilla yrityksillä toukokuu oli myös peltotöiden takia kiireinen. Eräs ongelma oli myös mielestäni se, että talliyrittäjien joukkoon mahtui muutama sellainen, jotka aivan julkisesti Internetissä tai kauppojen seinillä markkinoivat ratsastuspalvelujaan, mutta heille soittaessani he kielsivät tarjoavansa kyseisiä palveluja. Heidän toimintaansa en pidä turvallisena enkä vastuullisena.

Muutaman kysymyksen olisin voinut myös muotoilla toisin ja antaa vastausvaihtoehdot valmiina sen sijaan että vastaaja sai vastata itse haluamallaan tavalla, joka johti siihen että muutamassa kysymyksessä vastaukset oli aseteltu erilaisia määreitä käyttäen jolloin minun oli niistä hyvin vaikea löytää sopivaa koontivastausta. Kyselyssäni en ollut myös ottanut huomioon sitä, että osa asiakastallienkin hevosista voi asua pihatossa, jolloin näitä yrityksiä ajatellen kysymykset oli aseteltu huonosti.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Hevosten ja hevosharrastajien määrä on tasaisessa kasvussa koko maassa. Hevosurheilua, etenkin ratsastusta pidetään vaarallisena urheilulajina edelleen, vaikka urheilutapaturmatilastoissa ratsastus sijoittuu sijalle kuusi, kun tarkastellaan tapaturmien määrää vuodessa. Mutta jos tarkastellaankin tapaturmien määrää 1000 harrastettua tuntia kohden, laskee ratsastuksen sijoitus sijalle 19. Maatalousyrittäjille tapahtuu vuosittain noin 200 hevos-tapaturmaa, joista suurin osa tapahtuu hevosen valjastus-, siirto- tai kuljetustilanteessa. Osa näistä kaikista tapaturmista voitaisiin ehkäistä harrastajan/työntekijän asianmukaisilla varusteilla ja toimimalla olosuhteissa, jotka ovat turvallisia harrastajan/työntekijän taitoihin nähden. Hevosia koskevat onnettomuudet ovat yleisesti ottaen kuljetusonnettomuuksia tai hevosen juuttumista rakenteisiin tai maastossa ojaan, suohon yms. Nämäkin tapaturmat ovat yleisesti ottaen ennalta torjuttavia kiinnittämällä parempaa huomiota hevosen ympäristöön.

Hevosyrittäjyyttä säätelevät monet eri viranomaistahot, mutta huolellisella asioihin perehtymisellä saadaan aikaiseksi turvallinen talliympäristö, jossa on huomioitu niin asiakas, hevonen ja työntekijä kuin myös tallin välittömässä läheisyydessä olevat muut toimijat.

Suurin osa Kanta-Hämeen asiakastalleista toimii maatilán yhteydessä. Yli puolella yrittäjistä on sekä yrittäjä- että hevosalan koulutus. Tallin toiminnasta vastaa suurimmassa osassa talleja yrittäjä yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. Suurimmassa osassa talleja hevosmäärä on noin 10- 14 hevosta. Kyselyyn vastanneissa yrityksissä on yhteensä noin 37 000 asiakaskäyntiä vuodessa. Suurin osa talleista on Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä talleja, joka jo takaa tietyn turvallisuustason yritykselle. Yleisesti ottaen yrityksen asiakirjat ja ensiaputaitojen taso ovat kunnossa ja asiat hoidetaan huolellisesti. Joukkoon kuitenkin mahtui muutama talli, jonka toiminnan tietyllä osa-alueella turvallisuusasiakirja ei ollut kunnossa.

Positiivisesti kyselyssä yllätti se, että pelastuslaitoksen kiireellisiä käyntejä talleilla on vähän. Yleisesti ottaen pelastuslaitoksen kiireellisiä käyntejä on vain 0-2 kpl/talli vuodessa ja 7 yrityksessä ei ole viimeisen 10 vuoden aikana tapahtunut yhtään pelastuslaitoksen käyntiä vaatinutta tilannetta. Tosin kyselyssä ei otettu huomioon tallilta itse hoitoon kuljetettuja hevos-tapaturmissa loukkaantuneita.

Yhteistyö paikallisen palokunnan ja talliyrittäjän välillä on vielä melko harvinaista. Pelastuslaitokselta yrittäjät toivovatkin enemmän yhteistyötä koskien nimenomaan pelastuslaitoksen vierailuja ja hevosenkäsittelyharjoituksia talleilla. Erään yrittäjän ehdottama toiminta hevoskuljetusonnettomuudessa-koulutuspaketti on alalle haluttu varmasti koko valtakunnan tasolla.

Turvallisuus merkitsee yrittäjille paljon ja on yksi toiminnan edellytyksistä. Turvallisuus tarkoittaa sekä asiakkaan että hevosten turvallisuutta kuin myös koko toiminnan turvallisuutta.

Pelastuslaitoksen kannalta asioita katsottaessa asiakastalliyrittäjien paloja ja pelastusalaan liittyvät turvallisuusasiat ovat heikommalla tasolla. Tallirakennukset ovat vanhoja. Yleisin rakennusmateriaali on puu. Suurimmissa osassa talleja myös rehu-, kuivike- ja lantalatilat ovat hevosten kanssa samassa rakennuksessa, mikä lisää tulipaloriskiä. Talleissa ei ole paloilmottimia, eikä palo-osastointia. Alkuseräkalustona on yleisimmin jauhesammutin tai vesiletku. Yleisesti ottaen tallien paloluokka on P3. Huolestuttavaa on myös se, että suurimmassa osassa talleista on vain yksi hevosten käytössä oleva uloskäynti eikä uloskäyntejä ole merkitty opasteilla. Tallialueella on myös paljon erilaisia rakennuksia. Tallialueella tupakointi on myös huolestuttava piirre, mutta onneksi ilkeävaltaa alueen talleilla ei juuri tapahdu.

Talliyrittäjien tietämys oman tallirakennuksensa turvallisuudesta palotilanteissa ei ollut hyvä. Tästä muodostuu sellainen käsitys, että hevosten ja asiakkaiden hyvinvointi on talliyrittäjille tärkeää, mutta itse rakennusten ja talliympäristön turvallisuuden parantamiseen ei riitä joko mielenkiinto tai raha. Tietysti asiat tärkeysjärjestykseen laitettaessa pitääkin toimia niin, että ihmisten turvallisuus on tärkeintä. Tätä asiaa tulkittaessa voi myös olettaa niin, että tallinpitäminen maatilan yhteydessä on hieman harrastelijamaista ja koko maatilan toiminnassa sillä ei ole niin suurta merkitystä, jolloin siihen ei myöskään niin paljon panosteta.

Mielenkiintoista on myös seurata, mitä tapahtuu niille talleille, jotka eivät tällä hetkellä täytä MMM:n eläintenpitomääräyksiä. Tämän kyselyn vastaajien joukossa niitä talleja oli noin puolet. Remontoidaanko ne tallit tulevaisuudessa vai lopetetaanko yritystoiminta määräysten voimaan tultua? Tähän asiaan liittyy varmasti myös se, että onko hevosityrittäjäys vain osa maatilaa vai onko se puhdas yritys, josta yrittäjä saa toimeentulonsa.

Hevosurheilun harrastaminen Kanta-Hämeen asiakastalleilla on pääasiassa turvallista, mutta joukkoon mahtuu muutamia talleja, joiden toiminta asiakastalliyrittäjienä ei täytä voimassa olevia kriteerejä. Nämä tallit mainostavat julkisesti esim. Internetin kotisivuillaan hevosalan palvelujaan, mutta soitettaessa kyseiseen yritykseen he kieltävät tarjoavansa kyseistä palvelua. Näiden yrittäjien kohdalla voidaan olettaa heidän koko liiketoimintansa olevan luvatonta ja vastuutonta. Herää myös kysymys, että jos Kanta-Hämeen alueella on muutama tällainen yritys, niin montako tällaista yritystä on koko maassa.

Jatkotutkimusaiheina olisi mielenkiintoista selvittää samantyyppisellä kyselyllä ravi- ja täysihoitotallien turvallisuuden taso Kanta-Hämeen alueella.

LÄHTEET

- Aapio L, Kaarnalehto A, Kammonen L, Laitinen J, Mikkonen J, Pisto M H, Tikkanen S. 2007. Ammattina turvallisuus. WSOY Oppimateriaalit oy 2008.
- Fogerholm M, Kannus P, Parkkari J. 2004. Liikuntavammat-suurin tapaturmaluokka Suomessa. Suomen Lääkärilehti 41/2004
- Greus, T. 2008. Maataloisyrittäjien hevostapaturmat. Opinnäytetyö, Oulun Seudun ammattikorkeakoulu Maataloisyrittäjien eläkelaitoksen julkaisuja 2/2008
- Haikonen, K. Lounamaa, A. Parkkari, J. Valtonen, J. Salminen, S. Markkula, J. Salmela, R. 2010. Suomalaiset tapaturmien uhreina 2009. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 13/2010. Yliopistopaino.
- Heiskanen M-L (Toim.), Lehmuskero A (Toim.). 2005. Uudet talliratkaisut. Julkaisija Hevostietokeskus, Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä. Kuopion Liikekirjapaino Oy.
- Hevosurheilu 2010. Hevosenhoitaja menehtyi. Hevosurheilu 28.7.2010.
- Hippos Internet-sivut. 2010. www.hippos.fi. Luettu 12.4.2010 ja 11.5.2010.
- Hämeen liitto Internet-sivut 2010. Tietoa Kanta-Hämeestä. Luettu 8.11.2010. <http://www.hameenliitto.fi/default.asp?docId=23889>
- Internetix. Oppimateriaalit. Luettu 9.5.2010. http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps4/03_motivaation_emootioiden/04_3.4_maslowin_tarvehierarkia?C:D=gjtb.e7S7&m:selres=gjtb.e7S7
- Kaimio T. 2004. Hevosen kanssa. WS Bookwell oy. Porvoo 2004.
- Kangas, P. 1996. Työn ja työryhmän johtaminen. Oy Edita Ab, Helsinki
- Kuluttajavirasto. 2004. Kuluttajaviraston ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004.
- Kuluttajaviraston internet-sivut. 2010. Luettu 5.5.2010. <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajakasvatus/mainonta-ja-kaupallinen-media/tietoa-mainonnasta/tarpeet-ja-motiivit/>
- Lehtonen M-O, Rantalainen T. 2010. Hevonen pillastui-ratsastajalle vakavat vammat. Iltalehti 6.9.2010.
- Lääkäri- ja pelastushelikopteri Ilmarin internet-sivut. 2010. Toimintaohjeet. Luettu 26.6.2010. <http://www.ilmarihems.fi/index.php?id=32&page=Toimintaohjeet>

Maa- ja metsätalousministeriö. 2004. Elintarvike- ja terveysosaston julkaisuja 3/2004. Vammalan kirjapaino 2004.

Majamaa J. 2008. Maatilan paloturvallisuus. Suunnittelijan opas. Julkaisija ja Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Tammer-Paino oy, Tampere 2008.

Niemelä P, Lahikainen A R (Toim.). 2000. Inhimillinen turvallisuus. Kirjakauppa/Tallprint. Tallinna 2000.

Onnettomuustietokanta Pronto. 2010. Pelastuslaitos. Katsottu 18.5.2010.

Opetusministeriö, Liikuntapaikkajulkaisu 86. 2005. Ratsastuskeskusten suunnittelu- ja rakentamisopas. Rakennustieto oy. Tammerpaino oy, Tampere.

Palo- ja rakennuslainsäädäntö 2005. Lahden painatuspalvelu oy, Lahti.

Pamilo C, Parvinen T, Välimäki I. 2000. Lasten ja nuorten hevosurheiluvammat. Suomen lääkirilehti 20/2000.

Pelastustoimen internet-sivut. 2010. Tilastot. Kokonaistoiminta-aika. Etelä-Suomen lääni. Kanta-Häme. Katsottu 15.9.2010.
prontonet.fi/Pronto3/online1/TvKTvaP06.htm

Piminäinen, K. 2005. Hevoset ja työturvallisuus. Työturvallisuuskeskus. IS-print.

Suomen liikunta- ja urheiluliitto 2010, Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010, lapset ja nuoret http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/01f6c1955f74595162f96406c568c905/1282805855/application/pdf/2548635/100422_liikuntatutkimus_2009-2010_lapset_ja_nuoret_nettiin.pdf Luettu 11.5.2010

Suomen liikunta- ja urheiluliitto 2010, Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010, aikuisliikunta http://www.slu.fi/@Bin/2548606/Liikuntatutkimus_aikuisliikunta_2009-2010.pdf Luettu 11.5.2010

Suomen Ratsastajainliitto 2010, Suomi ratsailla: tietoa ja tilastoja. Luettu 11.5.2010
http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/tilastotietoa_ratsastuksesta

Suomen Ratsastajainliitto 2010, Talli liiton jäseneksi. Luettu 13.5.2010.
http://www.ratsastus.fi/ratsastuskoulut_ja_tallit/talli_liiton_jaseneksi

Söderlund S. 2010. Suomenhevოსkuluttajan profiili. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Turvatekniikan keskus. Palveluiden turvallisuusvaatimuksia. 2010. Luettu 20.5.2010.

<http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajaturvallisuus/Ohjeita-ja-vaatimuksia-yrittajille/Palveluiden-turvallisuusvaatimuksia/Ratsastus/>

Valjus K. 2008. Ratsastuskilpailuissa turvallisuuden tulisi olla ykkösasia. Hevoset ja ratsastus 3/2008.

Wegelius C. 2003. Hevostaito. Teoksessa Nieminen V. (Toim.) Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Art House oy. Helsinki.

Virtanen J. 2010. Henkilökohtainen haastattelu 26.8.2010

Välikylä T (Toim.), Oksanen H. 2005. Maastoruokailu ja ohjelmapalvelut. Julkaisija Elintarvike- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Vammalan Kirjapaino 2005.

HYVÄKSYTYN RATSASTUSKOULUN KRITEERIT

Hyväksytyssä ratsastuskoulussa painopistealueena on turvallisuus ja opetuksen tason nostaminen. Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä ratsastuskouluja ovat SRL:ön kuuluvien yhdistysten ja yhteisöjen ratsastuskoulut, jotka täyttävät alla luetellut vaatimukset. SRL tarkastaa koulun ennen hyväksymistä ja valvoo hyväksytyin koulun toimintaa. Tarkastuksen suorittaa SRL:n nimeämä valvoja. SRL voi peruuttaa hyväksynnän, jos koulu ei noudata SRL:n ohjeita ja määräyksiä. Hyväksytyllä koululla on oikeus käyttää SRL:n tunnusta.

- 1.1 Ratsastuskoulu harjoittaa säännöllistä toimintaa.
 - 1.2 Ratsastustuntien ohjauksesta ja ratsastuksen valvonnasta vastaa vähintään SRL:n hyväksymä ratsastuksenohjaaja.
 - 1.3 Ratsastustunneilla on kypärän käyttö pakollinen.
 - 1.4 Koululla tulee olla valaistu ja aidattu kenttä, vähintään 20 x 40 metriä ja/tai ratsastushalli.
 - 1.5 Koululta edellytetään, että se noudattaa lakeja ja viranomaisten sekä SRL:n määräyksiä.
 - 1.6 Ratsastuskoulu ei vuokraa hevosia ilman valvontaa.
 - 2.1 Oppilaille on tiedotettava vakuutuksista. Koululla tulee olla vastuuvakuutus.
 - 2.2 Koululla on oltava puhelin ja yleiset hälytysnumerot näkyvillä.
 - 2.3 Eläinten hoidossa on huomioitava eläinsuojelu sekä hyvät hevostaidot.
 - 2.4 Koululla on oltava asianmukainen ensiapupakkaus.
 - 2.5 Koululla kiinnitetään huomiota ihmisten ja eläinten turvallisuuteen
 - 3.1 Koululla on jatkuvasti käytössään vähintään viisi hevosta tai ponia, jotka sopivat opetustarkoitukseen.
 - 3.2 Koululla on asianmukaisen toimintaansa ja tasoonsa sopiva kalusto.
 - 3.3 Koululla voidaan suorittaa SRL:n merkkejä.
 - 3.4 Jos hyväksytty koulu järjestää leirejä, saa oppilaita olla enintään 1,5 kertaa hevosten/ponien määrä.
 - 4.1 Koulu täyttää vuosittain vuosi-ilmoituksen SRL:lle.
 - 4.2 Koulu ilmoittaa oleellisista muutoksista toiminnassaan SRL:lle.
 - 4.3 Koulu suorittaa SRL:lle vuosittain vahvistettavan jäsenmaksun.
 - 4.4 Koululla säännöllisesti ratsastavat oppilaat ovat seuran jäseniä tai Green Card-jäseniä.
- Ratsastuskouluilla on oma, sininen tunnuskyllti, jossa on teksti: Suomen Ratsastajainliiton hyväksymä ratsastuskoulu.

HYVÄKSYTYN HARRASTETALLIN EDELLYTYKSET

Hyväksytyssä harrastetallissa painopistealueena on turvallisuus ja hevos-
taidon nostaminen. SRL valvoo hyväksytyt harrastetallin toimintaa.
SRL:n hyväksymillä harrastetalleilla on mahdollisuus erikoistua tiettyyn
lajiin. SRL:n hyväksymiä harrastetalleja ovat SRL:ön kuuluvien yhdistys-
ten ja yhteisöjen harrastetallit, jotka täyttävät alla luetellut vaatimukset.
SRL tarkastaa tallin ennen hyväksymistä ja valvoo hyväksytyt tallin toi-
mintaa. Tarkastuksen suorittaa SRL:n nimeämä valvoja. SRL voi peruut-
taa hyväksynnän, jos talli ei noudata SRL:n ohjeita ja määräyksiä. Hyväk-
sytyllä tallilla on oikeus käyttää SRL:n tunnusta.

1.1 Toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta vastaa hevosalan ammatti-, tai
hevosharrastetutkinnon suorittanut tai erillisellä kokeella pätevyytensä
osoittanut henkilö

1.2 Ratsastustoiminnassa on kypärän käyttö pakollista.

1.3 Tallilla tulee olla toiminnan edellyttämät puitteet.

1.4 Tallilta edellytetään, että se noudattaa lakeja ja viranomaisten sekä
SRL:n määräyksiä.

1.5 Harrastetalli ei vuokraa hevosia ilman valvontaa.

2.1 Harrastajille on tiedotettava vakuutuksista. Tallilla tulee olla vastuuva-
kuutus.

2.2 Tallilla on oltava puhelin ja yleiset hälytysnumerot näkyvillä.

2.3 Eläinten hoidossa on huomioitava eläinsuojelu sekä hyvät hevospies-
taidot.

2.4 Tallilla on oltava asianmukainen ensiapupakkaus.

2.5 Tallilla kiinnitetään huomiota ihmisten ja eläinten turvallisuuteen.

3.1 Tallilla on käytössä hevosia ja/tai poneja, jotka sopivat kyseiseen har-
rastetarkoitukseen.

3.2 Tallilla on asianmukainen toimintaansa ja tasoonsa sopiva kalusto.

3.3 Jos hyväksytyt talli järjestää ratsastusleirejä, saa oppilaita olla enintään
1,5 kertaa hevosten/ponien määrä.

4.1 Talli täyttää vuosittain vuosi-ilmoituksen SRL:lle.

4.2 Talli ilmoittaa oleellisista muutoksista toiminnassaan SRL:lle.

4.3 Talli suorittaa SRL:lle vuosittain vahvistettavan jäsenmaksun.

4.4 Tallilla säännöllisesti ratsastavat oppilaat ovat seuran jäseniä tai Green
Card -jäseniä.

Harrastetalleilla on oma, vihreä tunnuskyllti, jossa on teksti: Suomen Rat-
sastajainliiton hyväksymä harrastetalli.

Täytä lomake mahdollisimman pian tapahtuman (onnettomuuden tai läheltä piti – tilanteen) jälkeen. Palauta lomake täytettynä yrityksessänne sovitulle yhdyshenkilölle. Jatka lomaketta tarvittaessa kääntöpuolelle.

<i>Onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen tapahtumapaikka</i>		<i>Päivämäärä ja kellonaika</i>	
<i>Loukkaantuneen henkilön henkilötiedot</i>			
Nimi		Henkilötunnus	
Osoite		Puhelinnumero	
Sähköpostiosoite			
<i>Tiedot tapahtumasta</i>			
Minkälaisessa toiminnassa tapahtuma sattui?			
Tapahtuman kuvaus (yksityiskohtainen kuvaus, miten onnettomuus tai läheltä piti –tilanne sattui?)			
Tapahtuman seuraukset (esim. vamman laatu, loukkaantuneiden määrä)			
Mitä olisi voinut sattua?			
Sääolosuhteet tapahtuman aikana			
Tapahtuman syyt			
Miten tapaturma voitaisiin vastaisuudessa välttää / Toimenpide-ehdotuksia?			
Lisätietoja:			
Tapahtumasta on otettu yhteyttä:			
☐ Poliisi ☐ Pelastuslaitos ☐ Turvallisuusvastaava		☐ Vakuutusyhtiö ☐ Kuluttajavirasto/ kunnan tuote-turvallisuusvalvontaviranomainen	
Päivämäärä, nimi, nimen selvennys ja puhelinnumero			

MALLI TURVALLISUUSASIAKIRJAKSI

1. Turvallisuudesta vastaava henkilö ja hänen varahenkilönsä

- henkilöiden nimet ja yhteystiedot (puhelinnumerot)
- tehtävien määrittely:
 - *Esim. yleinen turvallisuuden valvonta, suunnittelu ja ohjeistus
- henkilökunnan koulutus ja harjoittaminen
- alkusammutus- ja ensiapuvälineistä vastaaminen
- onnettomuuksien ja läheltä piti – tilanteiden raportointi ja seuranta
- pelastusteiden kulkukelpoisuuden valvonta.

2. Työntekijöiden toimenkuvat

- henkilön nimi tai asema ja yhteystiedot
- tarvittaessa ohjaajan ammattitaito/ koulutus
- tehtävien määrittely
- tehtävät onnettomuustilanteissa.

3. Asiakkaat ja asiakasryhmät

- toiminnanharjoittajan määrittelemä yhtäaikainen enimmäismäärä asiakkaita eri toiminnoissa
- mahdolliset ikä-, kunto-, taito- ym. vaatimukset (esim. ratsastuksen perustaidot)
- mahdolliset rajoitukset (esim. päihteiden käytön kieltäminen)
- toiminta olosuhteiden muuttuessa
- asiakkaiden varustautuminen esim. vaatetuksen suhteen
- asiakkaiden opastaminen (tallisäännöt, hevosten käsittely ja hoito, turvallisuusvälineiden ja henkilönsuojainten käyttö, hätätilanteissa toimiminen, hevosen kanssa liikenteessä liikkuminen).

4. Hevoset

- luettelo hevosista
- eri hevosten rajoitukset, hoidon erityisohjeet
- eri toiminnoissa käytettävät hevoset.

5. Rakennukset ja rakenteet

- luettelo rakennuksista ja rakenteista
- kartta/piirros rakennusten ja rakenteiden sijainnista
- tarkastuksesta ja huollosta vastaavan nimi ja yhteystiedot
- tarkastus ja huolto
 - * huoltosuunnitelma (milloin ja mitä tarkastetaan ja huolletaan)
 - * huoltopäiväkirja (merkitään esim. päiväkirjaan)
- sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt
- paloturvallisuus (luettelo palokalustosta esim. palovaroittimet, sammuttimet ja sammutuspeitot sekä niiden sijainti)
- suoritettavat palotarkastukset, nuohous, käsiammuttimien huolto ja tarkastus (merkitään esim. päiväkirjaan)
- reitit (kts. liite 2).

6. Ratsastusvälineet ja henkilönsuojaimet

- luettelo ratsastusvälineistä ja henkilönsuojaimista, niiden säilytyspaikka ja hankinta-aika
- vastuuhenkilön nimi ja yhteystiedot
- tarkastus ja huolto
 - * huoltosuunnitelma (milloin ja mitä tarkastetaan ja huolletaan)

- * huoltopäiväkirja (merkitään esim. päiväkirjaan).
7. Muut välineet ja varusteet
- luettelo välineistä ja varusteista, niiden säilytyspaikka ja hankinta-aika
 - vastuuhenkilön nimi ja yhteystiedot
 - tarkastus ja huolto
 - * huoltosuunnitelma (milloin ja mitä tarkastetaan ja huolletaan)
 - * huoltopäiväkirja (merkitään esim. päiväkirjaan).
8. Riskien arviointi ja turvallisuuden suunnittelu (koko alueen kattava riskien arviointi)
- mitä vaaroja on (fyysiset ja psyykkiset vaarat)?
 - mitä vaaroista voi seurata?
 - toimenpiteet vaarojen poistamiseksi tai tapaturmien ja onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi (esim. turvallisuusvälineiden ja henkilönsuojainten käyttö, asiakkaiden opastus, olosuhderajoitukset, oppaiden perehdytys ja toiminta)
 - tapaturman tai onnettomuuden jälkeen tehtävät toimenpiteet (jälkihoito, tiedottaminen, viranomaisille ilmoittaminen, raportointi, korvaukset).
9. Toimintaohje onnettomuus- ja hätätilanteita varten (esim. sairaskohtaus, tapaturma, tulipalo)
- keinot ja ohjeet avun hälyttämisestä ja varajärjestelmästä
 - työnjako ja johtamisvastuu
 - toimintajärjestys ja ensiavun antaminen
 - luettelo ensiapuvälineistä ja pelastusvälineistä sekä niiden sijainti
 - evakuointisuunnitelma
 - etsintäsuunnitelma
 - hätätilannekoulutuksen päiväkirja.
10. Onnettomuuskirjanpito ja onnettomuuden syyn tutkiminen (onnettomuudet ja vakavat läheltä piti –tilanteet)
- kuvaus onnettomuuskirjanpidon ja -tutkimuksen järjestämisestä
 - * tapausilmoituslomakkeen täyttäminen
 - * lomakkeen palauttaminen vastuuhenkilölle
 - * onnettomuuden analysointi (esim. mitkä tekijät johtivat onnettomuuden syntymiseen?)
 - * vastaavien tapauksien varalta ennalta ehkäisevien toimenpiteiden miettiminen ja toimeen paneminen sekä vastuuhenkilön nimeäminen ja aika-aulun tekeminen toimenpiteiden toteuttamiseen
 - * tapauksesta tiedottaminen (vastuuhenkilö ja tiedottamistapa)
 - * tapauksesta ilmoittaminen (kunnan tuoteturvallisuusvalvontaviranomaisen, läänin-hallitus, Kuluttajavirasto, työsuojelupiiri, poliisi, vakuutusyhtiö).

**MALLI TURVALLISUUSUUNNITELMAKSI VAELLUKSILLE,
MAASTORATSASTUKSILLE JA LEIREILLE**

1. Toiminnan kuvaus
2. Turvallisuudesta vastaava henkilö ja hänen varahenkilönsä sekä heidän yhteystietonsa (erikseen maastossa ja toimipaikalla)
3. Ajo-ohjeet tai muut ohjeet leirille saapumiseen (myös pelastus- ja sairaankuljetusyksikköjen kulkureitit)
4. Vaelluksella tai maastoratsastuksessa: reittiselostus, lähtöpaikka, paluupaikka, päivämäärät, yöpymis- ja taukopaikat, toimintapaikat. Liitteenä kartta, johon on merkitty selkeästi edellä mainitut kohdat.
5. Toimintaan liittyvät riskit
6. Riskien hallinta:
 - Asiakkaiden enimmäismäärä
 - Käytettävät hevoset
 - Rajoitukset (säätila, muut olosuhteet, päihteet)
 - Ohjaajien pätevyysvaatimukset
 - Ohjaajien toiminta ennen ohjelman alkua (esim. turvallisuuden ja varusteiden, mm. ensiapuvälineiden, hälytysyhteyden, varmistaminen)
 - Asiakkaiden perehdyttäminen ja opastaminen toimintaan
 - Käytettävät varusteet: henkilönsuojaimet, ratsastusvälineet
 - Liikenneturvallisuus
 - Erityisvarusteet
 - Elintarvikkeiden ja veden kuljetus ja säilytys
 - Paloturvallisuus (esim. palovaroittimet, tulen käsittely, materiaalien paloturvallisuus, telttamajoituksessa sammutusvesiastia ja kipinäsuojan käyttäminen)
7. Toiminta olosuhteiden (esim. säätilan) muuttuessa
8. Toiminta fyysisen vamman sattuessa asiakkaalle tai työntekijälle
9. Toiminta muissa onnettomuus- ja vahinkotilanteissa (esim. tulipalo, häikämyrkytys)
10. Yleisiä toimintaohjeita (esim. tulen käsittely, metsäpalovaroitukset)
11. Toiminta tapaturman tai onnettomuuden jälkeen:
 - Raportointi (esim. onnettomuuskirjapito)
 - Tapahtumasta tiedottaminen (esim. tiedotuksesta vastaava henkilö ja toiminta-tapa)
 - Viranomaisille ilmoittaminen (kunnan tuoteturvallisuusvalvontaviranomainen, lääninhallitus, Kuluttajavirasto, työsuojelupiiri, poliisi)
 - Jälkihoito (esim. mahdollinen kriisiapu)
12. Muut huomioon otavat asiat.

(Kuluttajavirasto 2004.)

OPINNÄYTETYÖN KYSELYN SAATEKIRJE

Arvoisa talliyrittäjä,

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa agrologiksi pääaineenani hevostalous. Teen opinnäytetyötä aiheesta Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuuskartoitus. Työn tilaaja on Kanta-Hämeen pelastuslaitos, joka haluaa selvittää alueellaan sijaitsevien asiakastallien turvallisuusnäkökohtia. Tämä kartoitus tapahtuu ohessa olevan kyselyn avulla. Kyselyn avulla pelastuslaitokselle saadaan koottua kattavaan pakettiin mm. alueella olevien asiakastallien määrä, sijainti ja tavoitettavuus, hevosten ja talleilla käyvien asiakkaiden määrä, rakennusten ikä jne. Kyselyn yhteydessä sinulla on myös mahdollista ehdottaa pelastuslaitokselle jotain tiettyä valistus- tai koulutusmateriaalia.

Vastaukset käsittelen täysin luottamuksellisesti eikä valmiissa työssä ilmene mitään tallikohtaisia tietoja. Jokainen vastaus on arvokas ja lisää tulosten luotettavuutta. Kyselyssä on monta kohtaa, mutta vastaaminen vie sinulta vain muutamia minuutteja. Avaa kyselylomake itsellesi ja vastaamisen jälkeen tallenna se omalle koneellesi, josta sitten palautat sen minulle sähköpostin liitteenä. Jos sähköinen vastaaminen tuottaa hankaluuksia, niin ota yhteyttä minuun, niin lähetän kyselyn sinulle postitse. Vastausaikaa sinulla on 20.6.2010 asti. Vastaajien kesken arvotaan Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen tarjoama alkusammutus- ja turvallisuuskoulutus tallillanne.

Kesäisin terveisin

Sanna Heikkilä

sanna.m.heikkila@student.hamk.fi

Tuohisaarentie 172

31620 Latovainio

050-3525487

OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

KYSELY TALLIYRITTÄJILLE**Perustietoja:**

1. Talliyrittäjän ikä
2. Sukupuoli:
 - Nainen
 - Mies
3. Onko yrityksesi?
 - Toiminimi
 - Avoin yhtiö
 - Kommandiittiyhtiö
 - Osakeyhtiö
4. Asutko tallialueella? Kyllä Ei
5. Millä seutukunnalla yrityksesi toimii?
 - Forssa
 - Hämeenlinna
 - Riihimäki
6. Onko sinulla hevosalan koulutusta? Kyllä Ei
7. Onko sinulla yrittäjäkoulutusta? Kyllä Ei
8. Toimiiko talli maatilayhteydessä? Kyllä Ei
9. Montako palkattua työntekijää tallilla on?
10. Hevosten lukumäärä?
11. Onko hevosia useammassa kuin yhdessä rakennuksessa?
Kyllä Ei Monessako?
12. Asiakkaiden lukumäärä?

- Viikossa?
- Vuodessa?

13. Onko talli SRL:n hyväksymä ratsastuskoulu/harrastetalli?

- Kyllä Ei

Turvallisuusasiat:

14. Onko tallilla turvallisuusasiakirja? Kyllä Ei

15. Onko tallilla pelastussuunnitelma? Kyllä Ei

16. Onko tallilla näkyvässä pelastautumissuunnitelma? Kyllä Ei

17. Onko tallilla majoitustiloja? Kyllä Ei

- Majoitustilojen koko:

- 1-9 henkilöä

- 10-19 henkilöä

- yli 20 henkilölle

18. Mikä on majoitustilojen käyttöaste?

19. Kattaako turvallisuusasiakirjan sisältö yleisasiakirjan lisäksi myös?

- Tallilla pidettävät kilpailu- ja yleisötapahtumat?

Kyllä Ei Meillä ei järjestetä kyseistä tapahtumaa

- Talliyrityksen maasto- ja vaellusratsastukset?

Kyllä Ei Meillä ei järjestetä kyseistä tapahtumaa

- Yrityksen majoitustilat? Kyllä Ei

20. Onko turvallisuusasiakirja henkilökunnan ja asiakkaiden nähtävillä?

- Kyllä Ei

21. Onko tallilla kypäräpakko? Kyllä Ei

22. Vuokrataan tallilta hevosia ratsastukseen ilman valvontaa? Kyllä Ei

23. Onko henkilökunnalla voimassa oleva ensiapukoulutus? Kyllä Ei

24. Mitä alkusammutuskalustoa tallissa on?

Kanta-Hämeen asiakastallien turvallisuus

- Jauhesammutin
- Sammutuspeite
- Sankoruisku
- Vesiposti

25. Onko henkilökunnalle annettu koulutusta koskien...?

- Alkusammutusta
- Ensiapua
- Toimintaa onnettomuuksissa

26. Mikä on etäisyys lähimpään paloasemaan? km

27. Onko pelastuslaitoksen raskailla ajoneuvoilla esteetön pääsy tallialueelle kaikkina vuorokauden- ja vuodenaikoina? Kyllä Ei

28. Onko tallilla valmiiksi mietitty pelastushelikopterin laskeutumispaikka?

Kyllä Ei

29. Onko tallilla tapahtunut pelastuslaitoksen (mkl. sairaankuljetus) käyntiä vaatineita onnettomuuksia viimeisen 10 vuoden aikana? Kyllä Ei

30. Jos on tapahtunut, niin kuinka monta?

- 1-9 kpl
- 10-19 kpl
- 20–29 kpl
- yli 30 kpl

31. Onko tallilla vierailut (tutustumassa/harjoittelemassa) paikallinen VPK tai jokin muu pelastuslaitoksen yksikkö? Kyllä Ei

Tallirakennusta koskevat tiedot:

32. Milloin viimeinen palotarkastus on suoritettu?

33. Mikä on tallin lämmitysmuoto?

- Sähkö
- Öljy
- Puu/hake
- Maalämpö
- Ei lämmitystä
- Irralliset lämpöpuhaltimet
- Muu, mikä?

34. Onko tallissa koneellinen ilmanvaihto? Kyllä Ei

35. Mikä on tallin rakennusvuosi?

36. Tallin perusparannusvuosi, jos sellainen on tehty?

37. Onko tallissa paloilmoitin? Kyllä Ei

38. Käytetäänkö sähkötöissä aina ammattilaisia? Kyllä Ei

39. Saako tallissa tupakoida? Kyllä Ei

40. Saako tallialueella tupakoida? Kyllä Ei

41. Onko tallin osoitetiedot kaikkien nähtävillä? Kyllä Ei

42. Täyttääkö tallirakennus vuonna 2014 voimaantulevat MMM:n eläintenpitomääräykset? Kyllä Ei

43. Montako uloskäyntiä tallissa on? kpl

44. Ovatko niissä uloskäyntiopasteet? Kyllä Ei

45. Montako rakennusta tallialueella on? kpl

46. Onko tallilla maneesi? Kyllä Ei

47. Mikä on tallin rakennusmateriaali?

48. Mikä on tallin rakenteellinen paloluokka?

- P1
- P2
- P3

– En tiedä

49. Onko tallissa palo-osastointi? Kyllä Ei En tiedä

50. Mikä on tallirakennuksen pinta-ala? m²

51. Onko lantala kiinteästi tallin yhteydessä? Kyllä Ei

52. Onko kuivike- ja heinävarasto samassa rakennuksessa hevosten kanssa?

Kyllä Ei

53. Säilytetäänkö tallialueella vaarallisia kemikaaleja? Kyllä Ei

54. Onko talli joutunut ilkeiden kohteeksi? Kyllä Ei

55. Jos on, niin minkälaisen?

56. Onko talliyrittystä koskevien määräysten ja asetusten löytäminen helppoa?

Kyllä Ei

57. Onko talliyrittystä koskevien määräysten ja asetusten ymmärtäminen helppoa?

– Kyllä Ei

58. Mitä turvallisuus sinulle merkitsee?

59. Mitä ajatuksia tämä kysely herätti sinussa?

60. Minkälaista valistusta/palveluja haluaisit pelastuslaitokselta?

KIITOS KYSELYYN VASTAAMISESTA

